

Bezobratlí v neuroetologii

Martin Vácha

Bezobratlí v neuroetologii

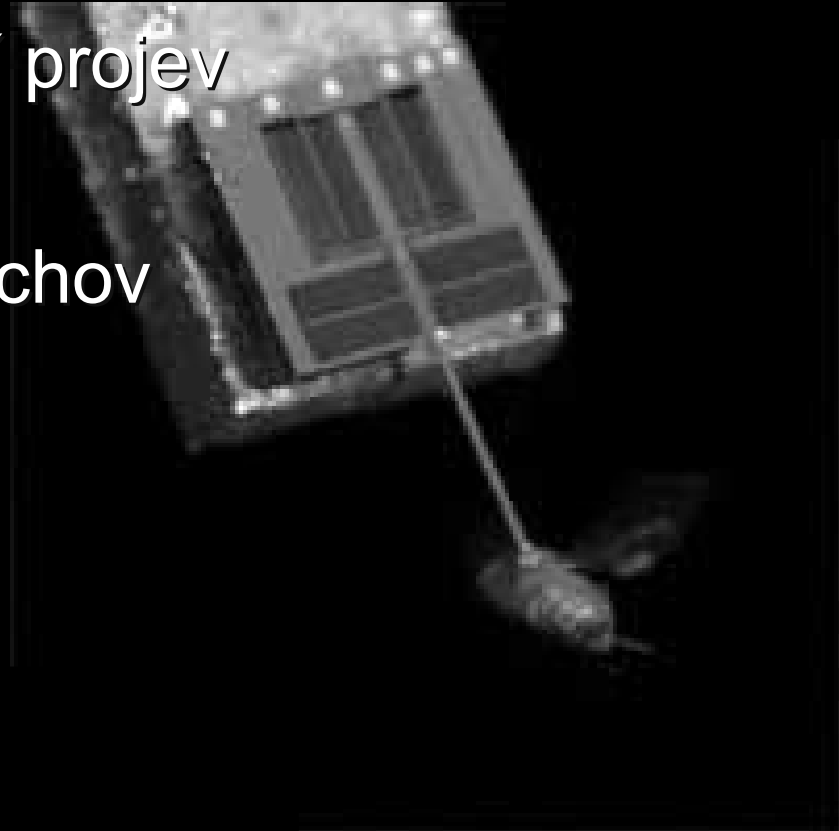
- A) Bezobratlí jako model neuroetologických experimentů
  - B) Podmiňování jako klíč k funkcím NS a smyslů
  - C) Magnetorecepce hmyzu
-

Neuroetologie (behaviorální neurobiologie):

- Syntéza etologie a neurobiologie (60.I)
  - Neurální podstata chování
  - Nástroj řešení otázek neurofyzologie
-

A) Bezobratlí v neuroetologii:

- Jednoduchý, snadno přístupný nervový systém
- „Robustní“ behaviorální projev
- Laboratorní podmínky
- Snadný, levný a rychlý chov
- Mutantní linie

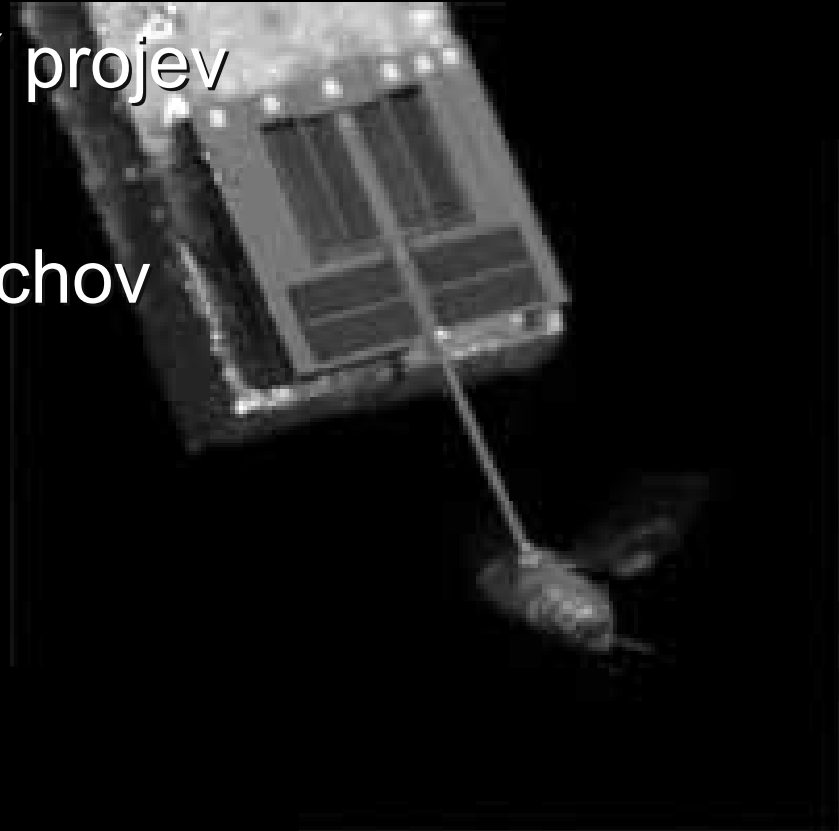

Bezobratlí v neuroetologii:

- Jednoduchý, snadno přístupný nervový systém
- „Robustní“ behaviorální projev
- Laboratorní podmínky
- Snadný, levný a rychlý chov
- Mutantní linie

=

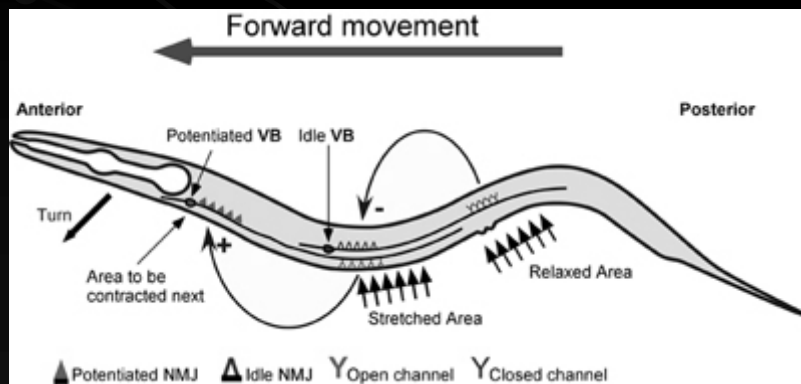
- Mimořádný význam

Bezobratlí v neuroetologii:

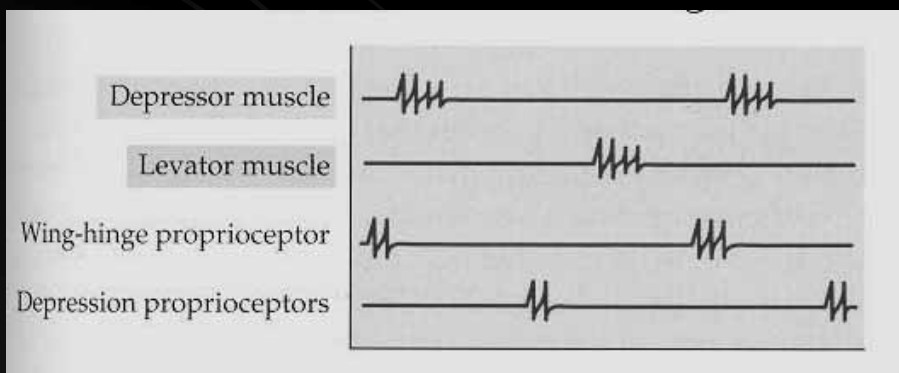
- Sensomotorické reflexy

Caenorhabditis elegans (hádčátko)

Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence

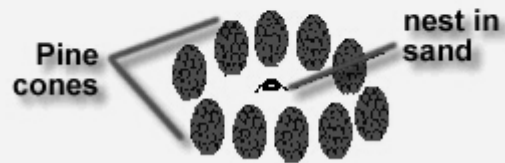

Clione limacina (valovka plžovitá)
„Sea angel“

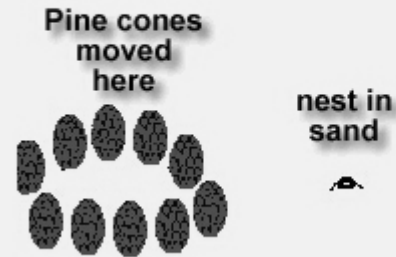
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace

Training conditions

Testing conditions

N. Tinbergen
Nobelova cena 1973

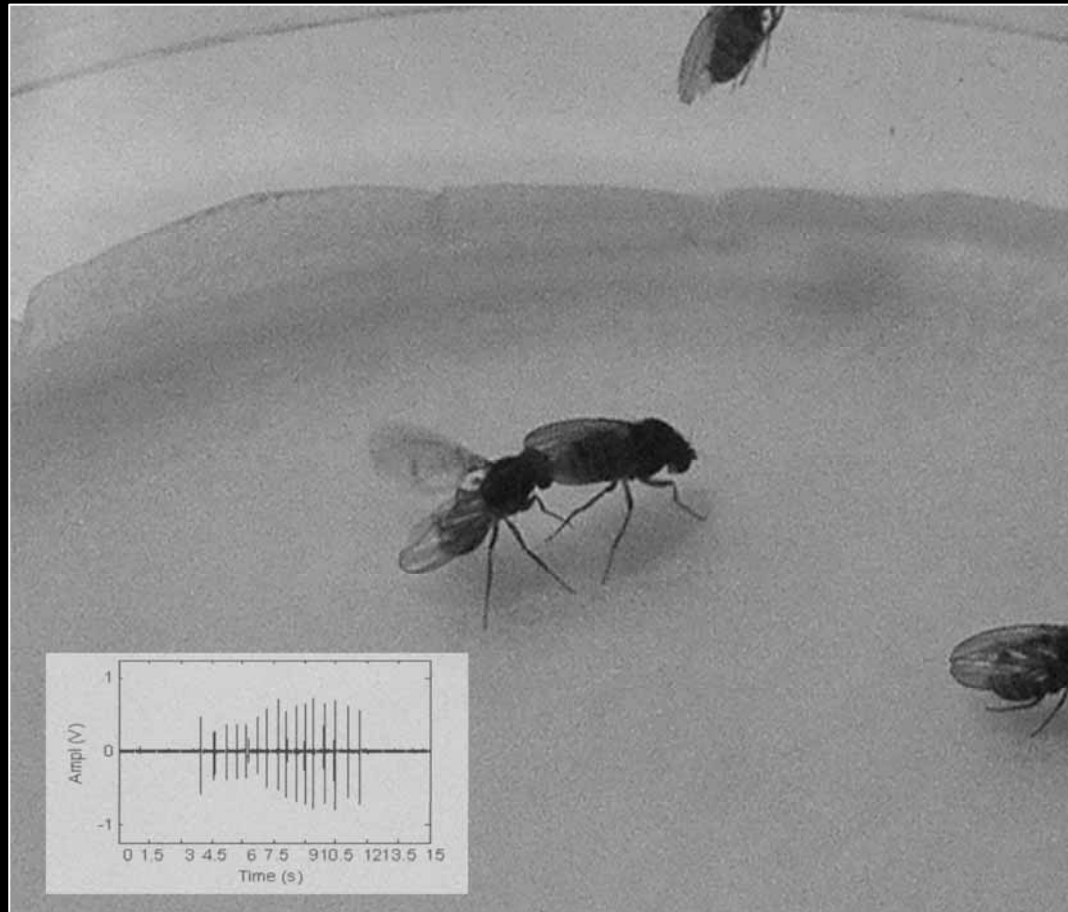

Philanthus triangulum

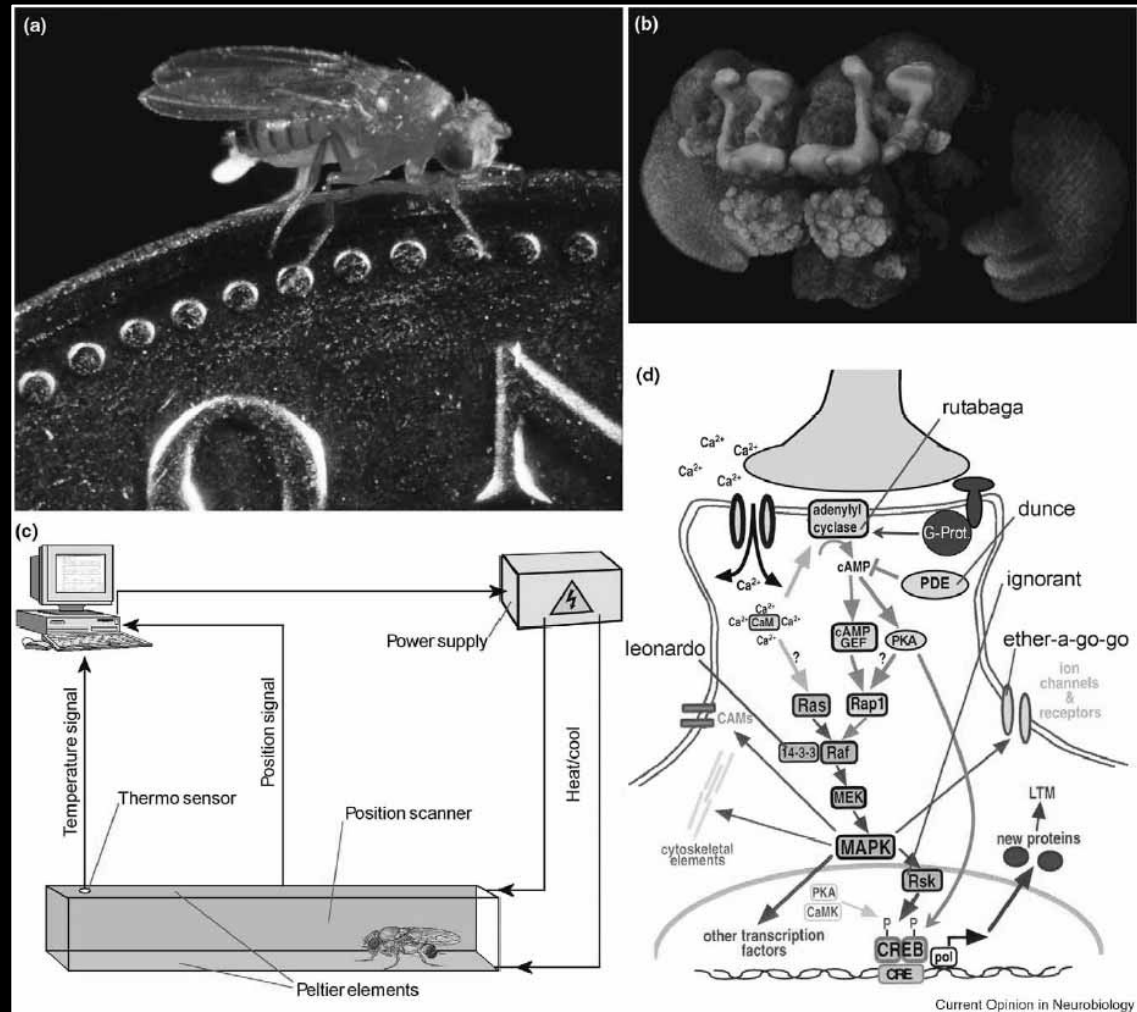
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace

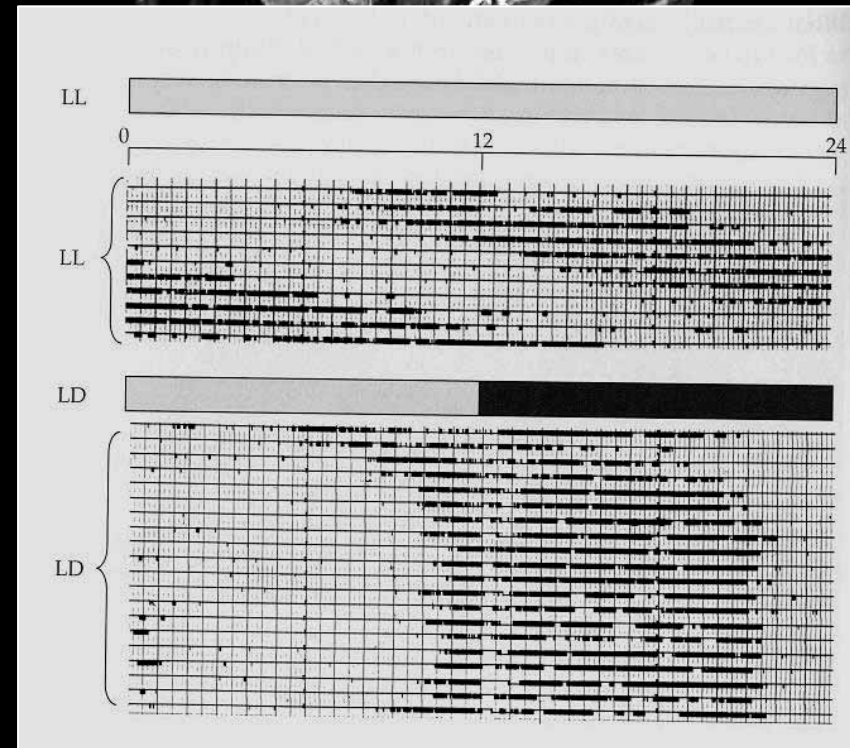
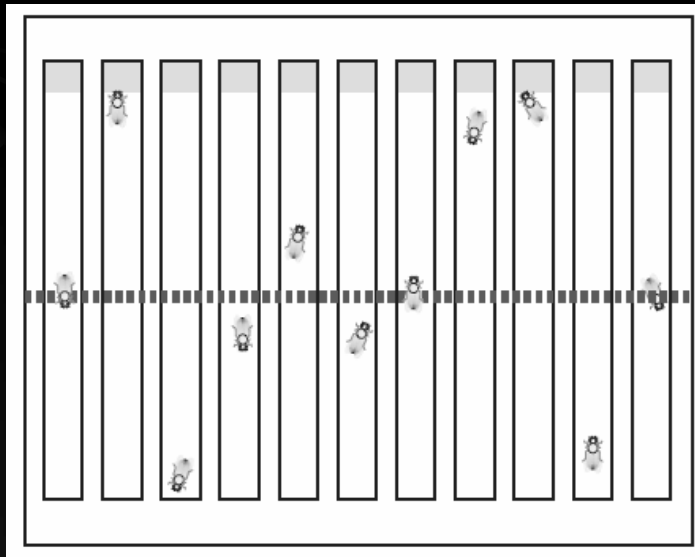
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť

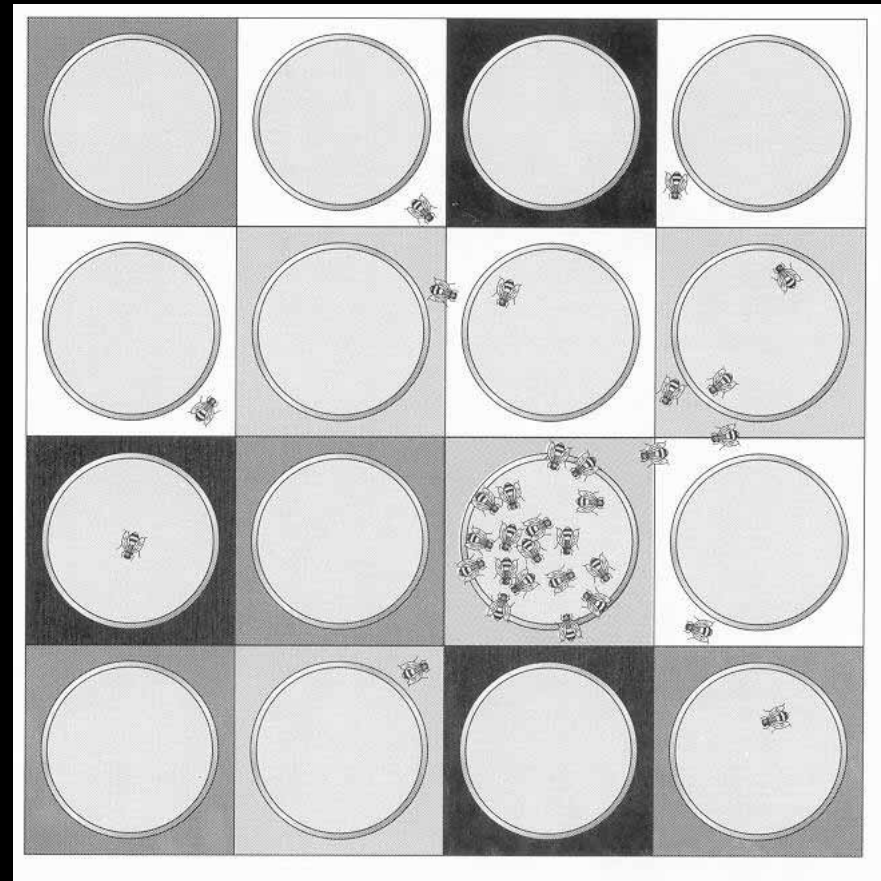
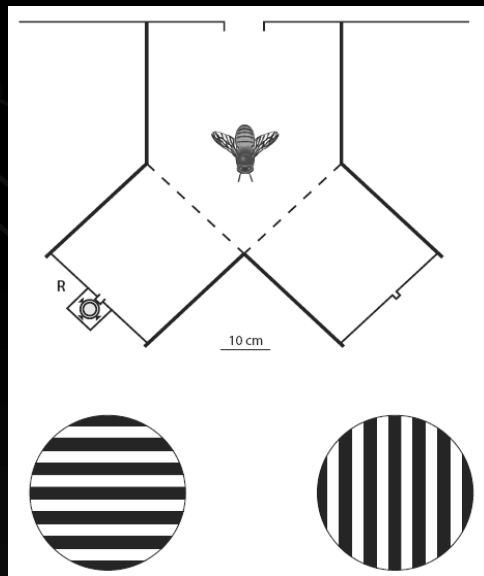
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiální rytmy

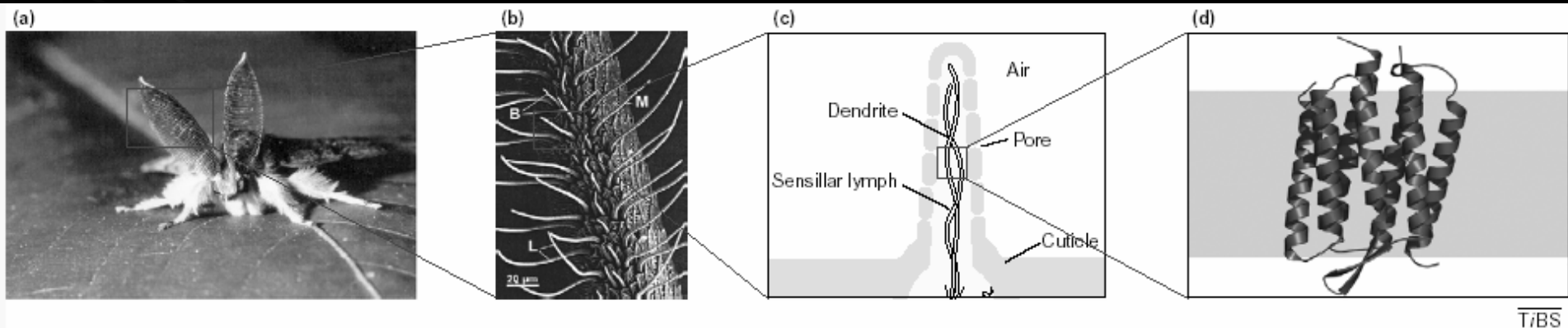
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiální rytmy
- Smyslové schopnosti

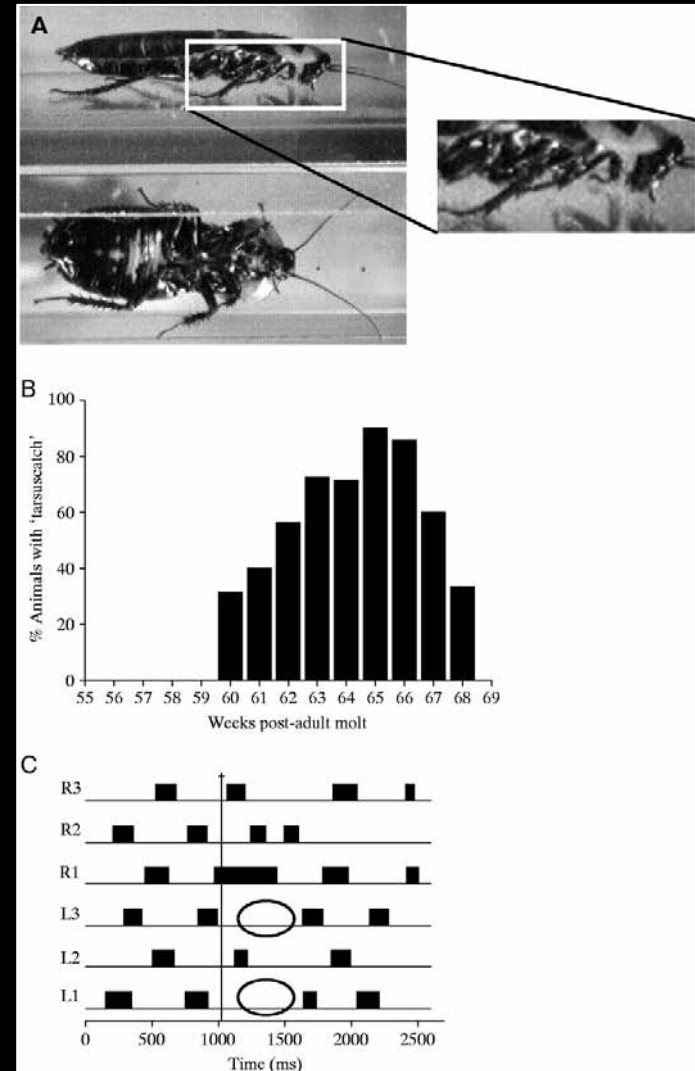
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiální rytmy
- Smyslové schopnosti

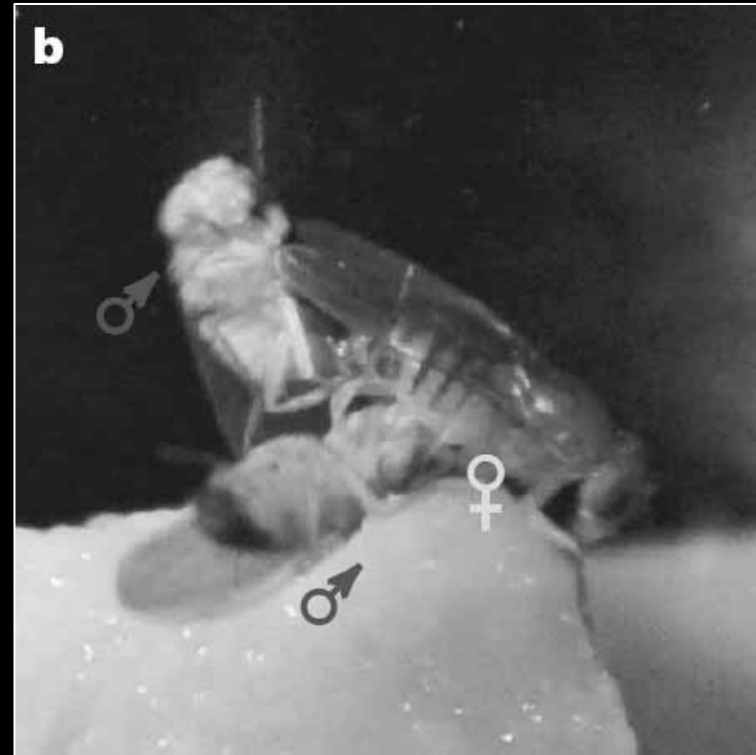
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiální rytmy
- Smyslové schopnosti a dráhy
- Stárnutí

Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiální rytmy
- Smyslové schopnosti
- Stárnutí
- Sexuální orientace

Bezobratlí v neuroetologii:

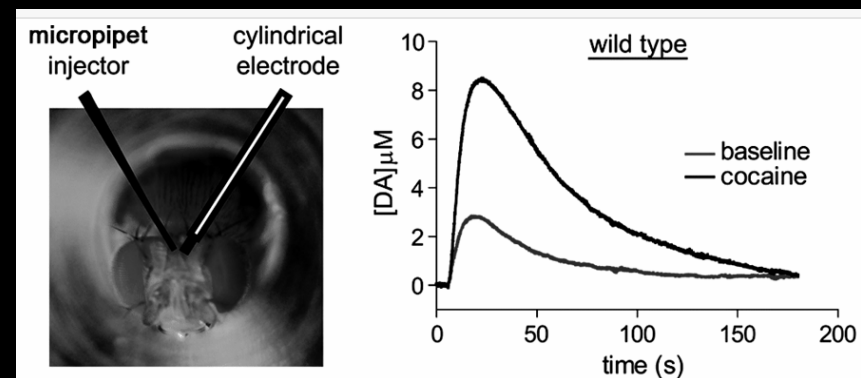
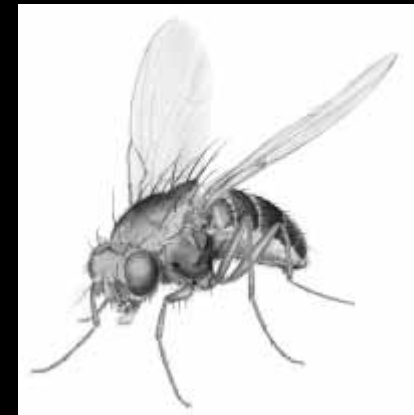
- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiánní rytmy
- Smyslové schopnosti
- Stárnutí
- Sexuální orientace
- Agresivita

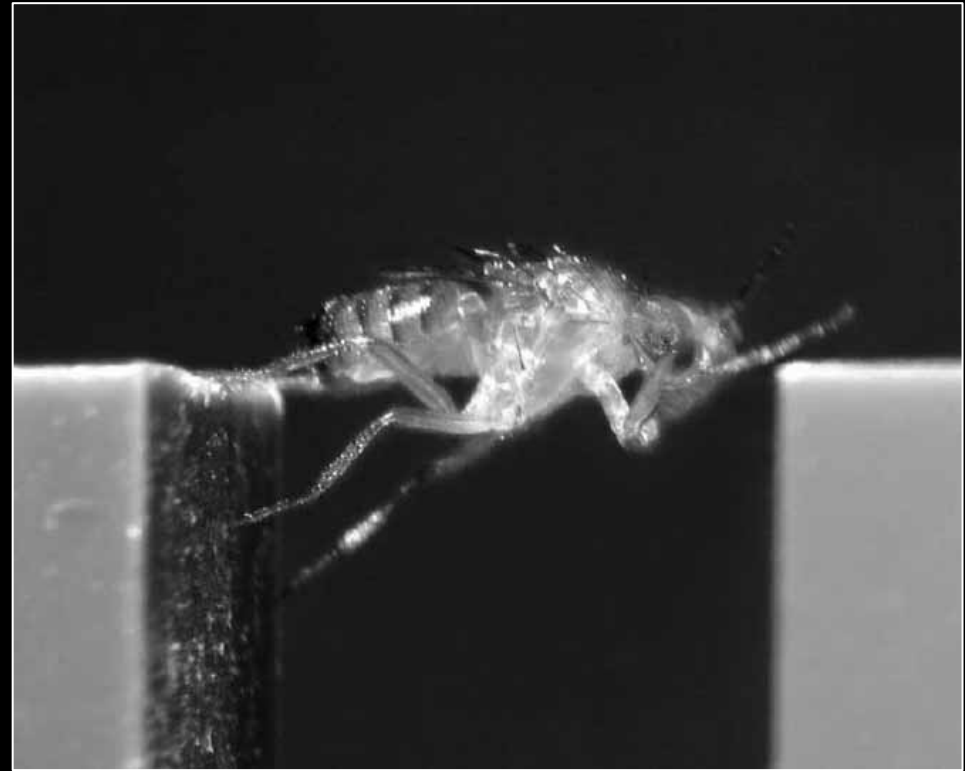
Bezobratlí v neuroetologii:

- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiánní rytmy
- Smyslové schopnosti a dráhy
- Stárnutí
- Sexuální orientace
- Agresivita
- Působení drog a farmak

Bezobratlí v neuroetologii:

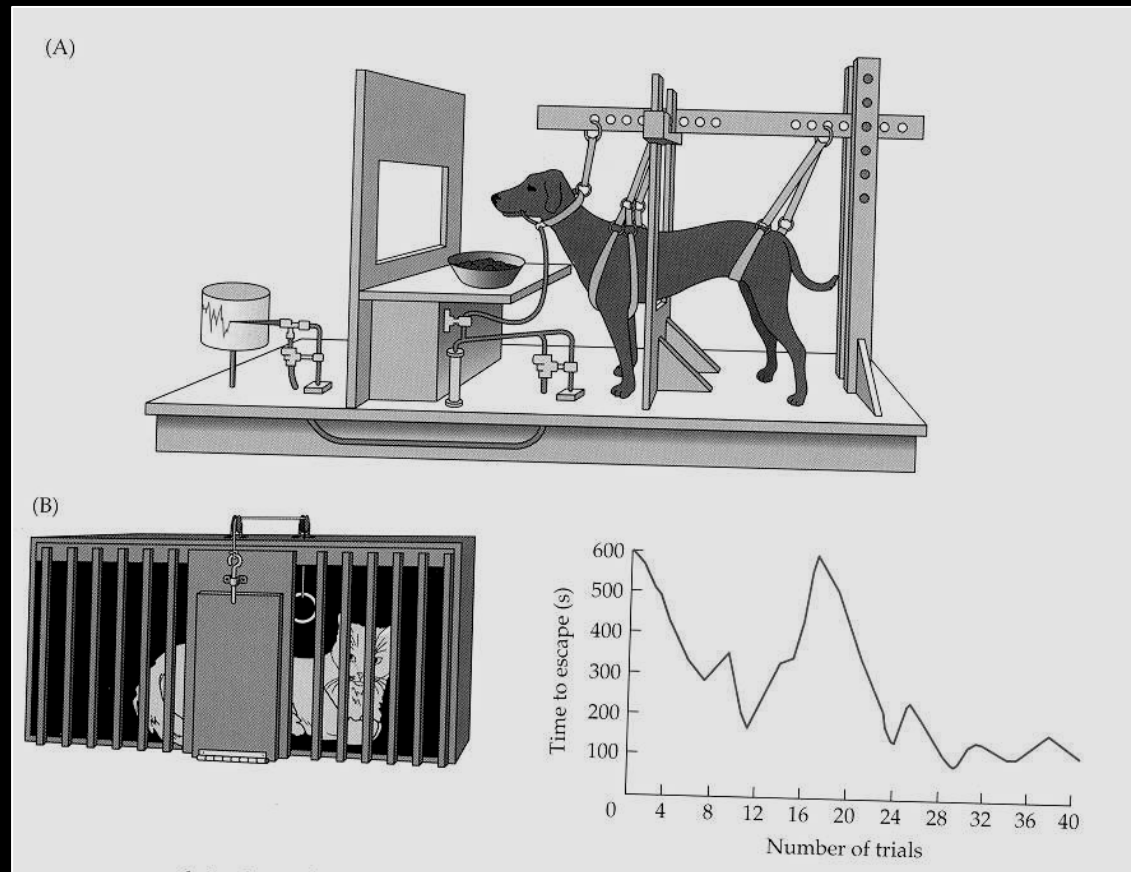
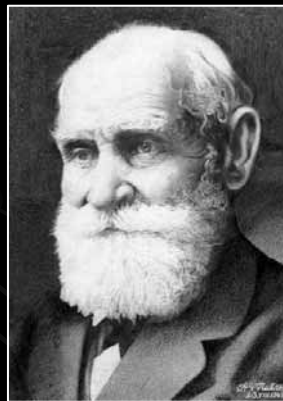
- Sensomotorické reflexy
- Motorické sekvence
- Orientace
- Komunikace
- Učení a paměť
- Circadiální rytmy
- Smyslové schopnosti
- Stárnutí
- Sexuální orientace
- Agresivita
- Působení drog a farmak
- Ochota riskovat, emoce atd...

B) Podmiňování jako klíč k funkci NS a smyslů

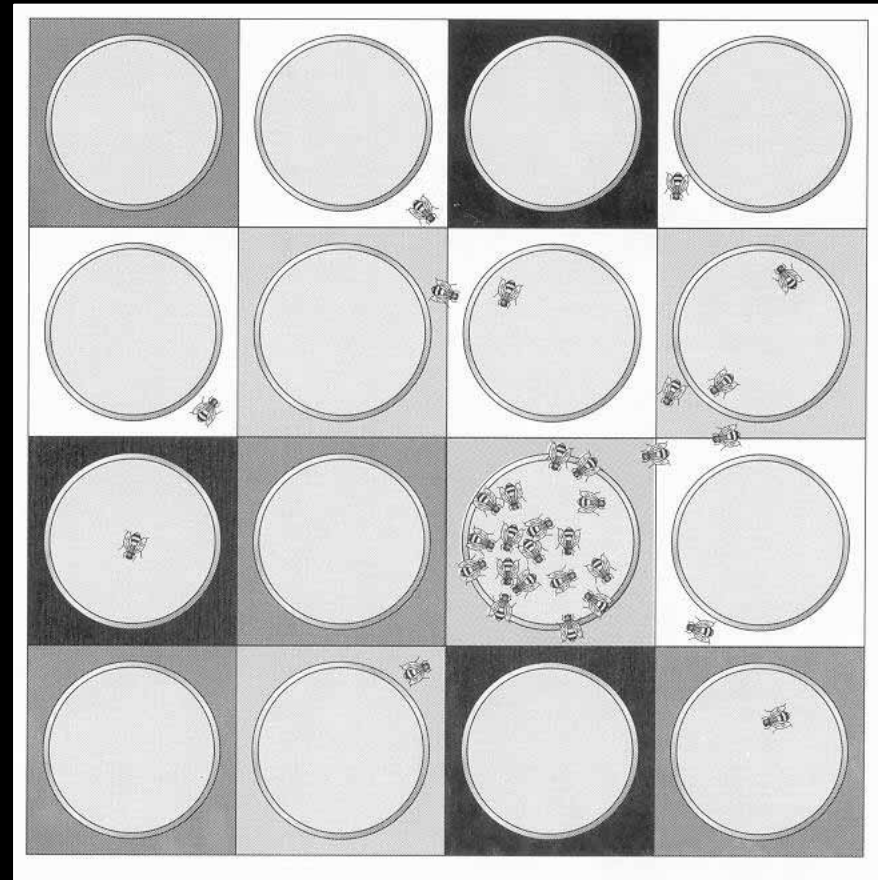
Vytvoření podmíněného spojení je důkazem plasticity NS a základem paměti a učení.

Pavlov

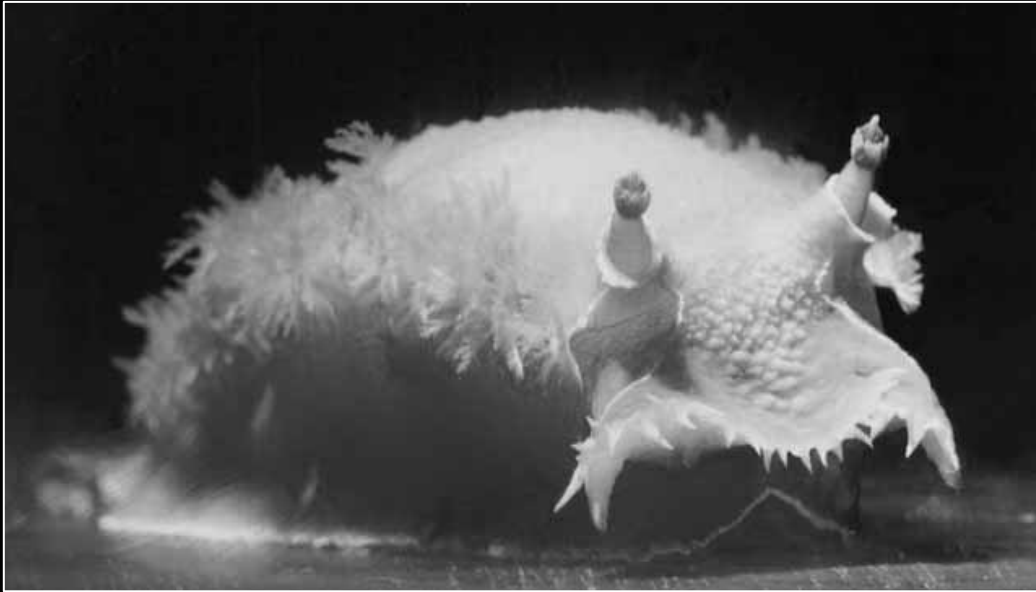

Podmiňování jako klíč k funkci NS a smyslů
Vytvoření podmíněného spojení je důkazem
plasticity NS a základem paměti a učení.

von Frish

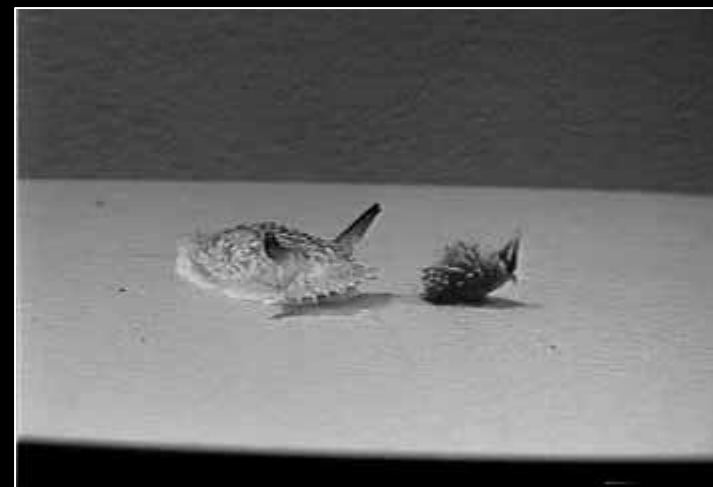

Vytvoření podmíněného spojení může být:
cílem výzkumu paměti a učení

Tritonia diomedea

I měkkýši se učí

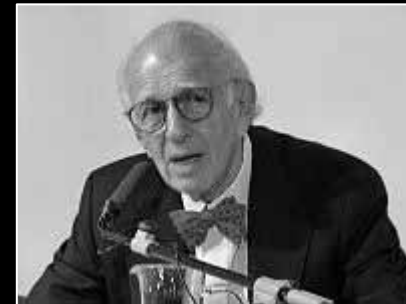
Vytvoření podmíněného spojení může být: cílem výzkumu paměti a učení

Aplysia – zej
„mořský zajíc“

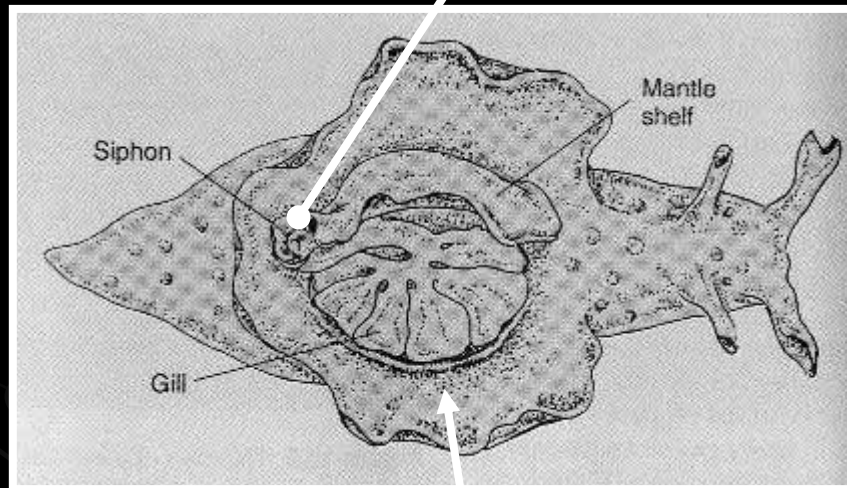
Aplysia

Eric Kandel
Nobelova cena 2000

Vytvoření podmíněného spojení může být:
cílem výzkumu paměti a učení

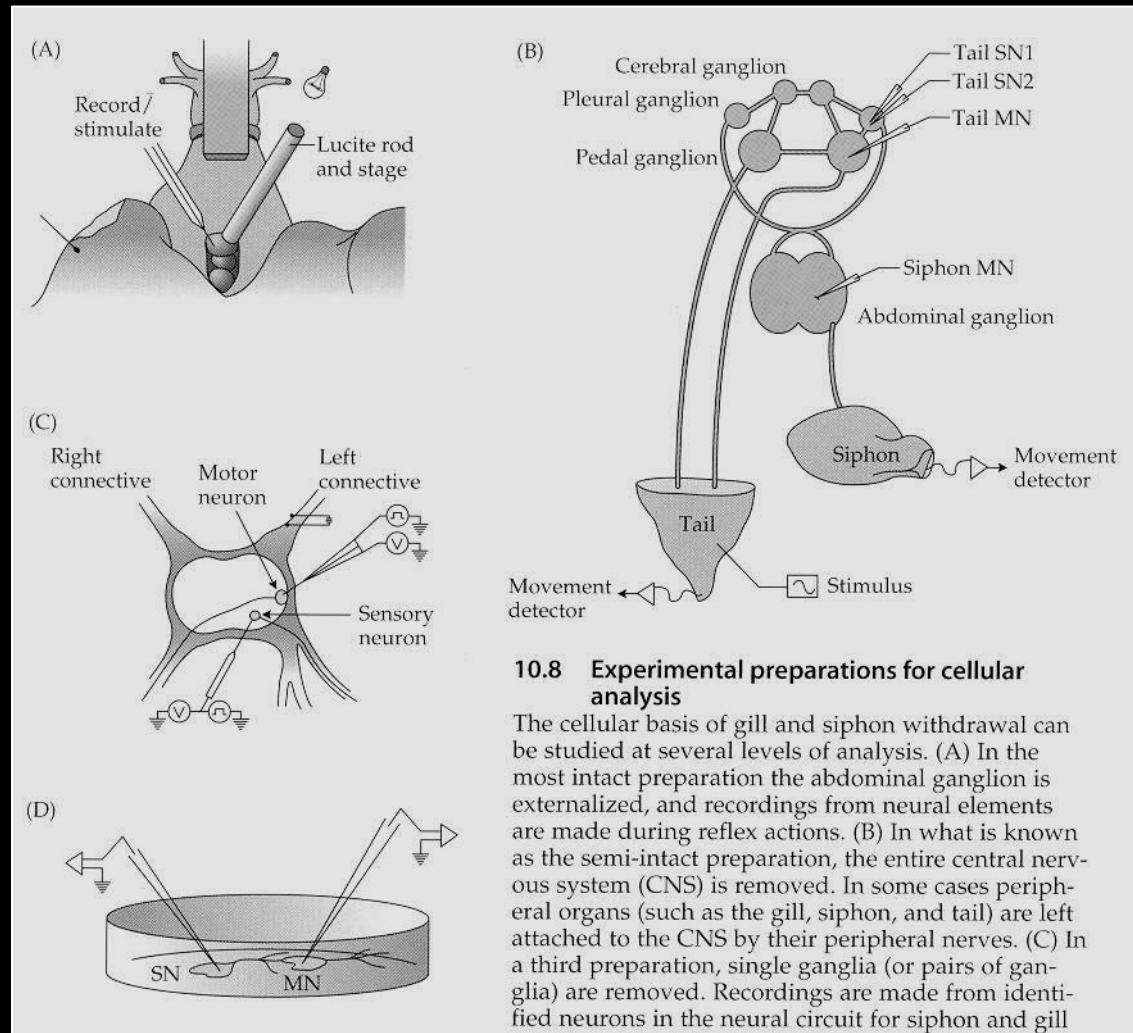
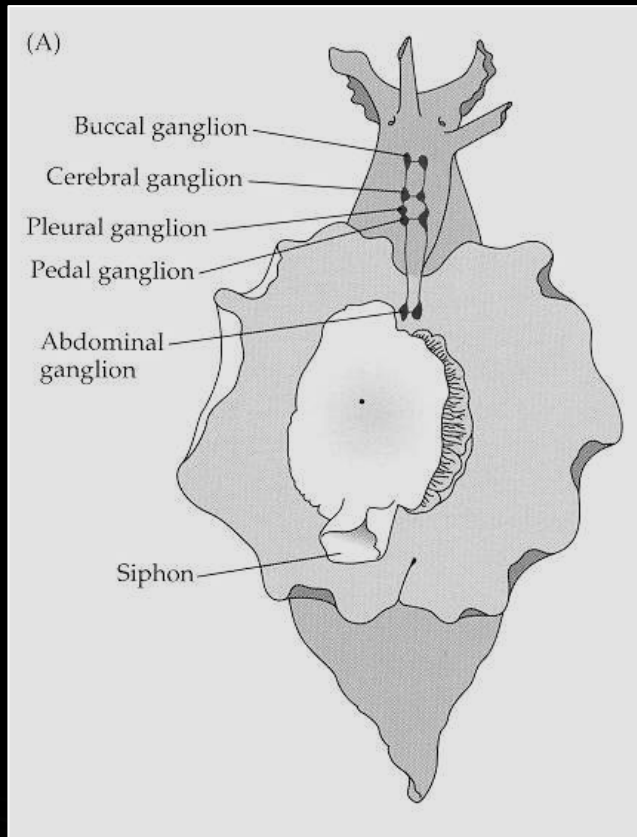
Dotek na sifon...

...a žábra se stáhnou

Habituace u *Aplysia*

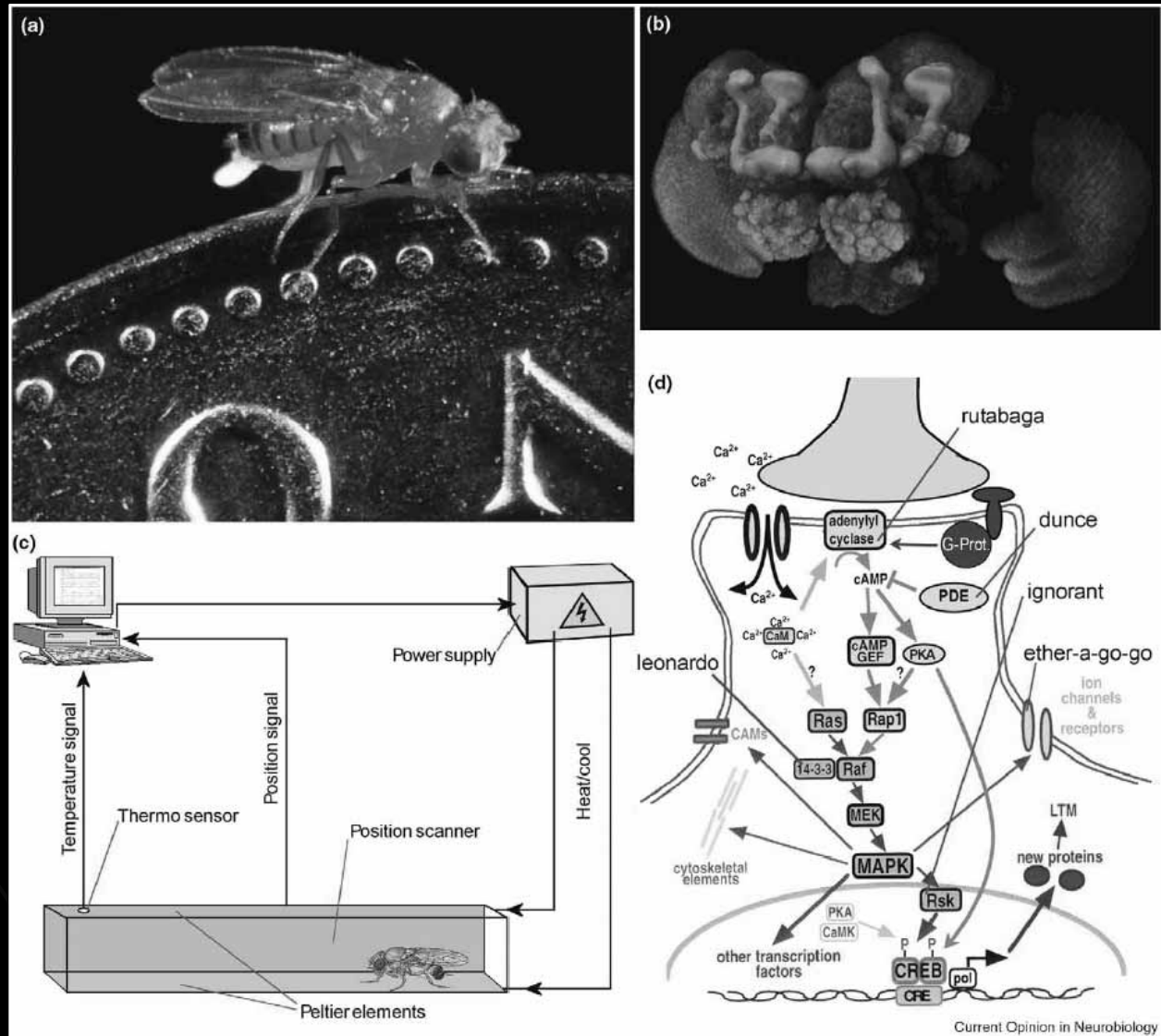
Plasticita nervového spojení i na izolovaných gangliích

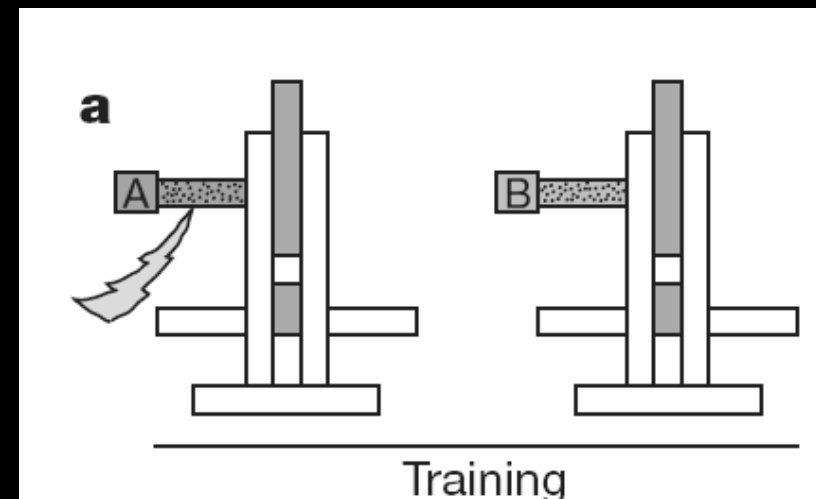
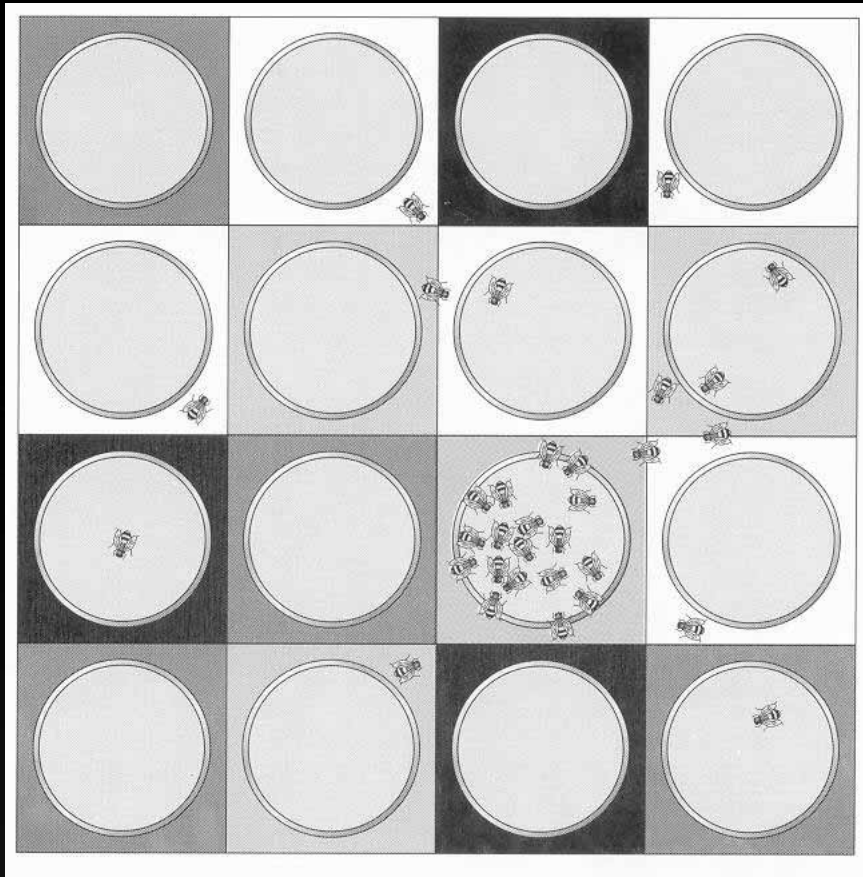
Vytvoření podmíněného spojení může být: cílem výzkumu paměti a učení

Trénink a test

Vytvoření podmíněného spojení může být:
nástrojem výzkumu smyslových schopností

Odměna nebo trest při tréninku

Vytvoření podmíněného spojení může být: nástrojem výzkumu smyslových schopností

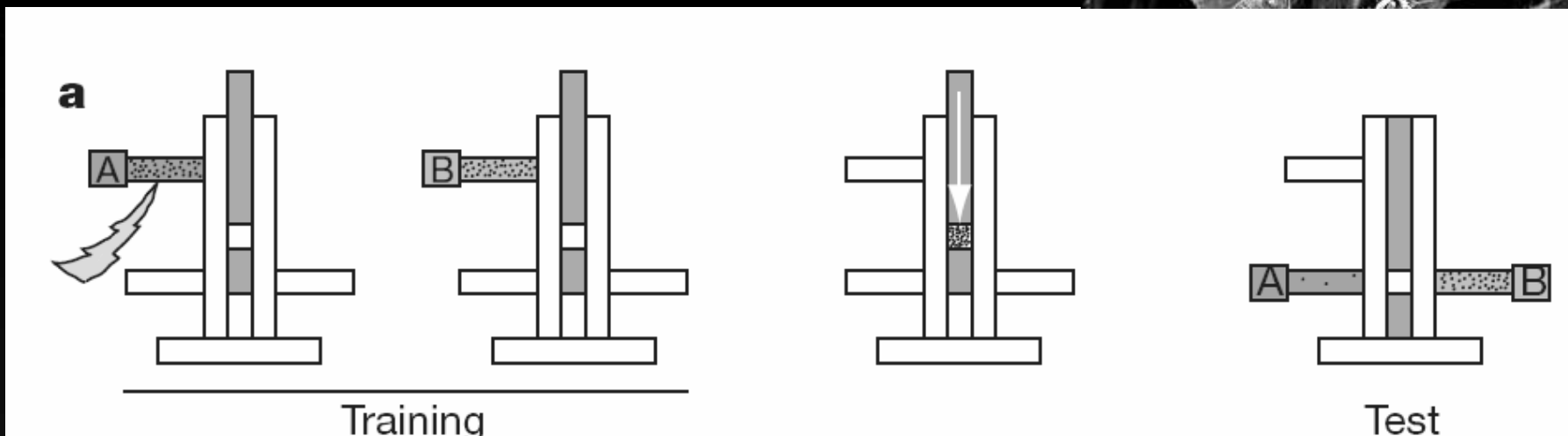
Richard Axel

Nobelova cena 2004 za objevy podstaty čichu

Vytvoření podmíněného spojení může být: nástrojem výzkumu smyslových schopností

Richard Axel
Nobelova cena 2004 za objevy podstaty čichu

Podmiňování jako klíč k funkci NS a smyslů

Vytvoření podmíněného spojení může být:

- cílem výzkumu paměti a učení

Podmiňování jako klíč k funkci NS a smyslů

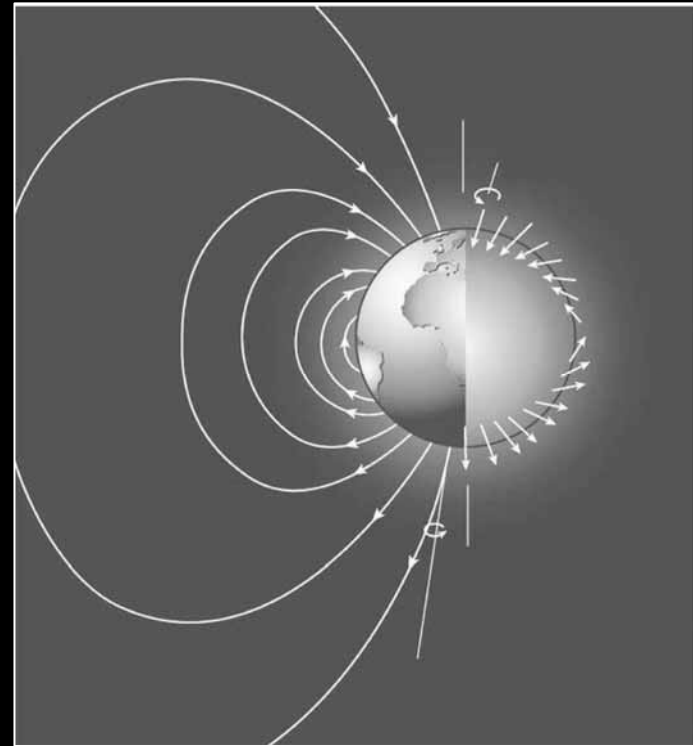
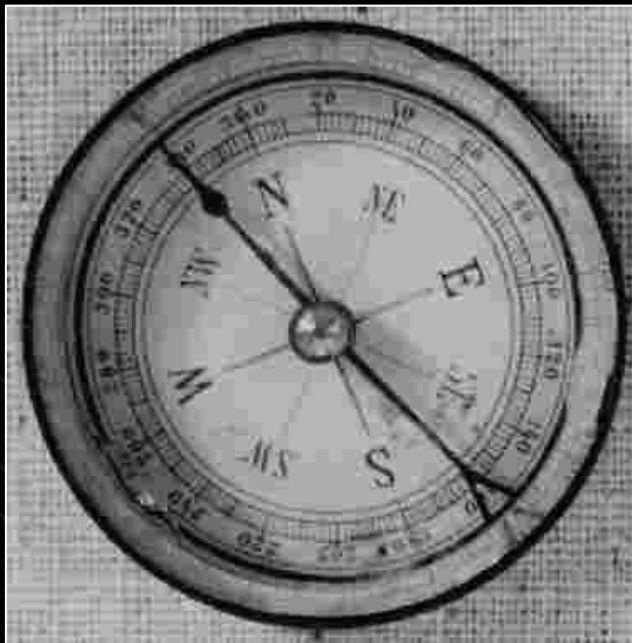
Vytvoření podmíněného spojení může být:

- nebo nástrojem výzkumu smyslových schopností

C) Magnetorecepce – výzva smyslové fyziologii

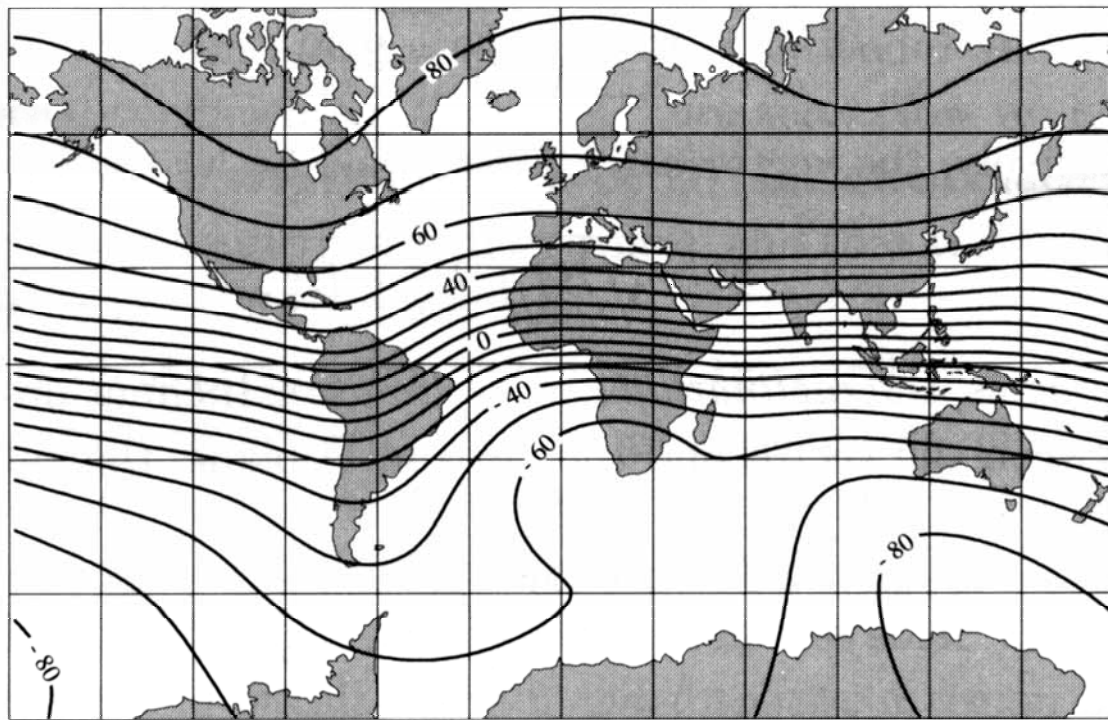
Kompas: Všudypřítomné vodítko

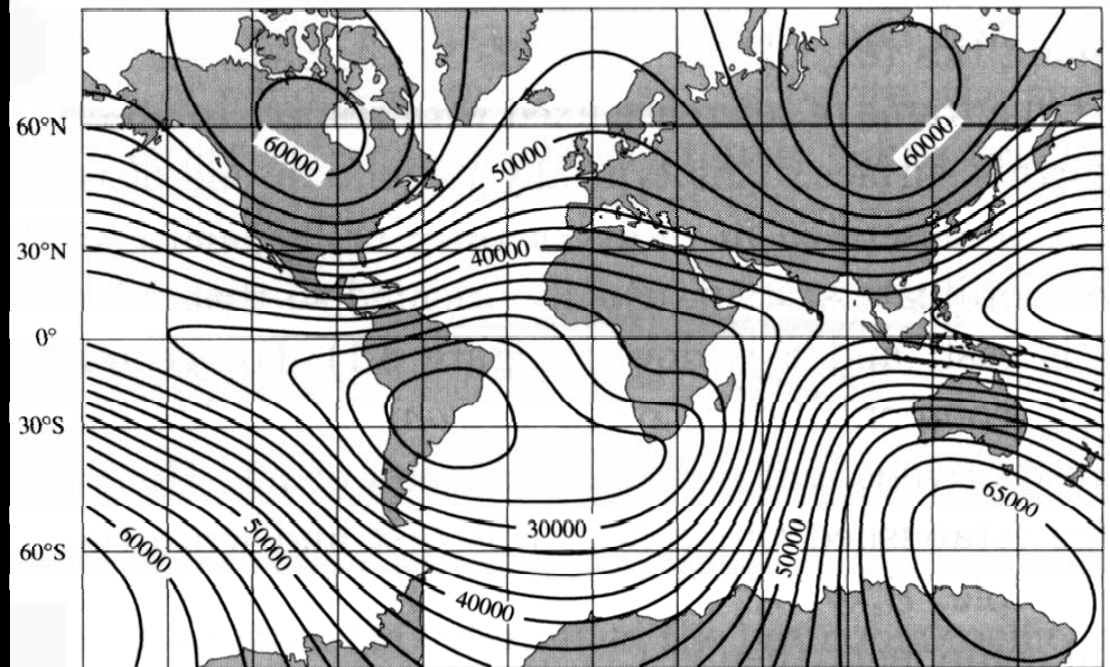
Severo-jihní orientace pasoucích se krav

Mapa – „GPS“

180°W 120°W 60°W 0° 60°E 120°E 180°E

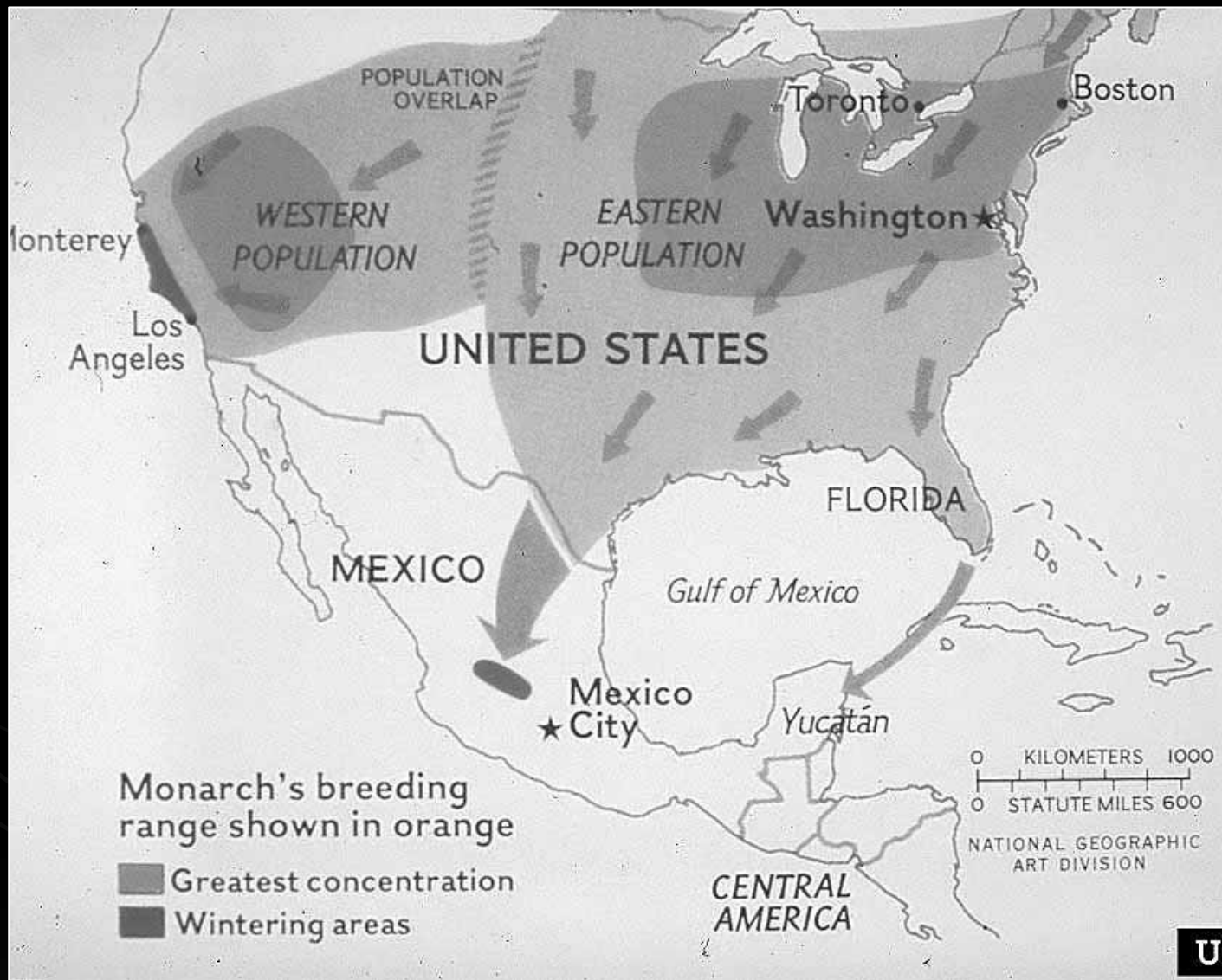

Orientace hmyzu

Migrující hmyz:

monarcha stěhovavý

Metody výzkumu

Blacksburg VA

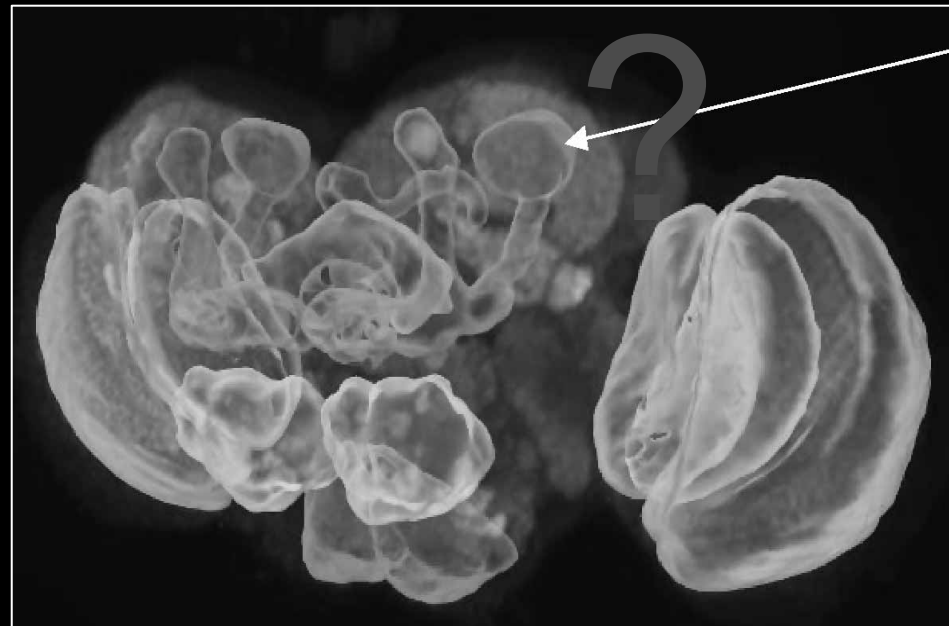
Lund

Neznáme:

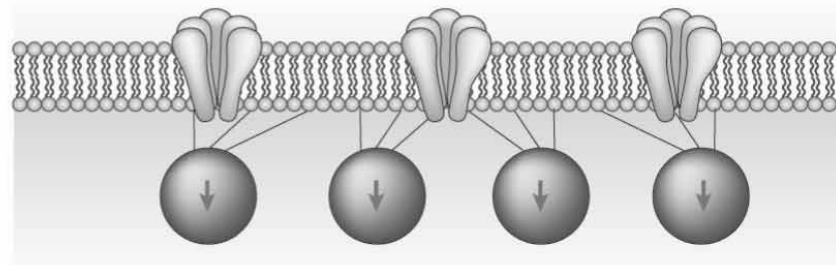
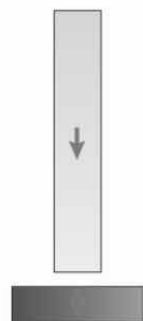
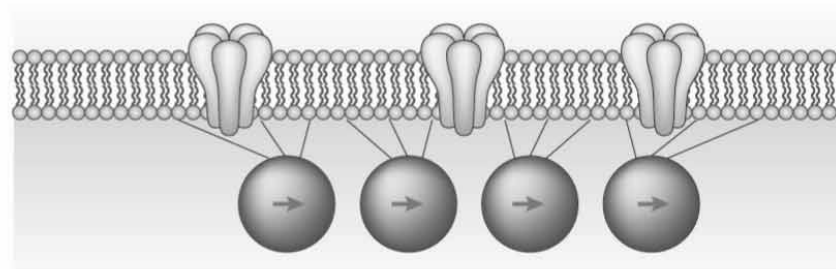
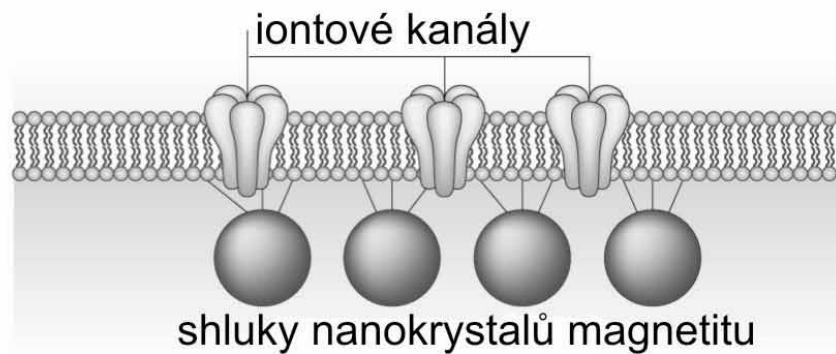
- Mechanismus recepce
- Lokalizaci receptoru
- Adaptivní význam

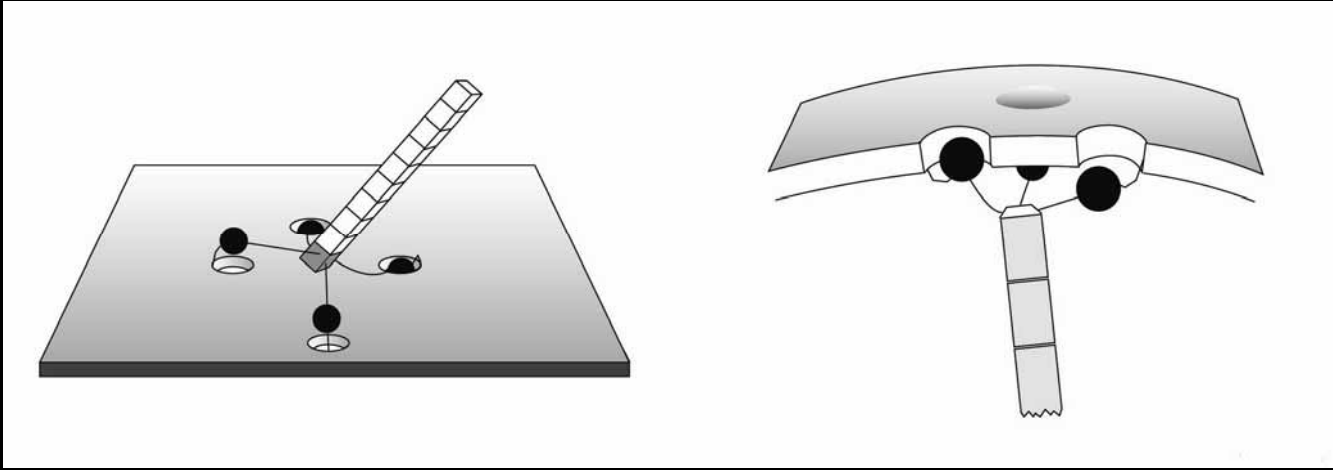

Magnetit?

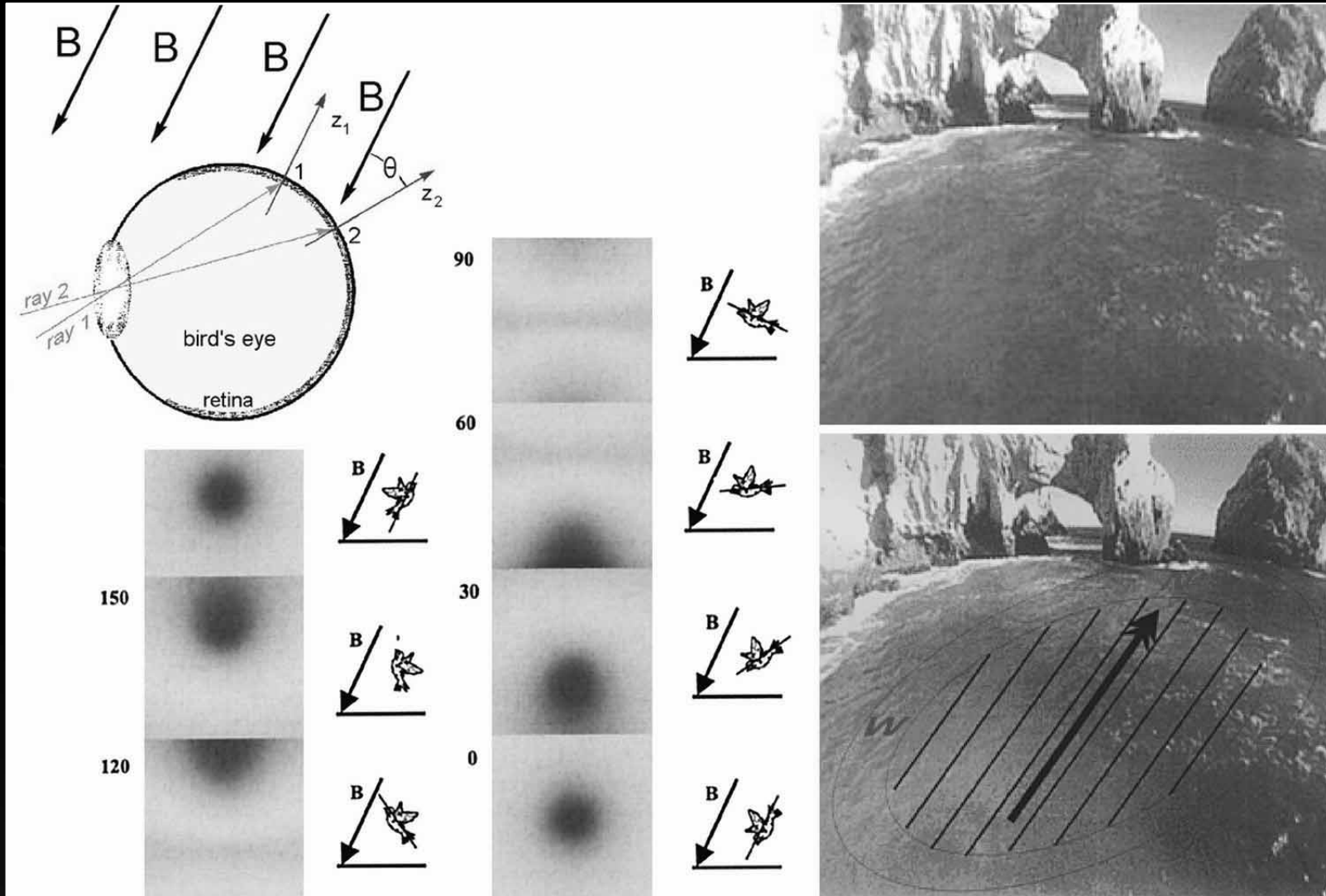

$B = 0$

Modifikace zraku?

Neuroetologické metody smyslové fyziologie

Podmiňování a spontánní reakce

Neuroetologické metody smyslové fyziologie

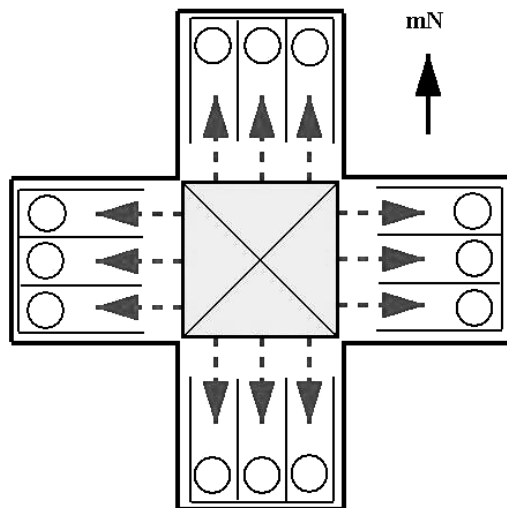
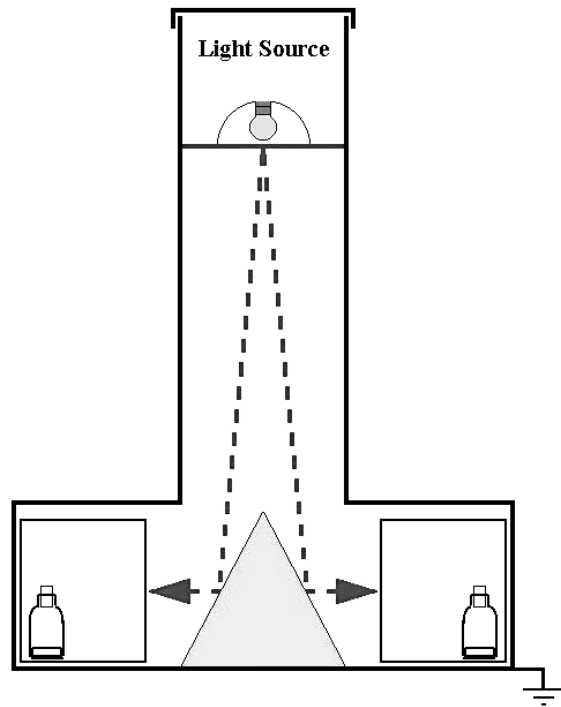
Podmiňování: Trénink a test

Neuroetologické metody smyslové fyziologie

Podmiňování: Trénink a test

Trénink: Odměna nebo trest

Trénink Drosophila

Světlo jako atraktivní stimul

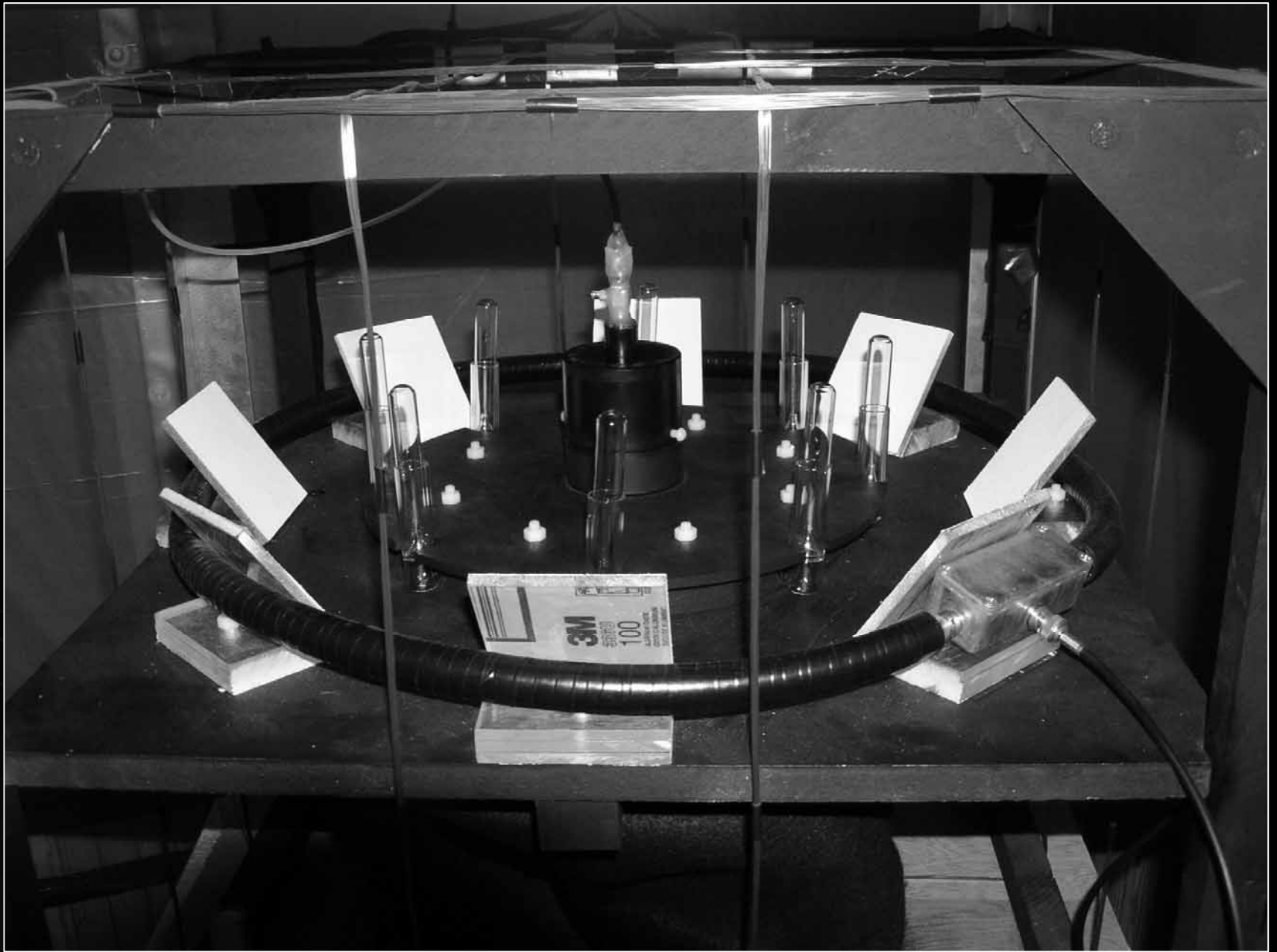

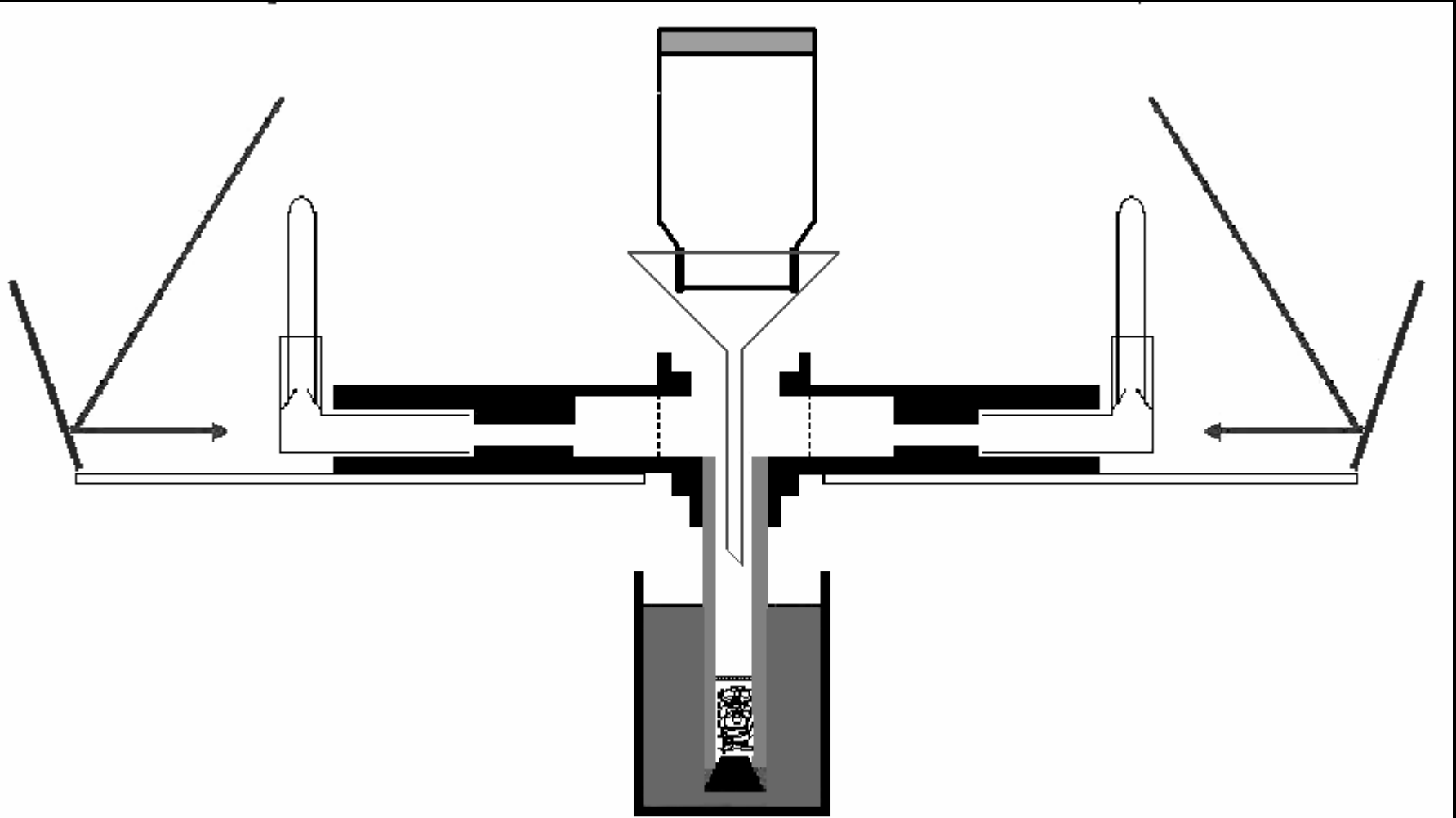

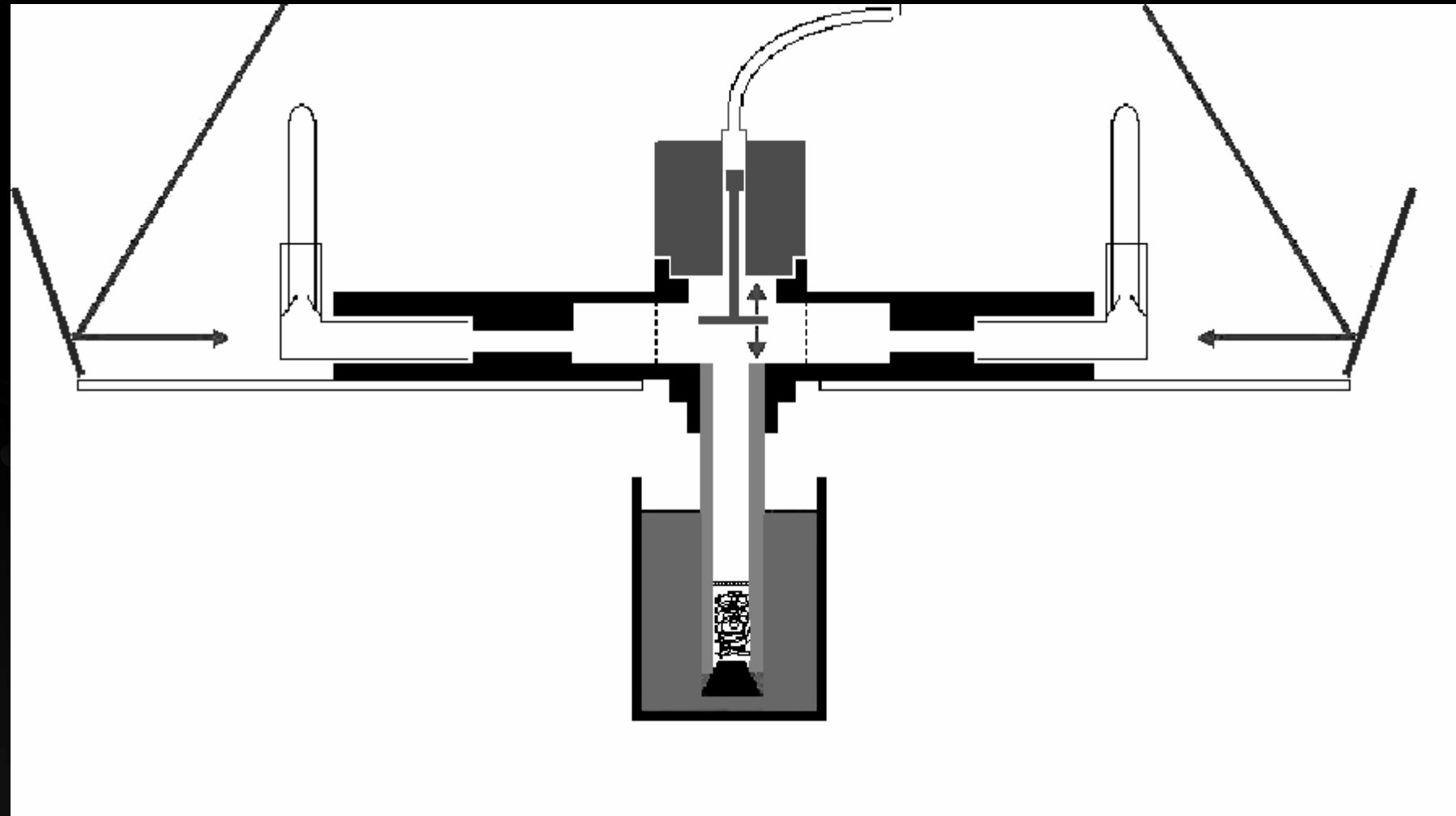
Test

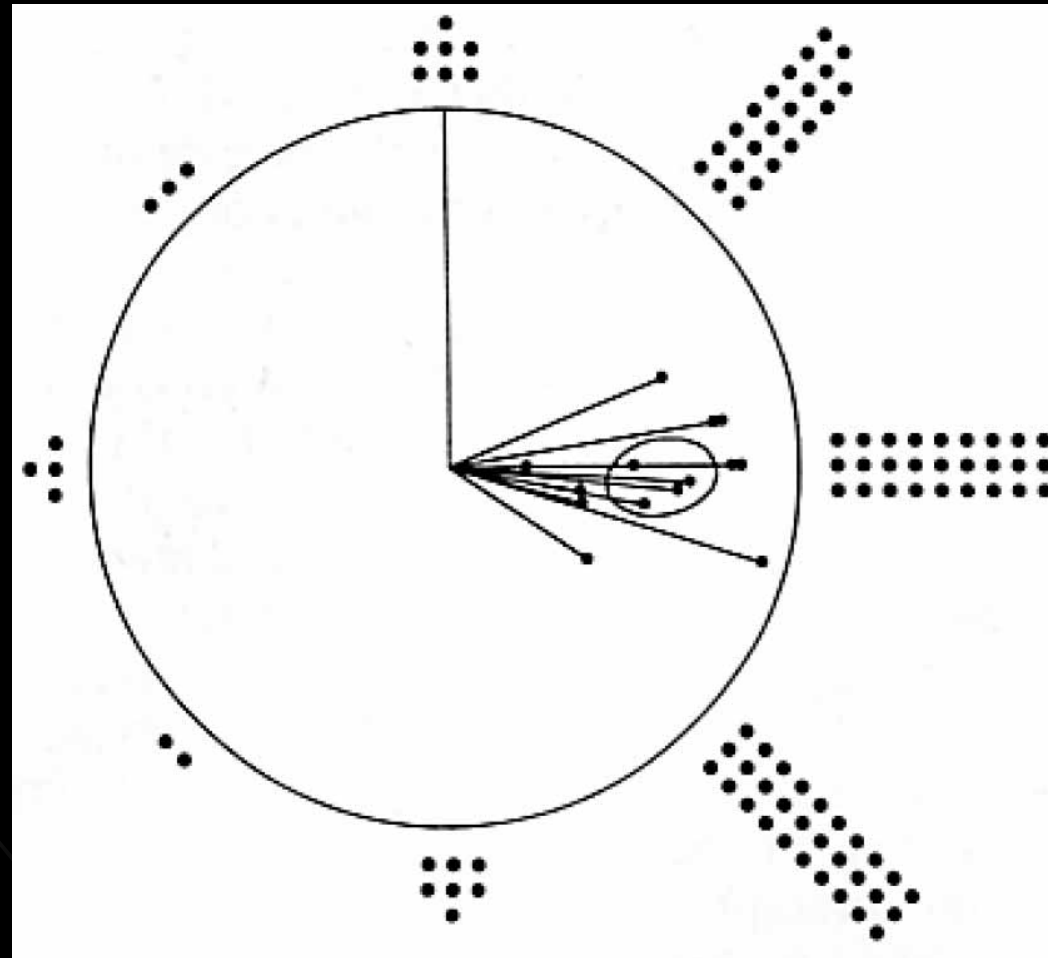
Test Drosophila

Test Drosophila

Cirkulární diagramy orientace

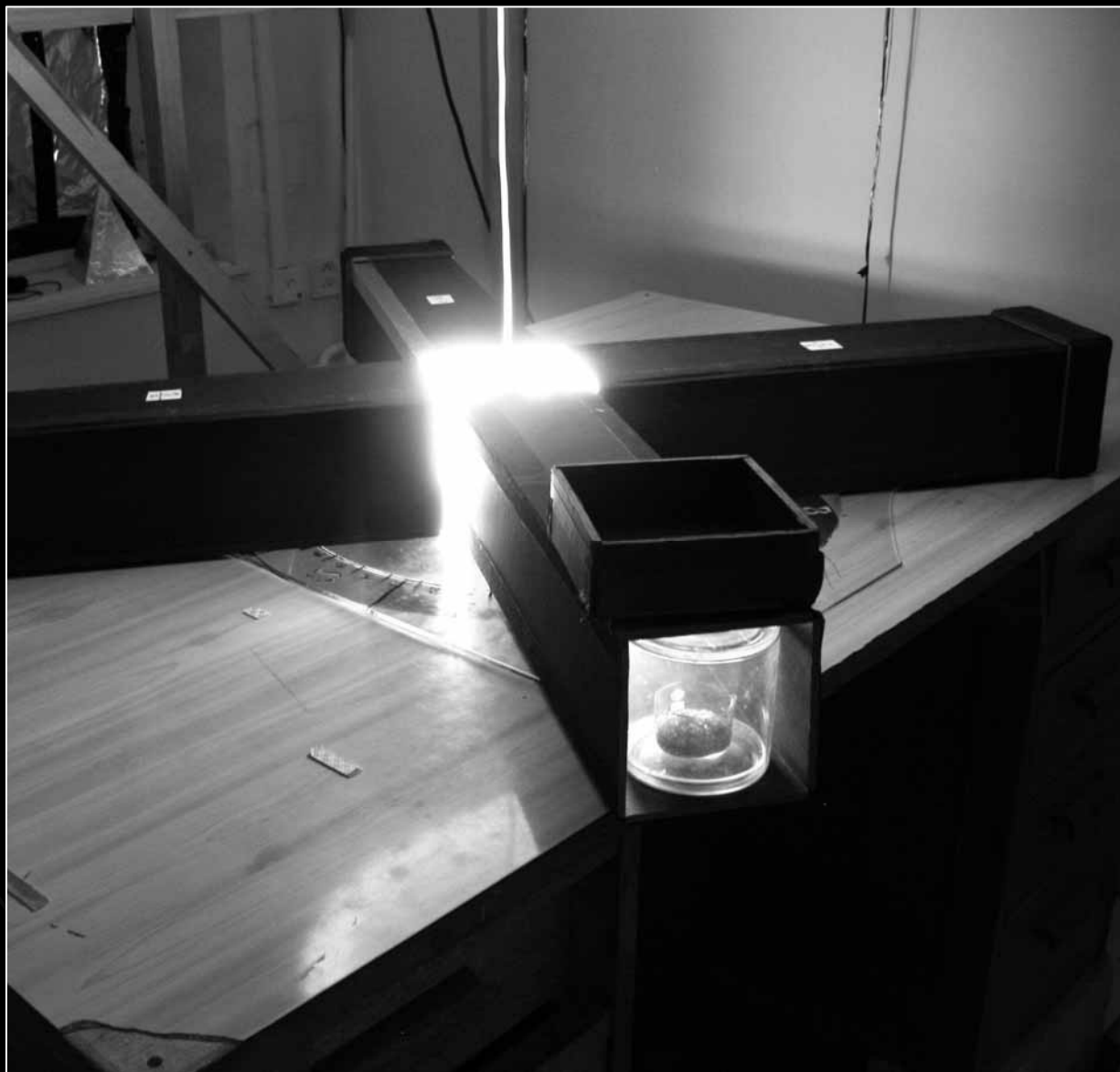

Tenebrio molitor

Tribolium castaneum

Trénink

Trénink

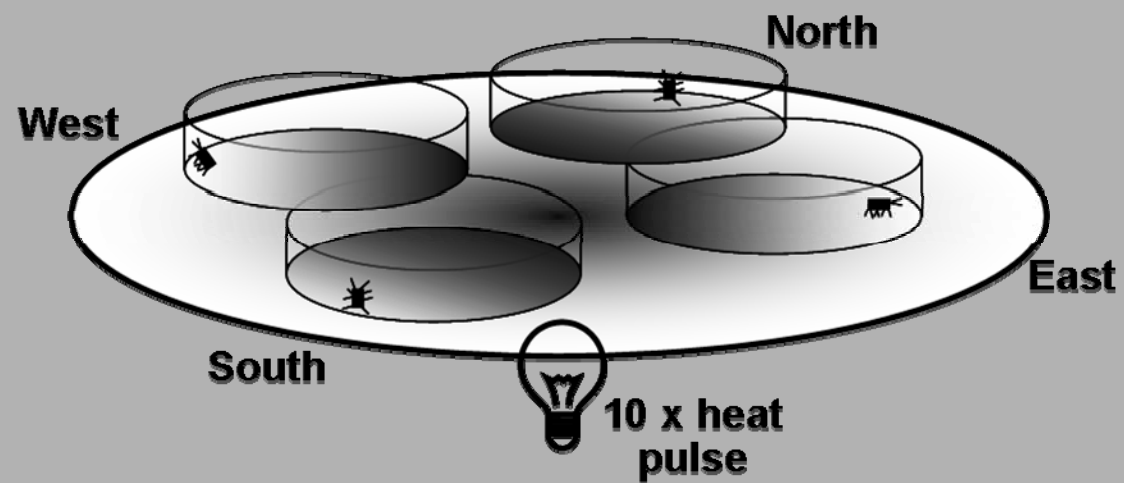
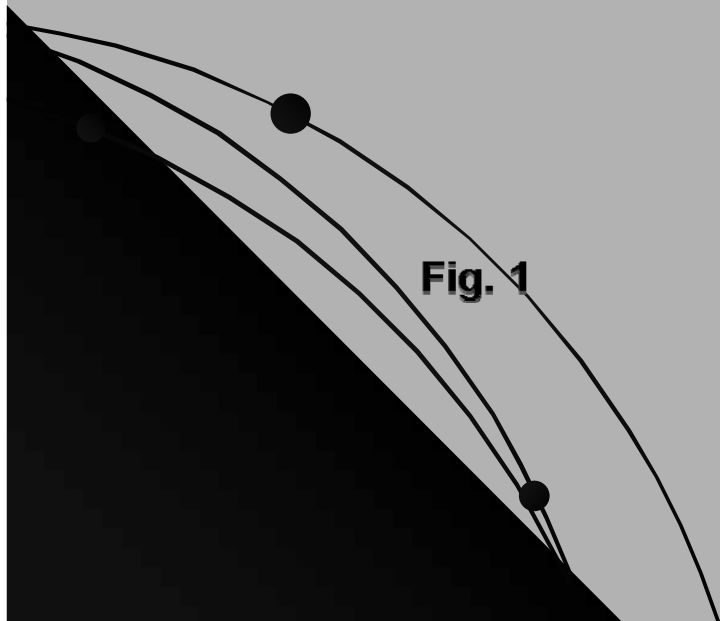

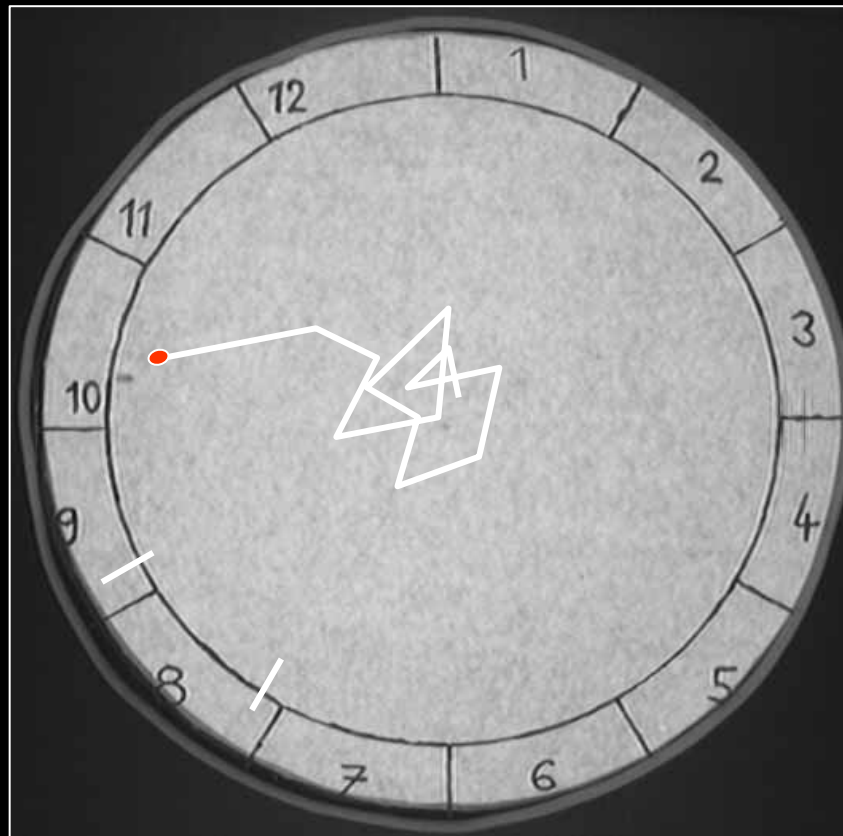
Fig. 1

Test

Pohled kamery

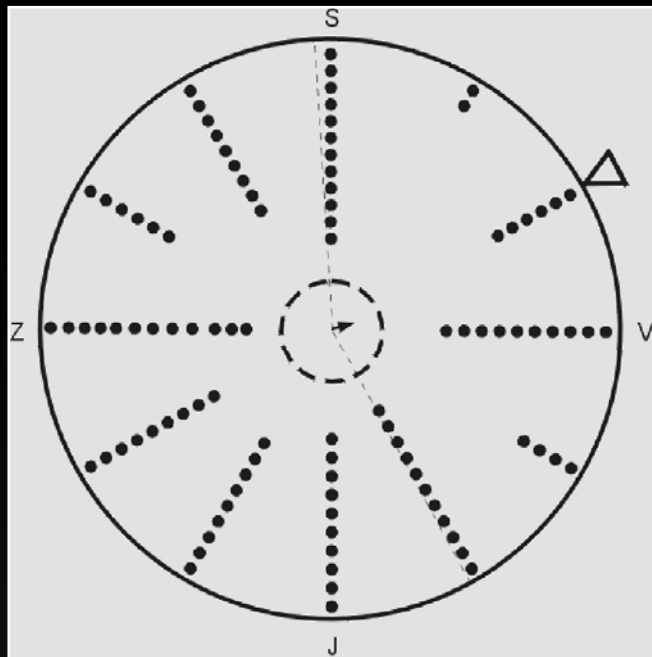
Problémy:

- Je magnetorecepce závislá na světle?
- Dokáže kompas rozlišit polaritu pole?

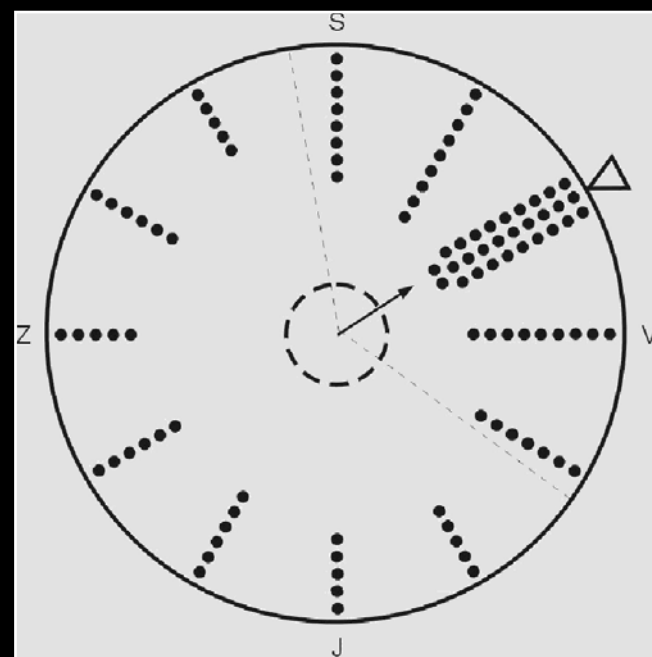
Ve tmě kompas potemníka nefunguje

Tma
0% RH

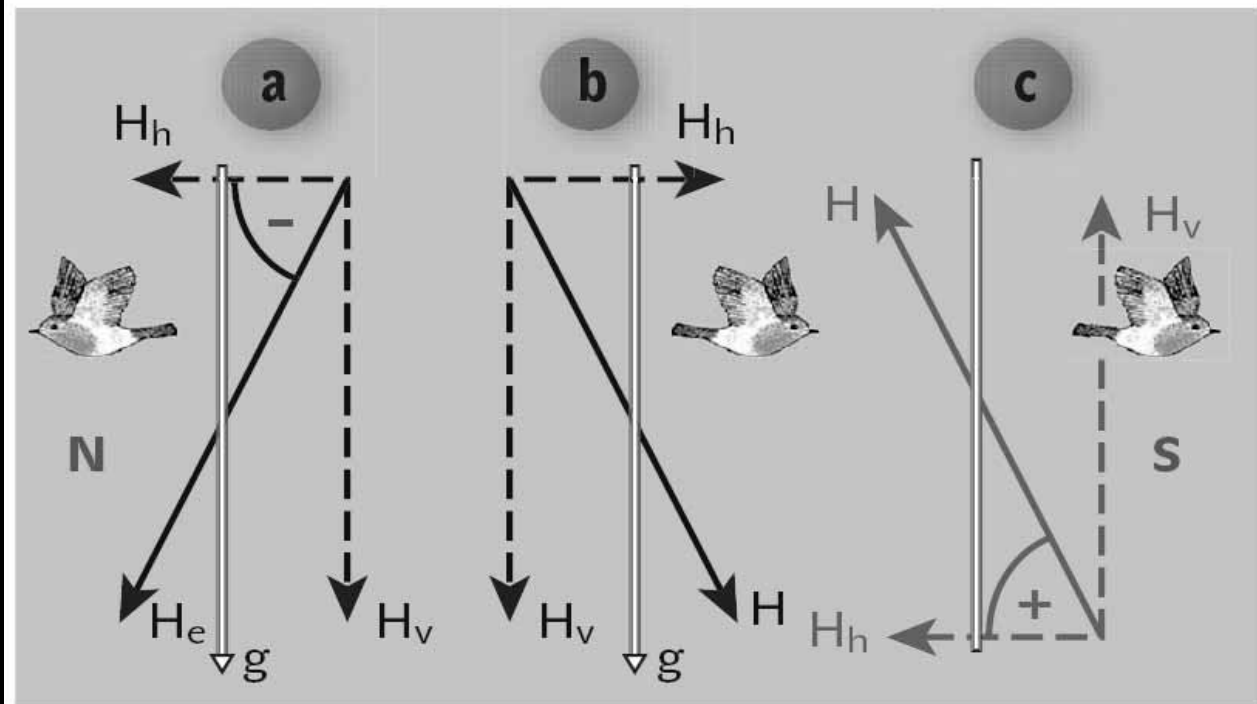
$N = 100$
 $\theta = 60^\circ$
 $\Phi = 74,6^\circ$
 $r = 0,08$
 $s = 78,0^\circ$

Světlo
0% RH

$N = 100$
 $\theta = 60^\circ$
 $\Phi = 57,1^\circ$
 $r = 0,31$
 $s = 67,3^\circ$

Rozlišení inklinanční a polaritní reakce ukazuje na typ recepce

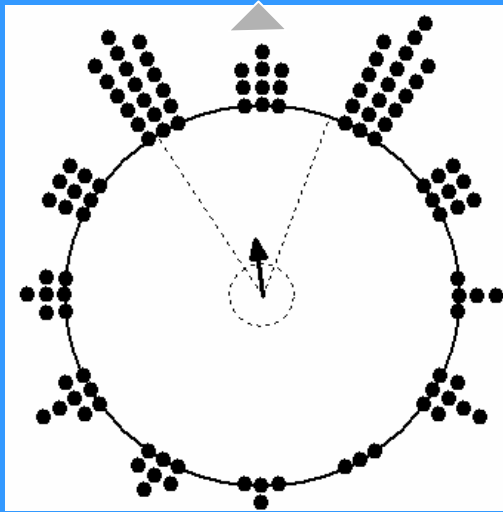

9. Inklinanční kompas ptáků. Normální orientace (a). Otočíme-li experimentálně vertikální složku geomagnetického pole (b), má to stejný účinek jako otočení složky horizontální (c). Ptáci (ale také čolci a želvy) odvozují tedy polaritu pole ze znaménka sklonu pole (inklinace). (Podle: Wiltschko W., Wiltschko R.: J. Comp. Physiol. A 191, 675–693, 2005)

Obrácení inklinace otočí orientaci potměníka – kompas není polaritní

Training ↙ Test ↙

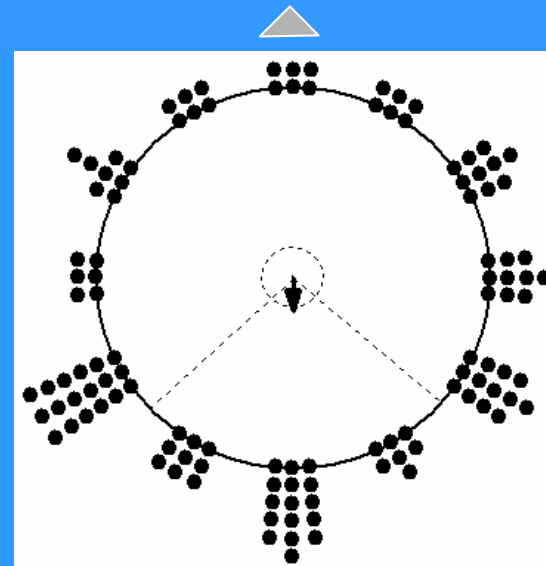
A

↔
 $P < 0.001$

Training ↙ Test ↘

B

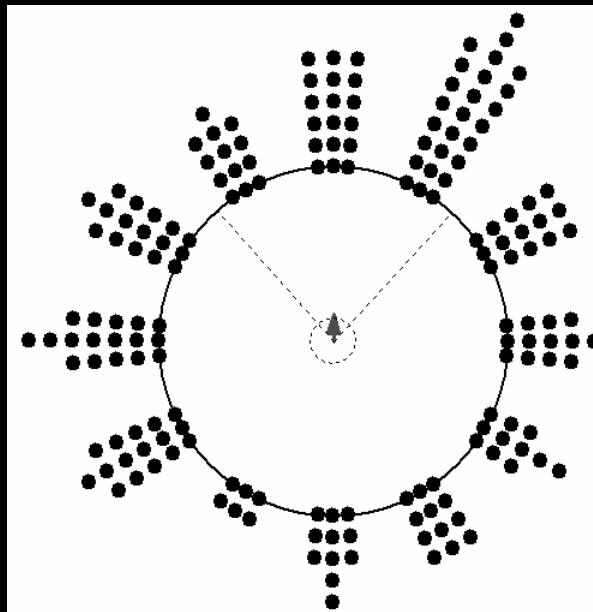

$N = 109$
 $MVB = 354^\circ$
 $P < 0.001$

$N = 115$
 $MVB = 179^\circ$
 $P = 0.03$

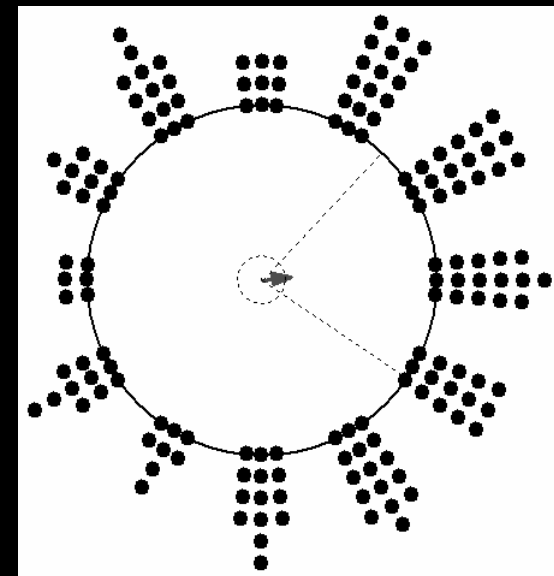
Změna barvy světla způsobí posun orientace

UV/UV

n=174
MVB=1
r=0.16
P=0.0143

UV/Green

n=155
MVB=84
r=0.17
P=0.0106

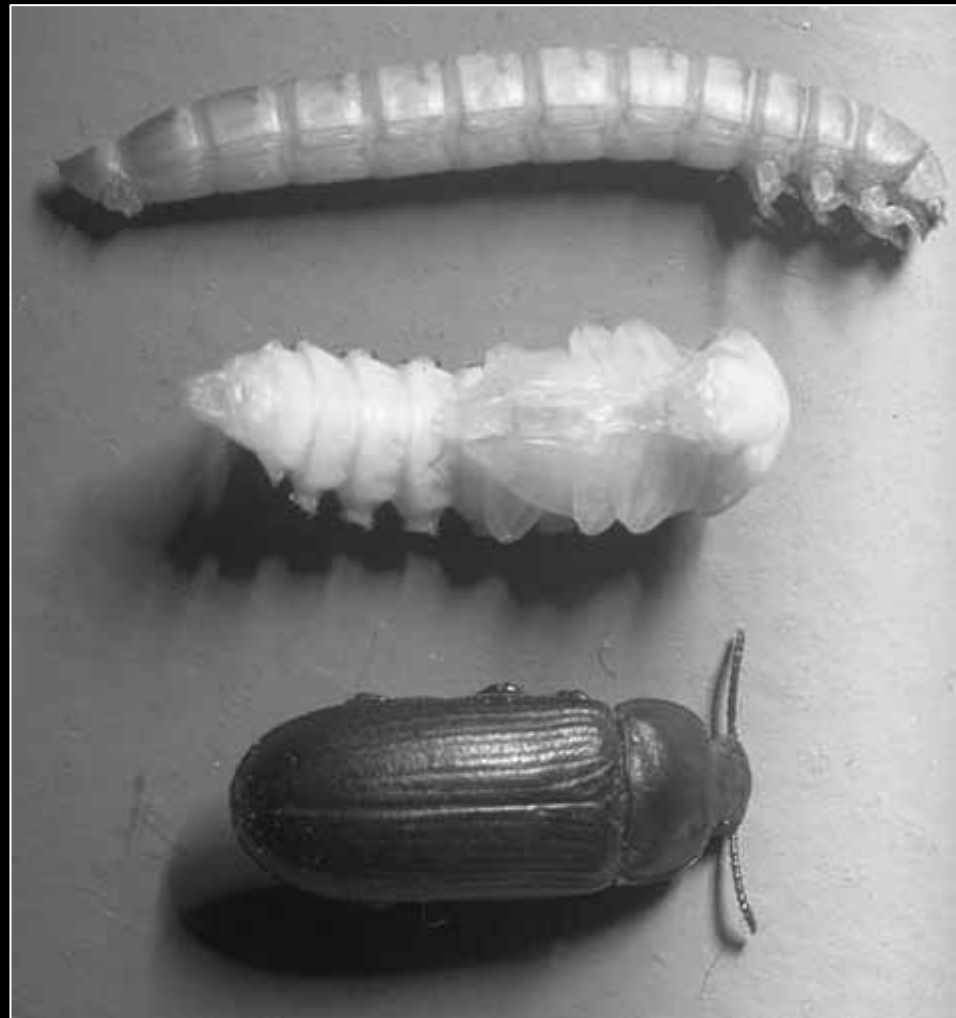
Změna barvy světla způsobí posun orientace

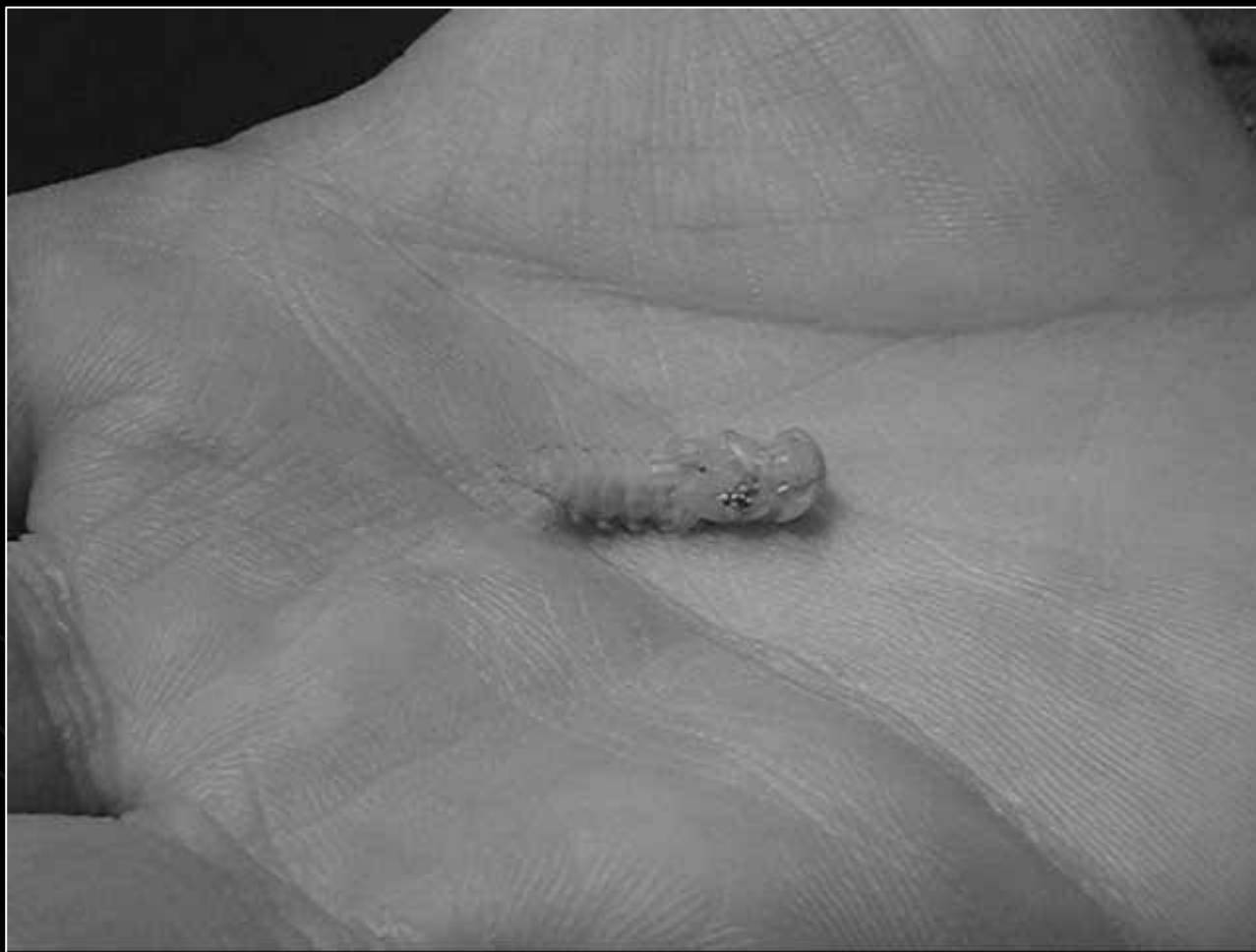
Kompas potemníka Tenebrio má znaky na
světle závislého mechanismu.

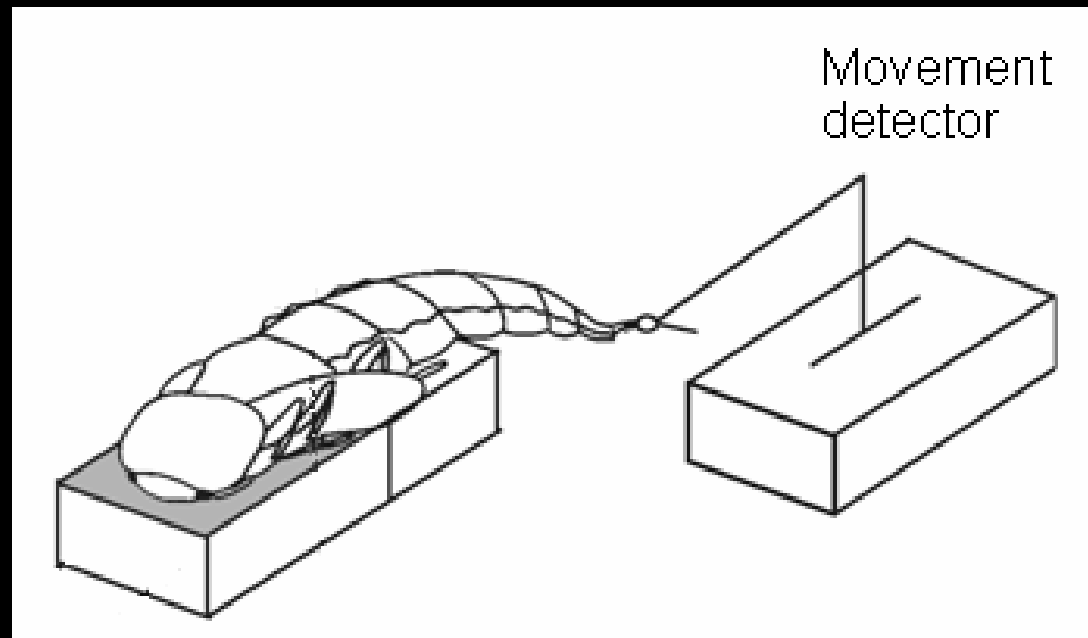
Kukla?

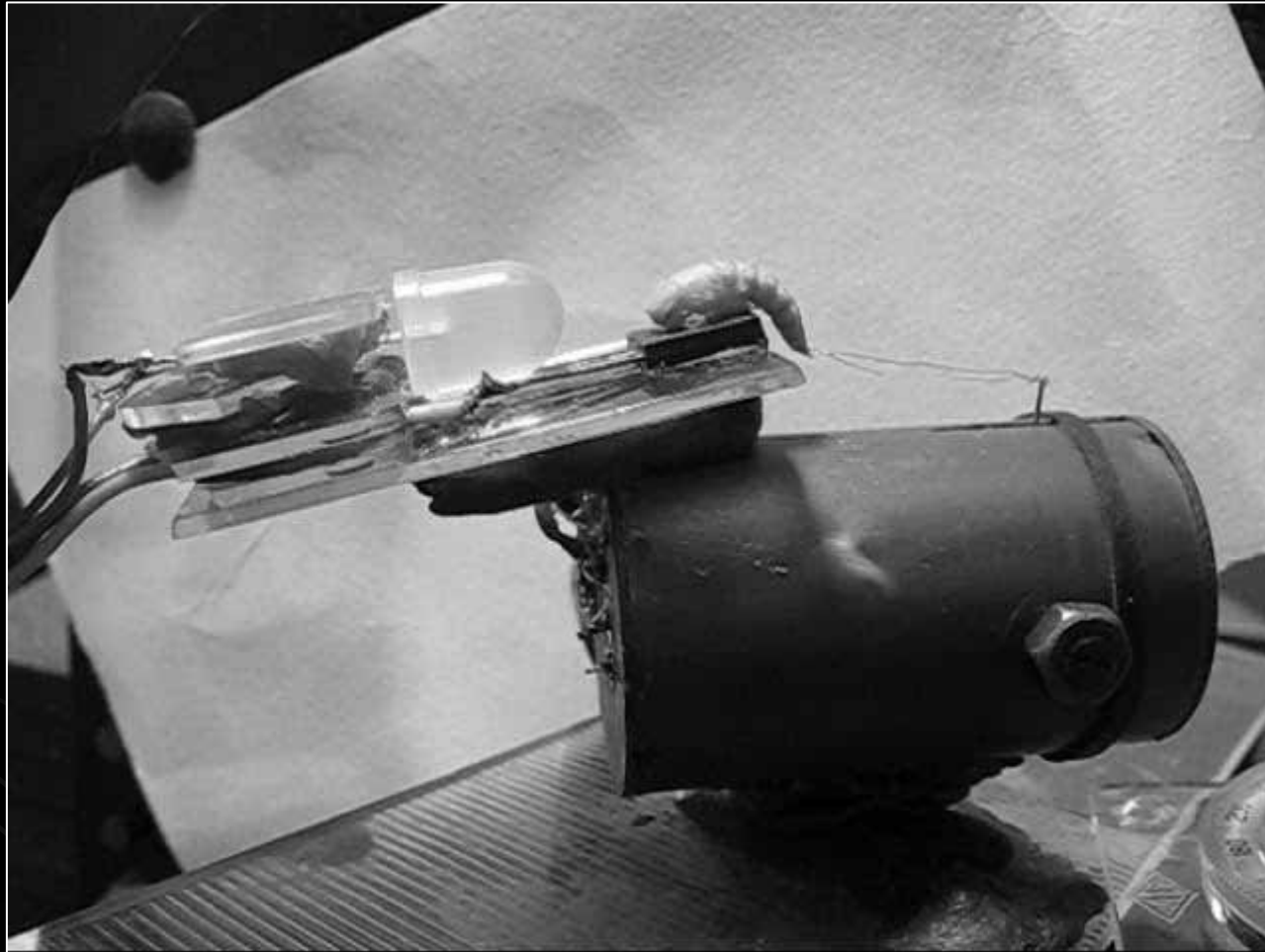

Kukla jako neuroetologický model

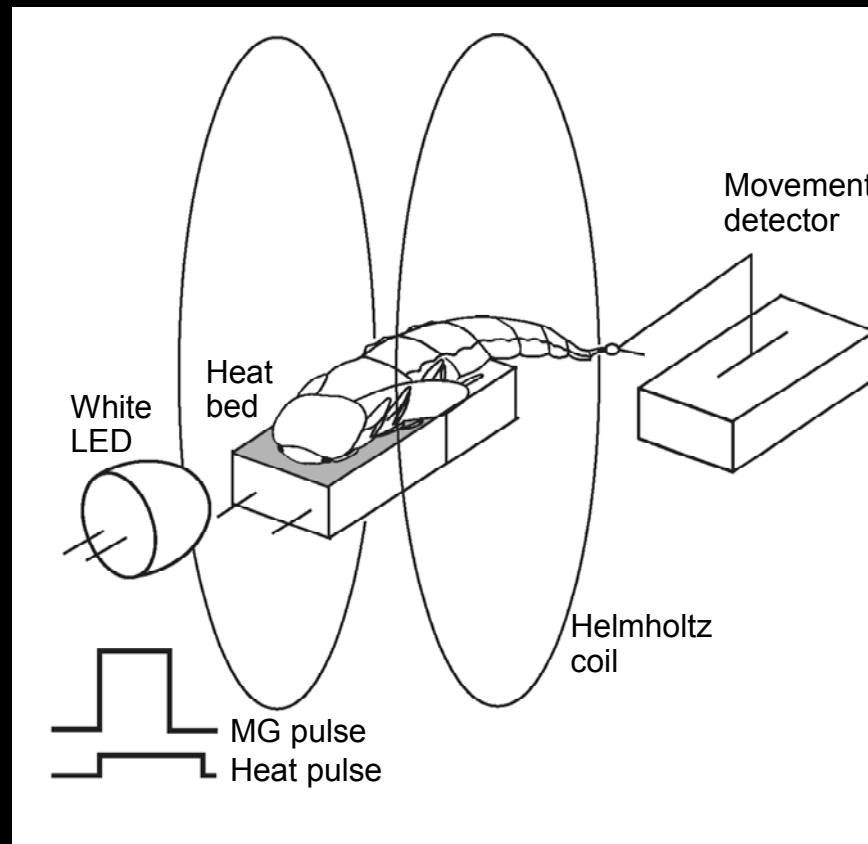

Etologie v jediném parametru
Nestresována fixací
Citlivá na vnější podněty

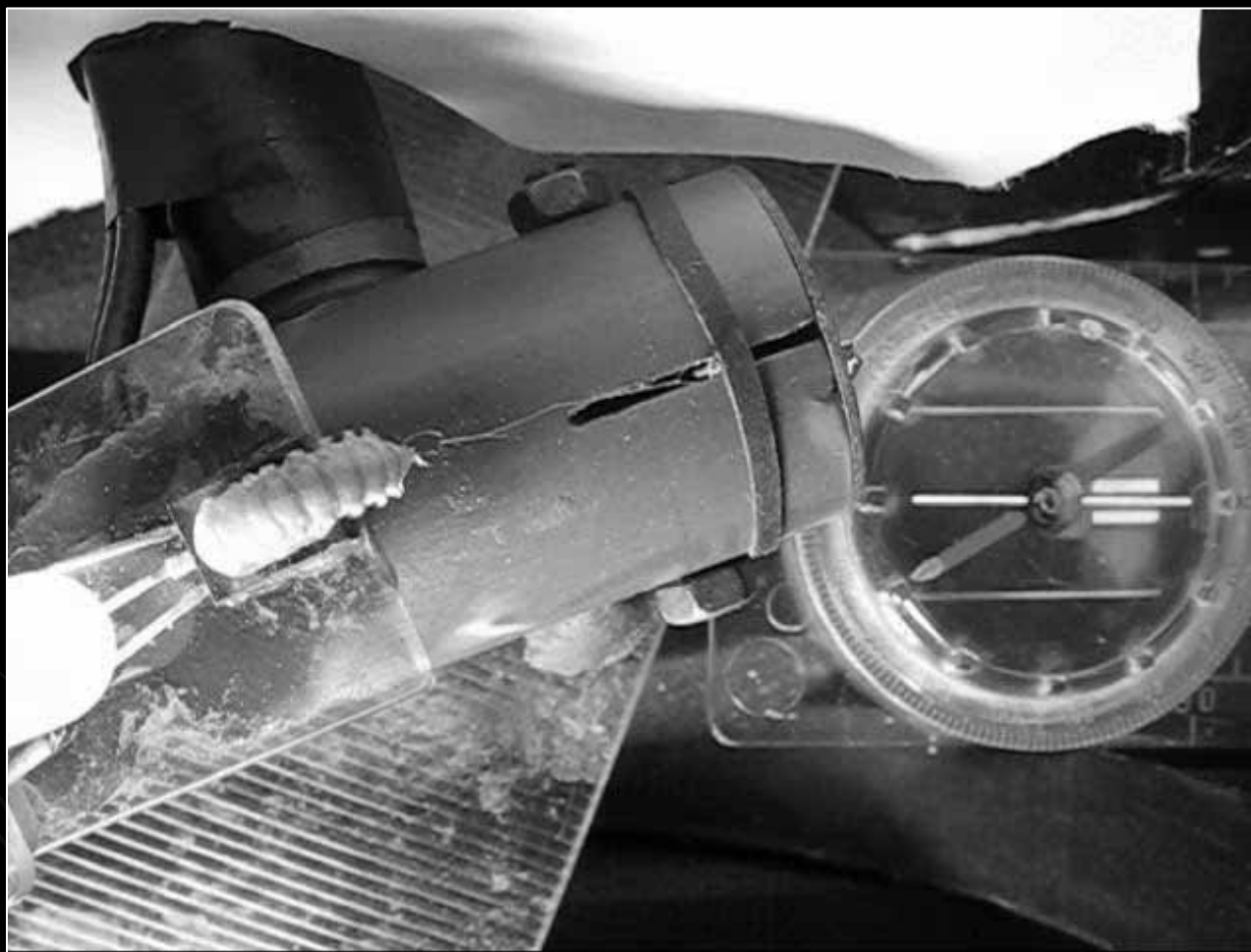

Podmiňování: magnetický stimul předchází tepelný „trest“

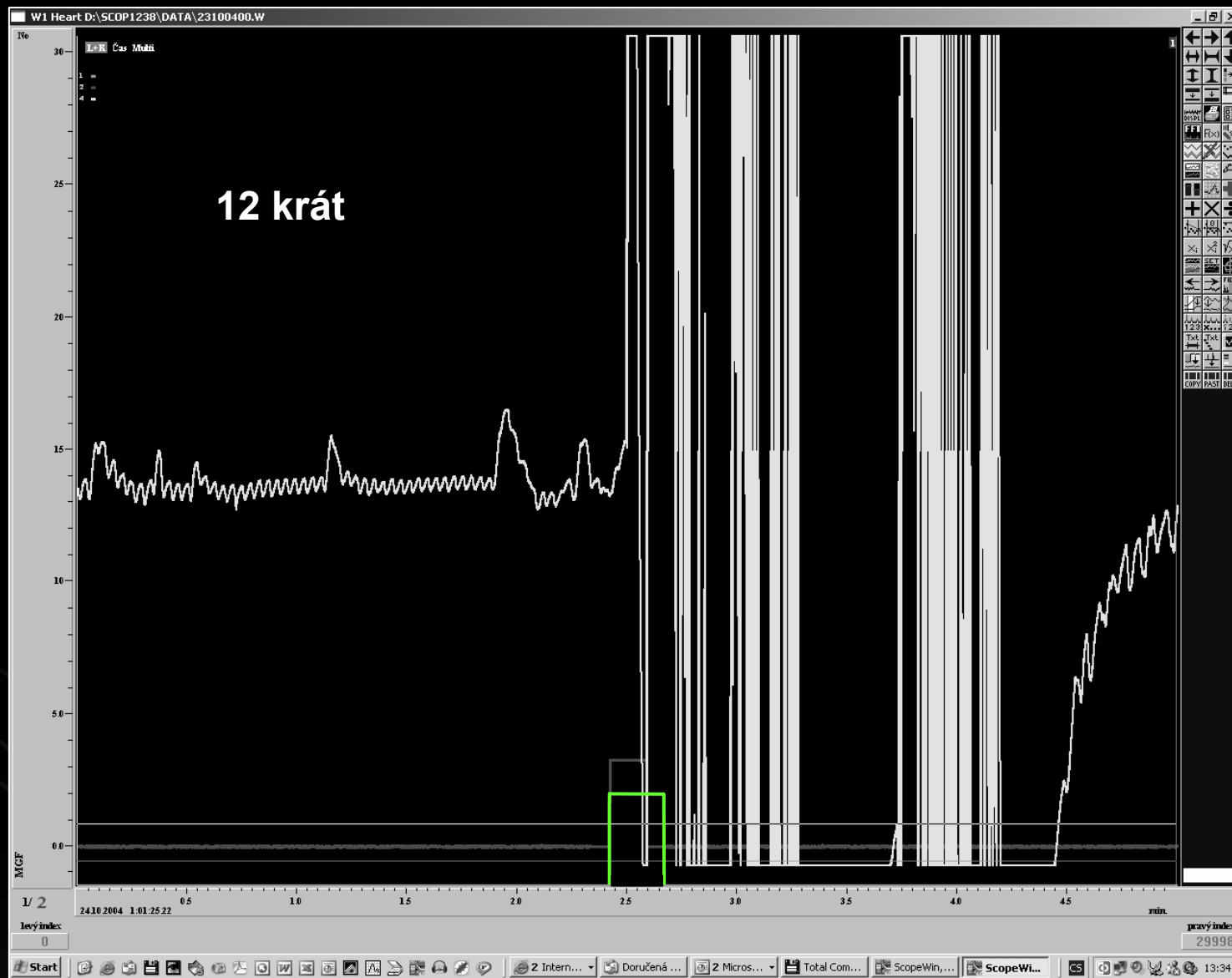

Podmiňování: magnetický stimul předchází tepelný „trest“

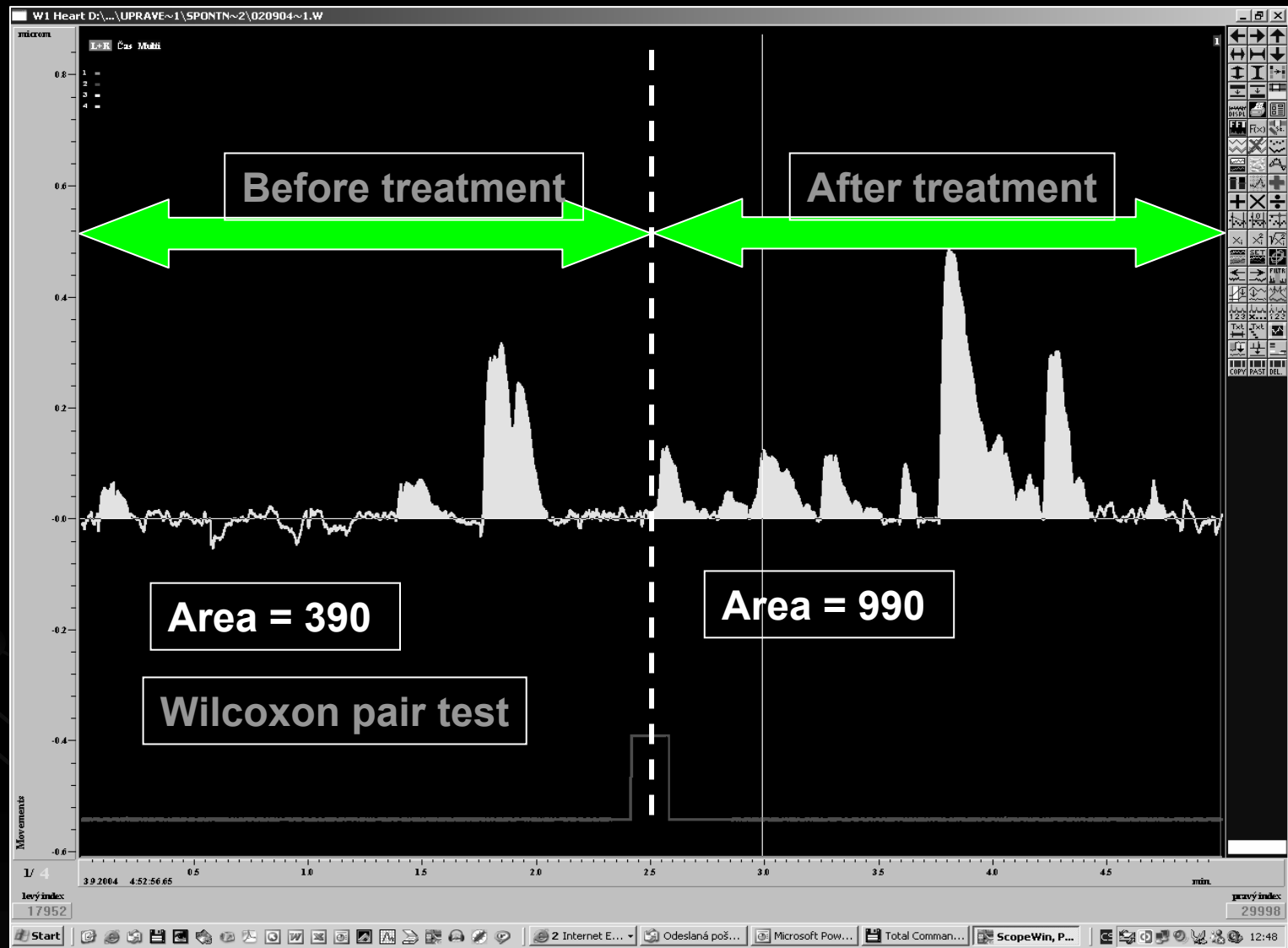

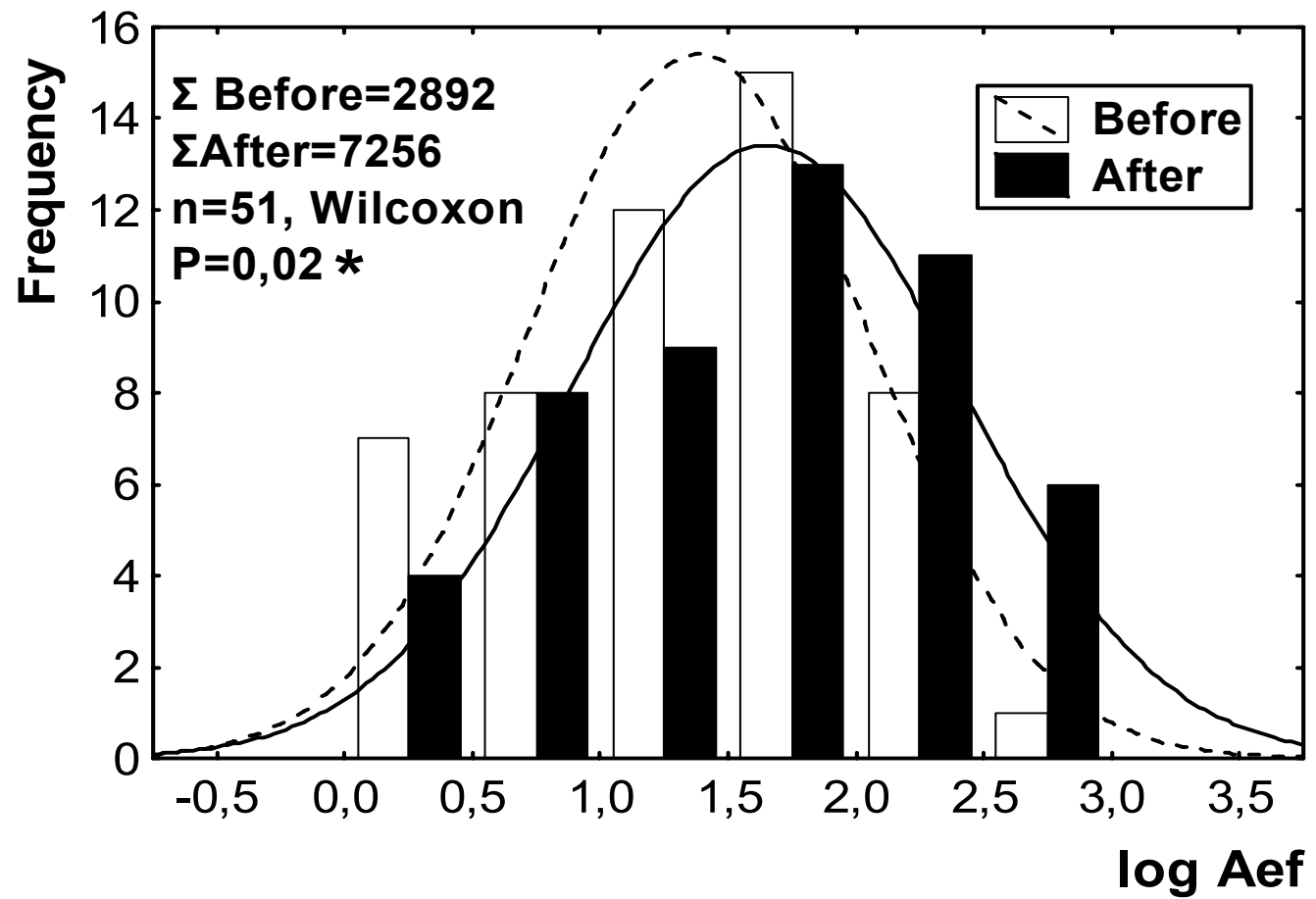
Trénink:

Test:

Conditioned light

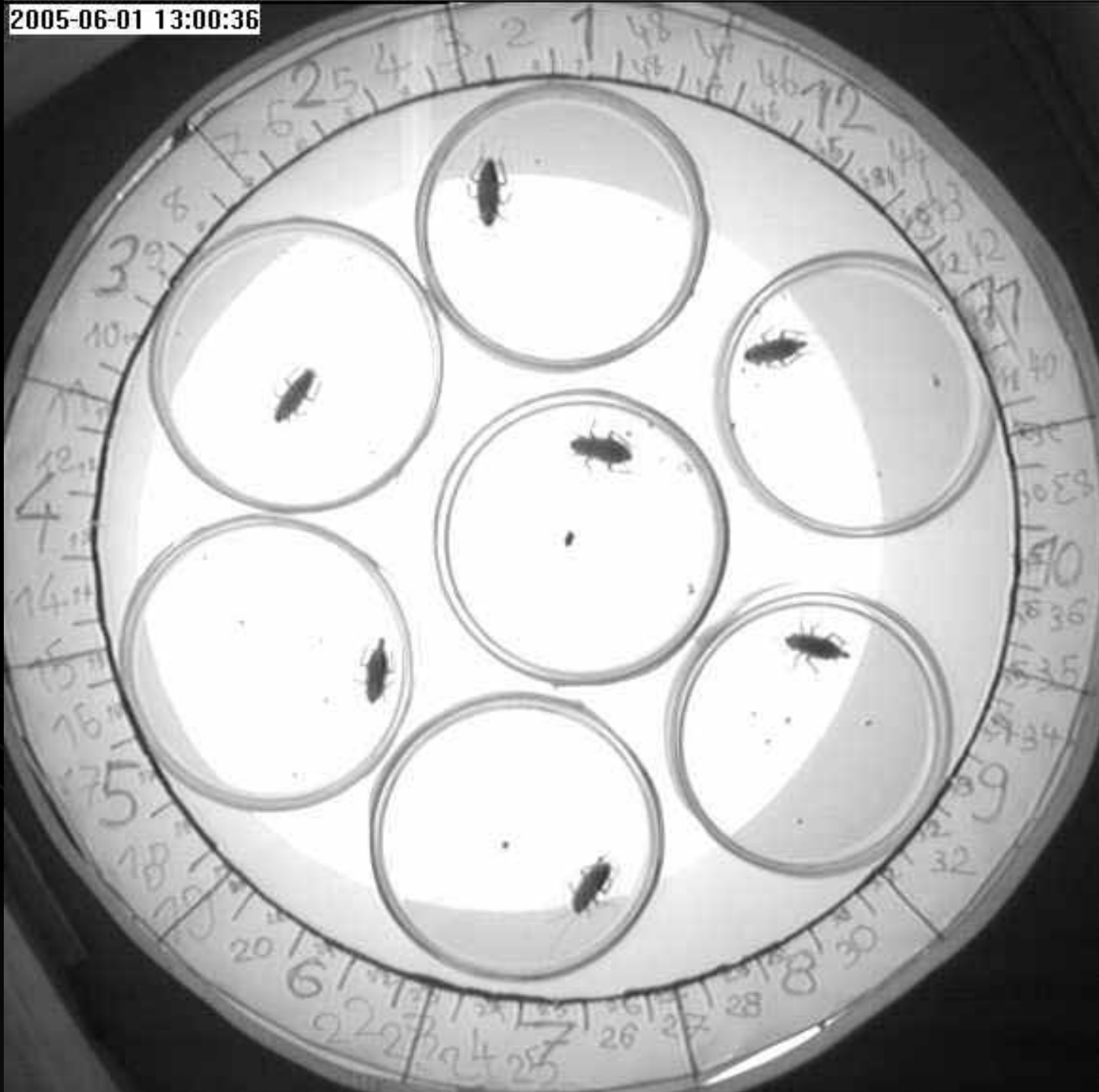
Nepodmíněná reakce?

- Poziční chování

Periplaneta americana

2005-06-01 13:00:36

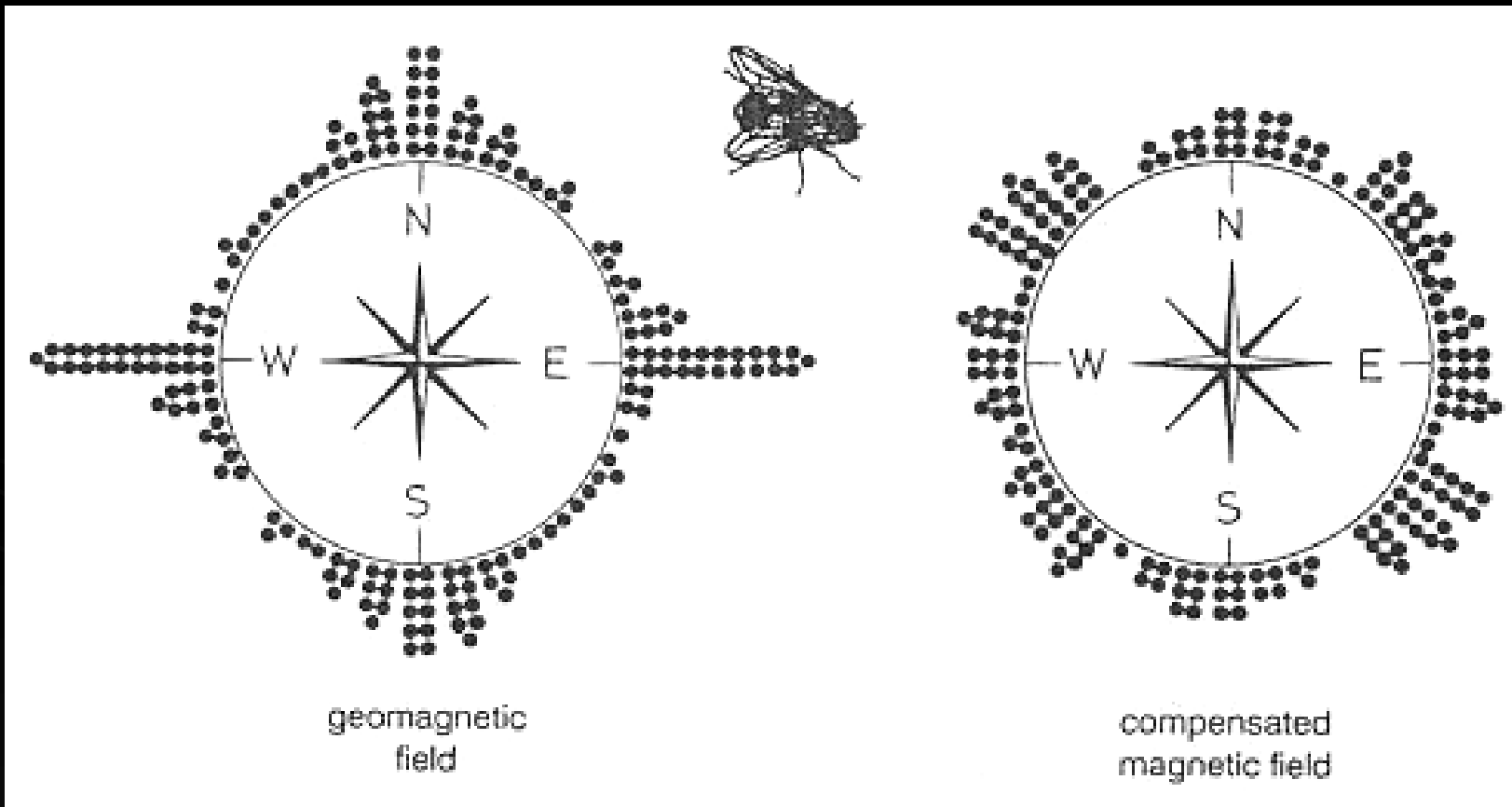
Methods:

2x4 Helmholtz coil system
rotating GMF 60°CW

Alignment behavior

Becker, (1965)

Alignment behavior

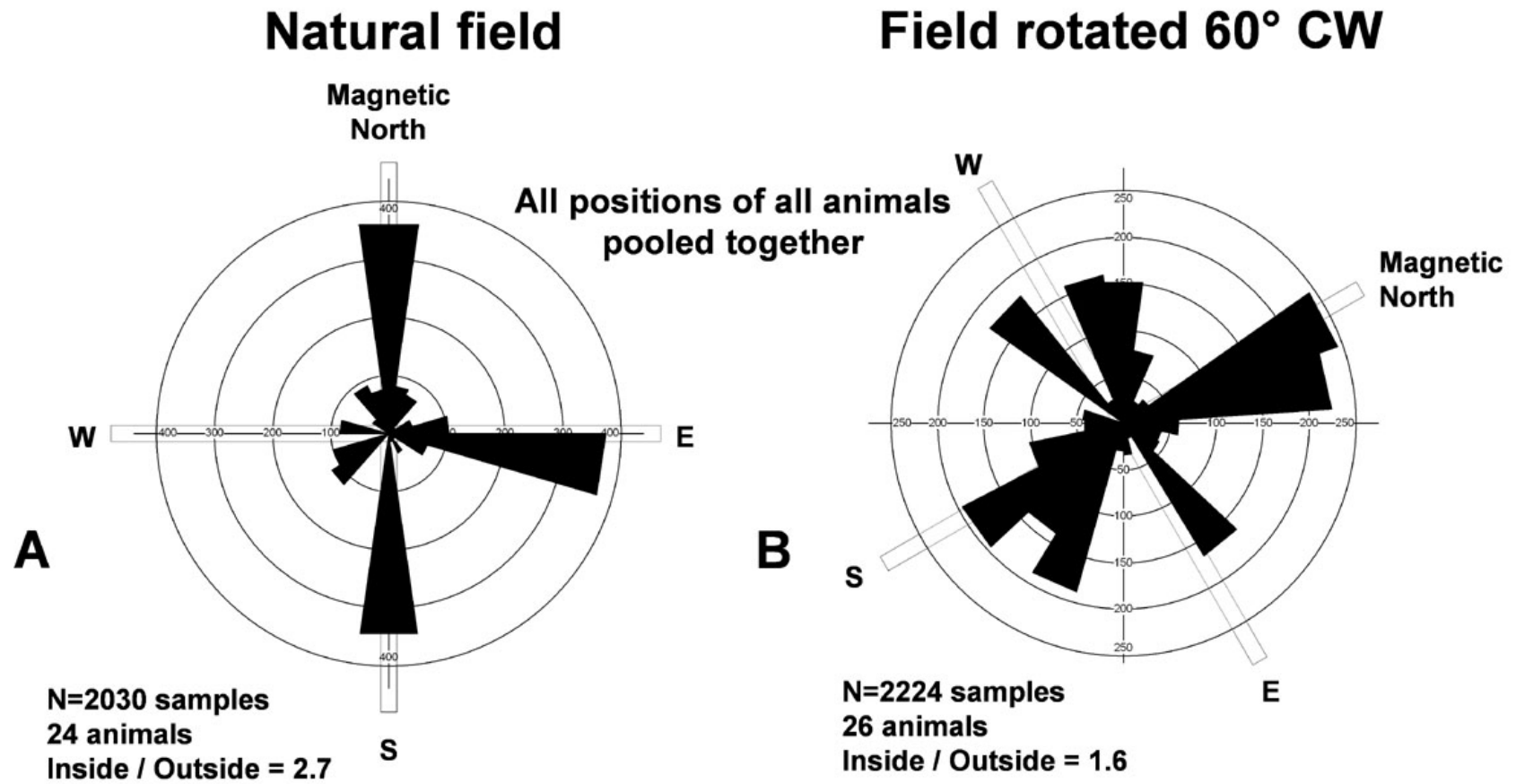
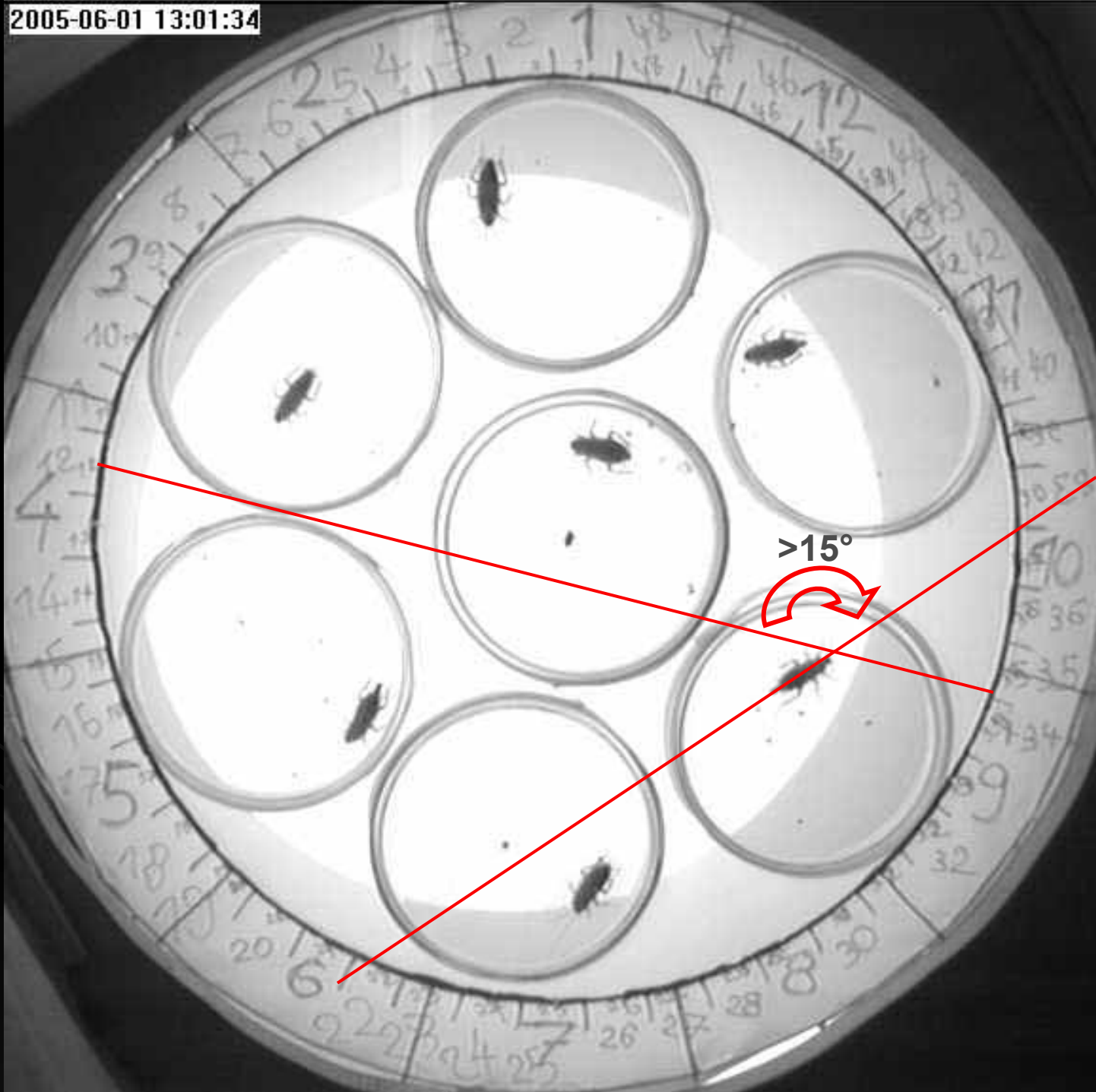

Fig. 1

B) Body turns in rotating field

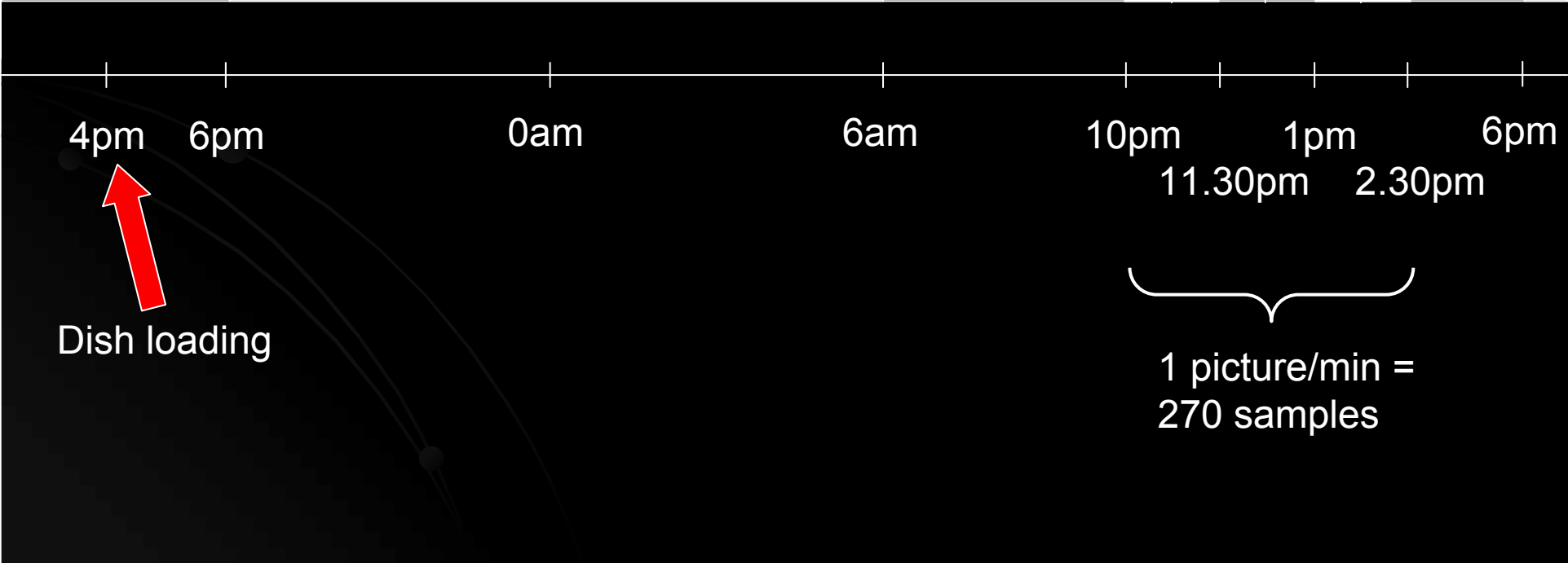

2005-06-01 13:01:34

Time schedule:

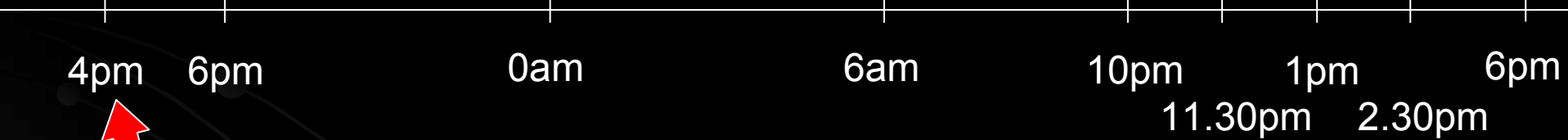
Control

Time schedule:

Test

GMF 60° CW rotation
Pulses 5min/5min

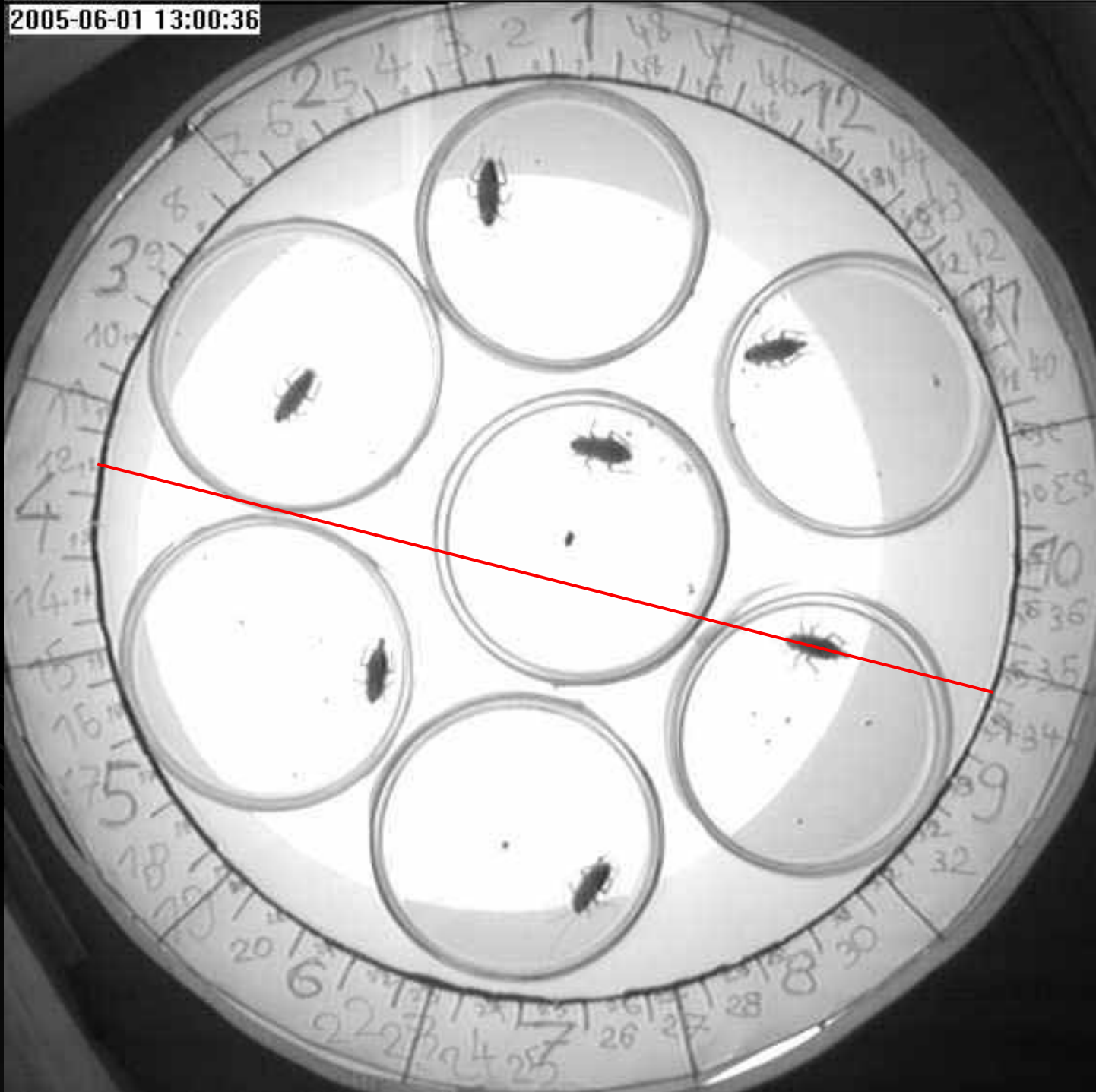

Dish loading

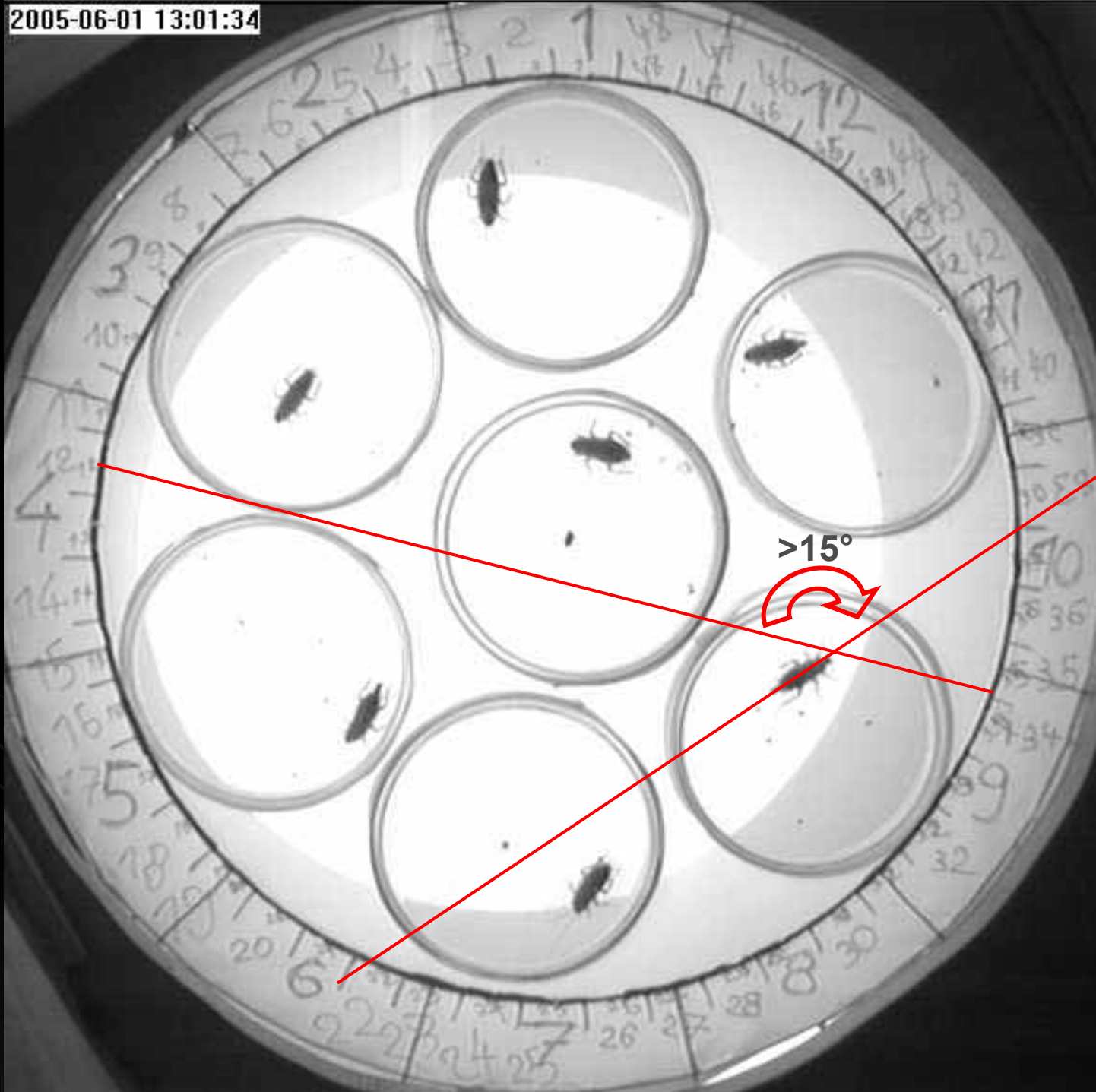

1 picture/min =
270 samples

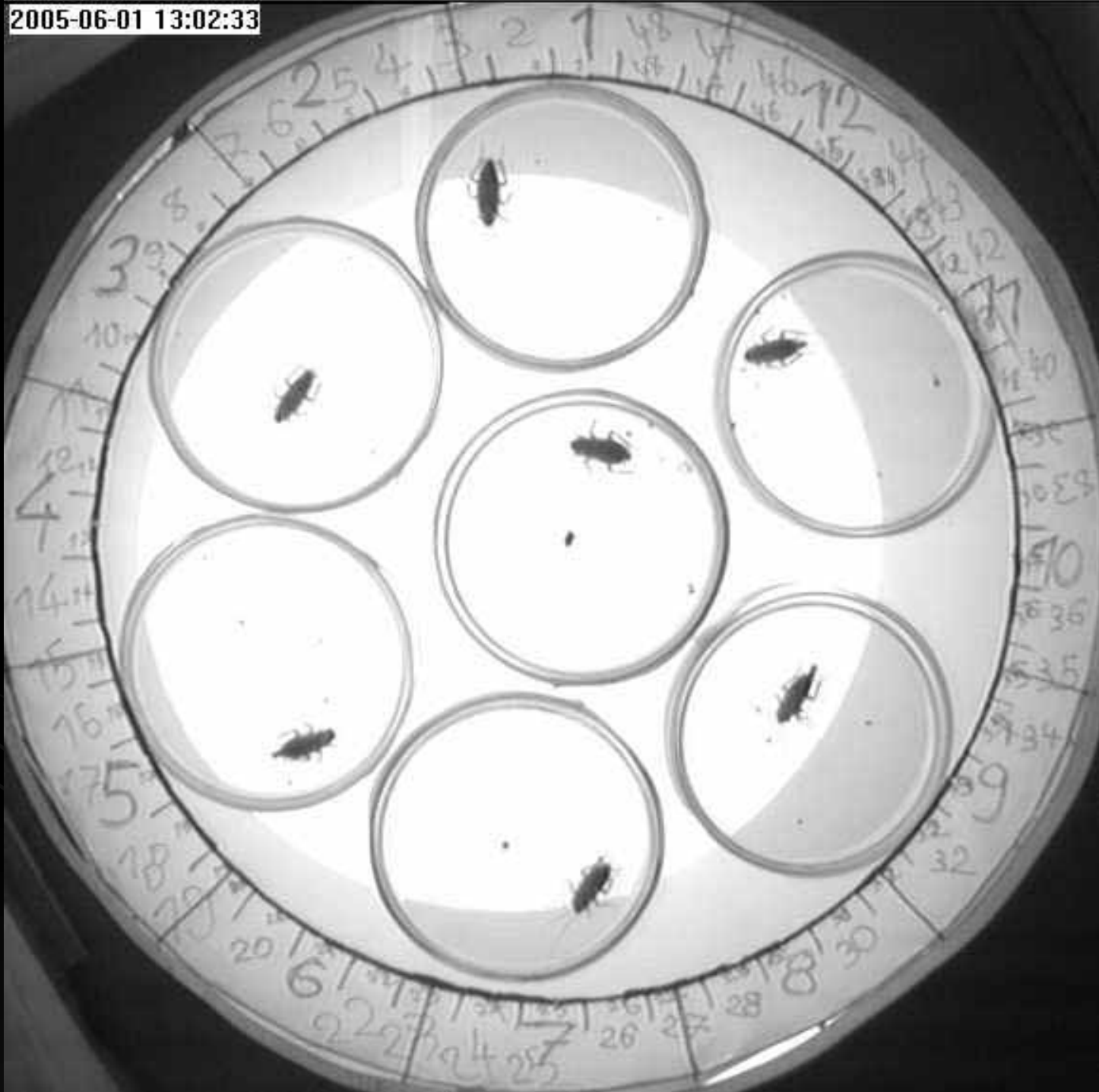
2005-06-01 13:00:36

2005-06-01 13:01:34

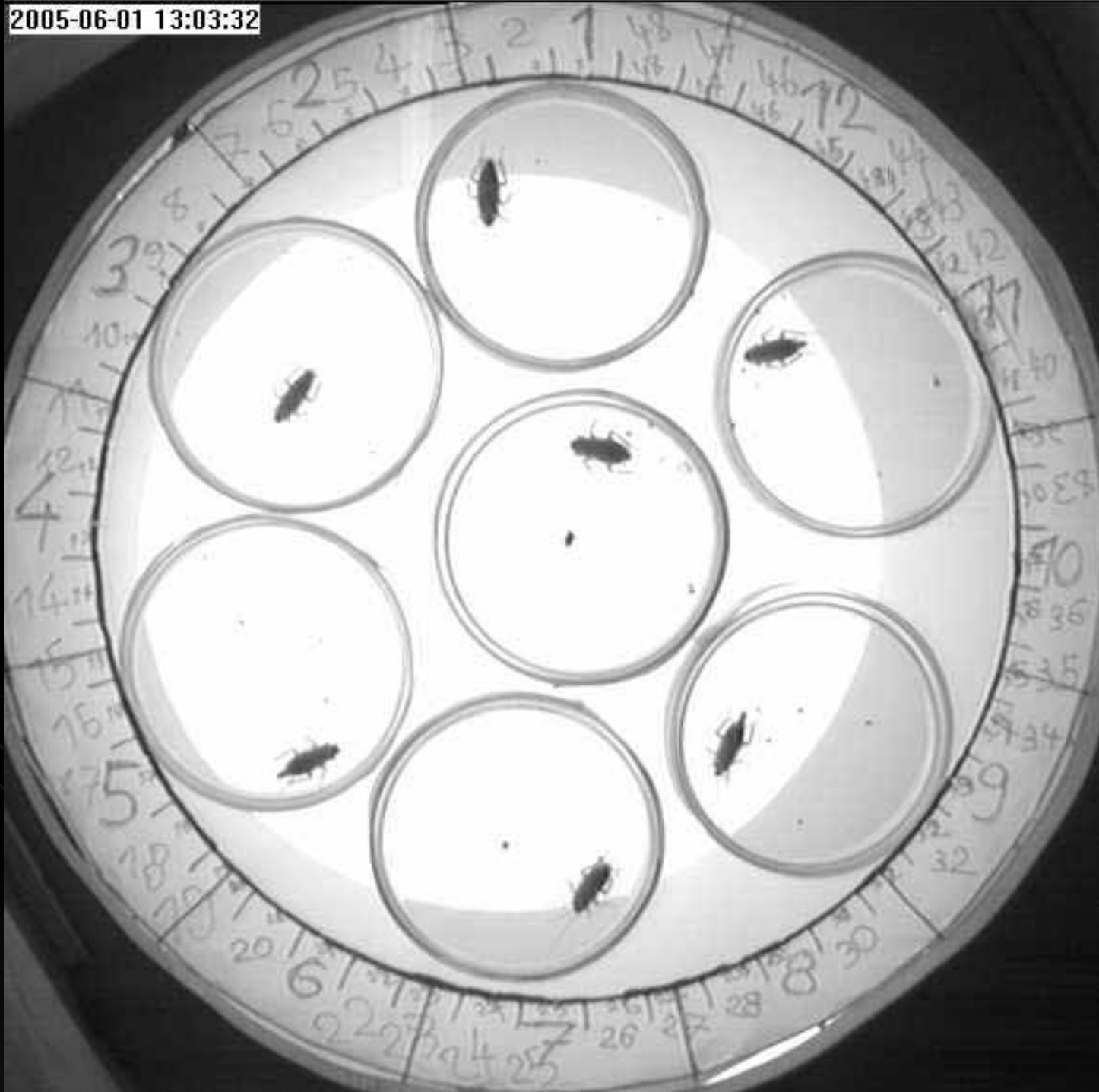

2005-06-01 13:02:33

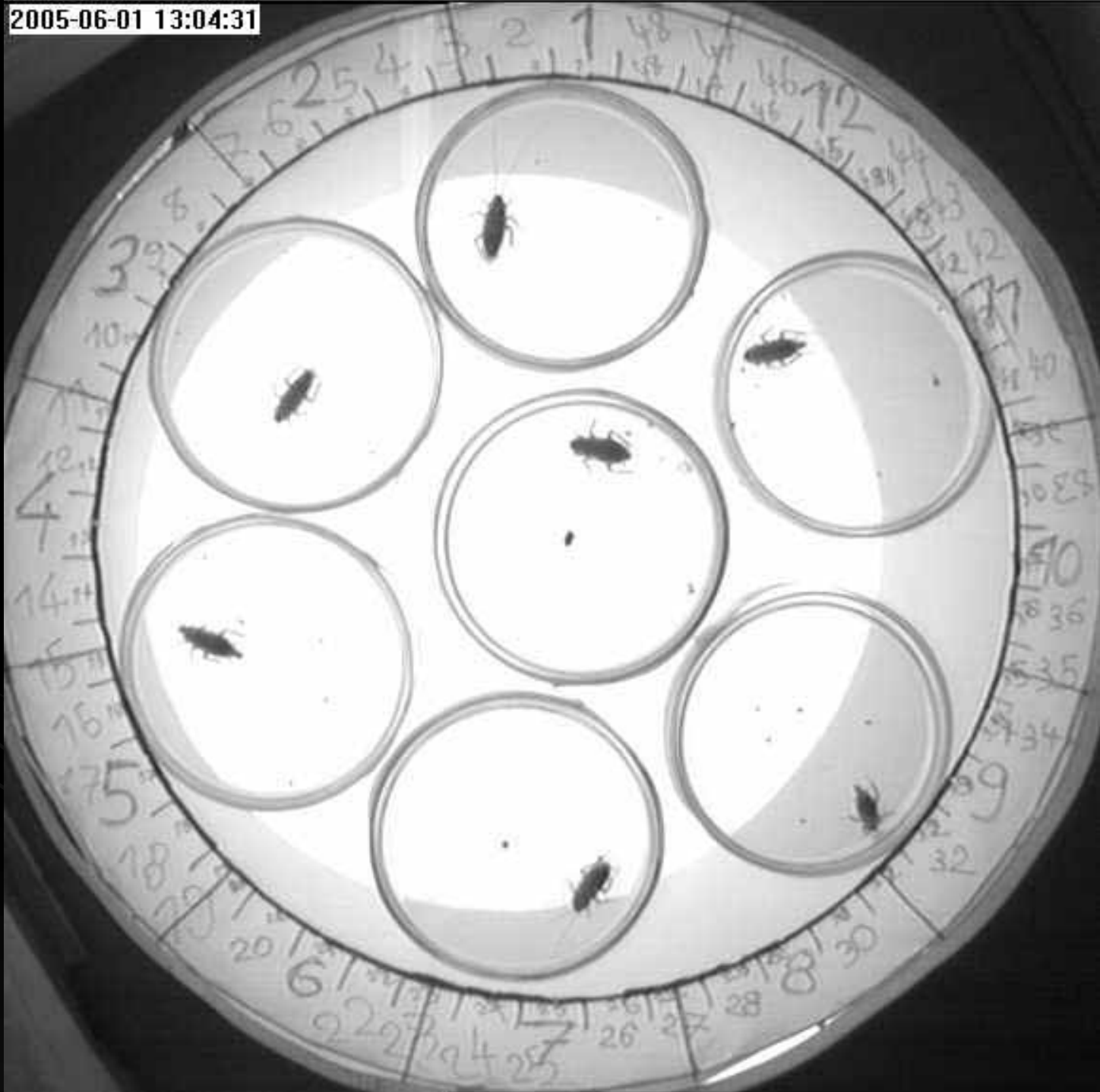

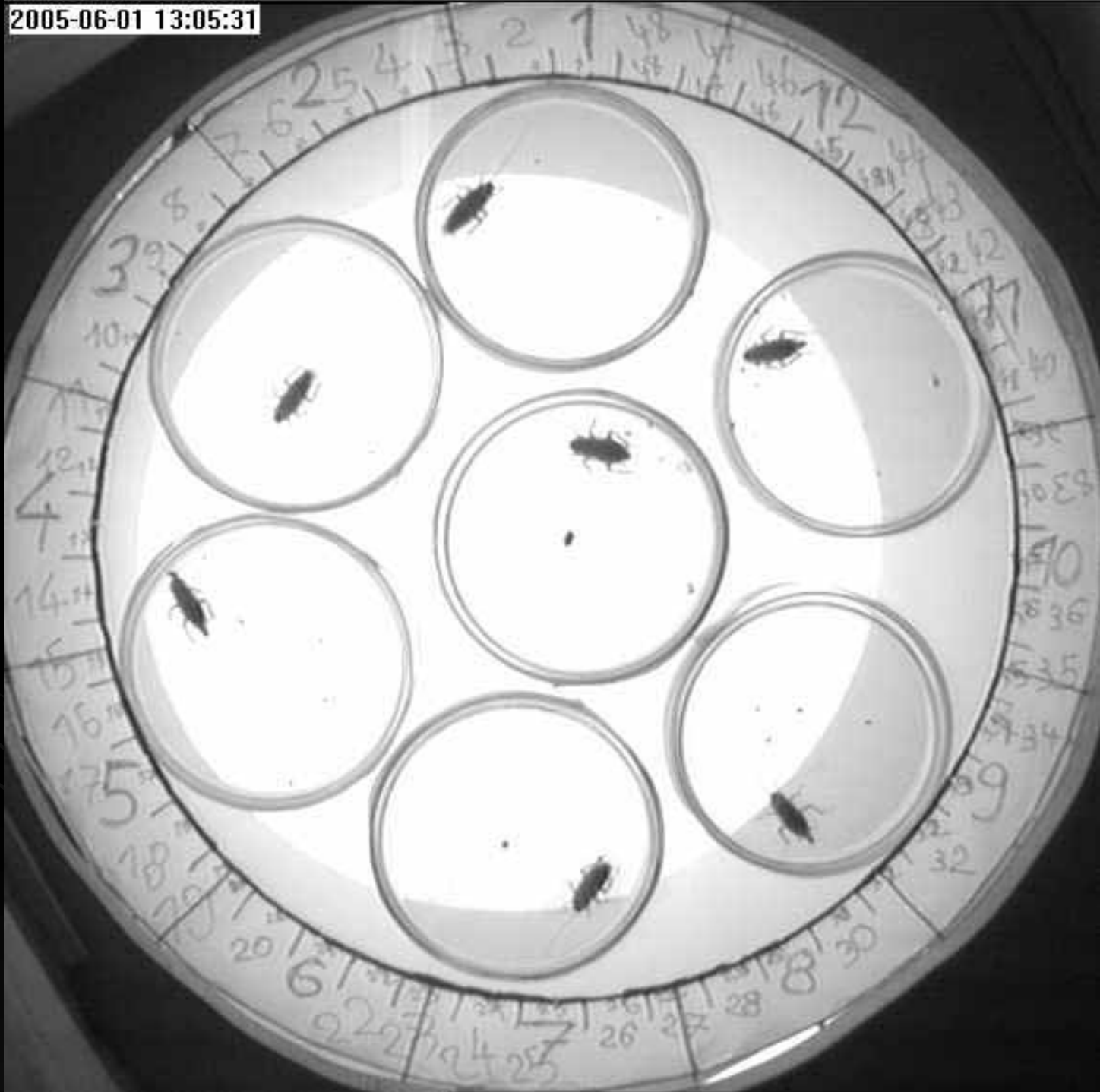
2005-06-01 13:03:32

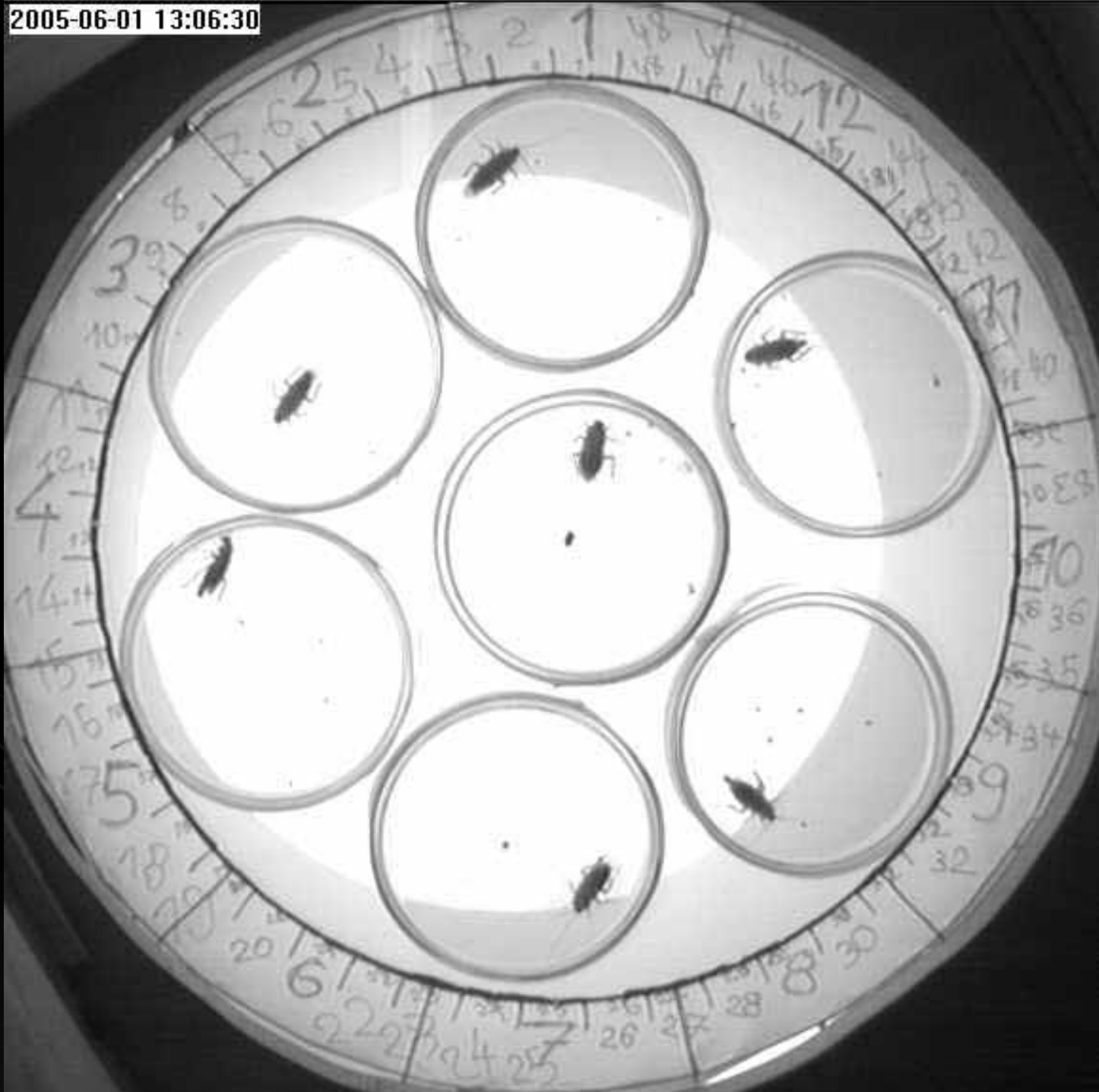
2005-06-01 13:04:31

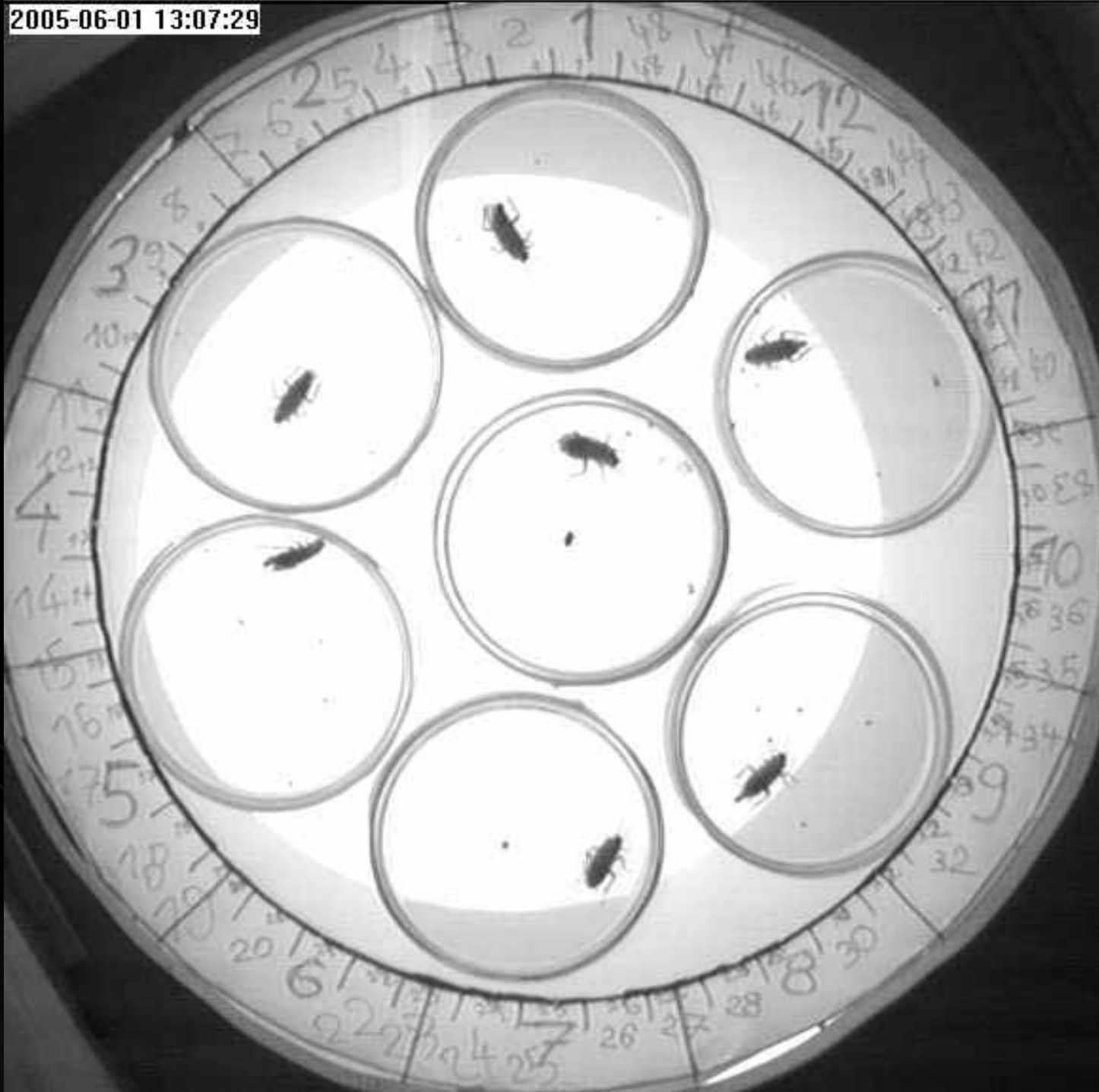
2005-06-01 13:05:31

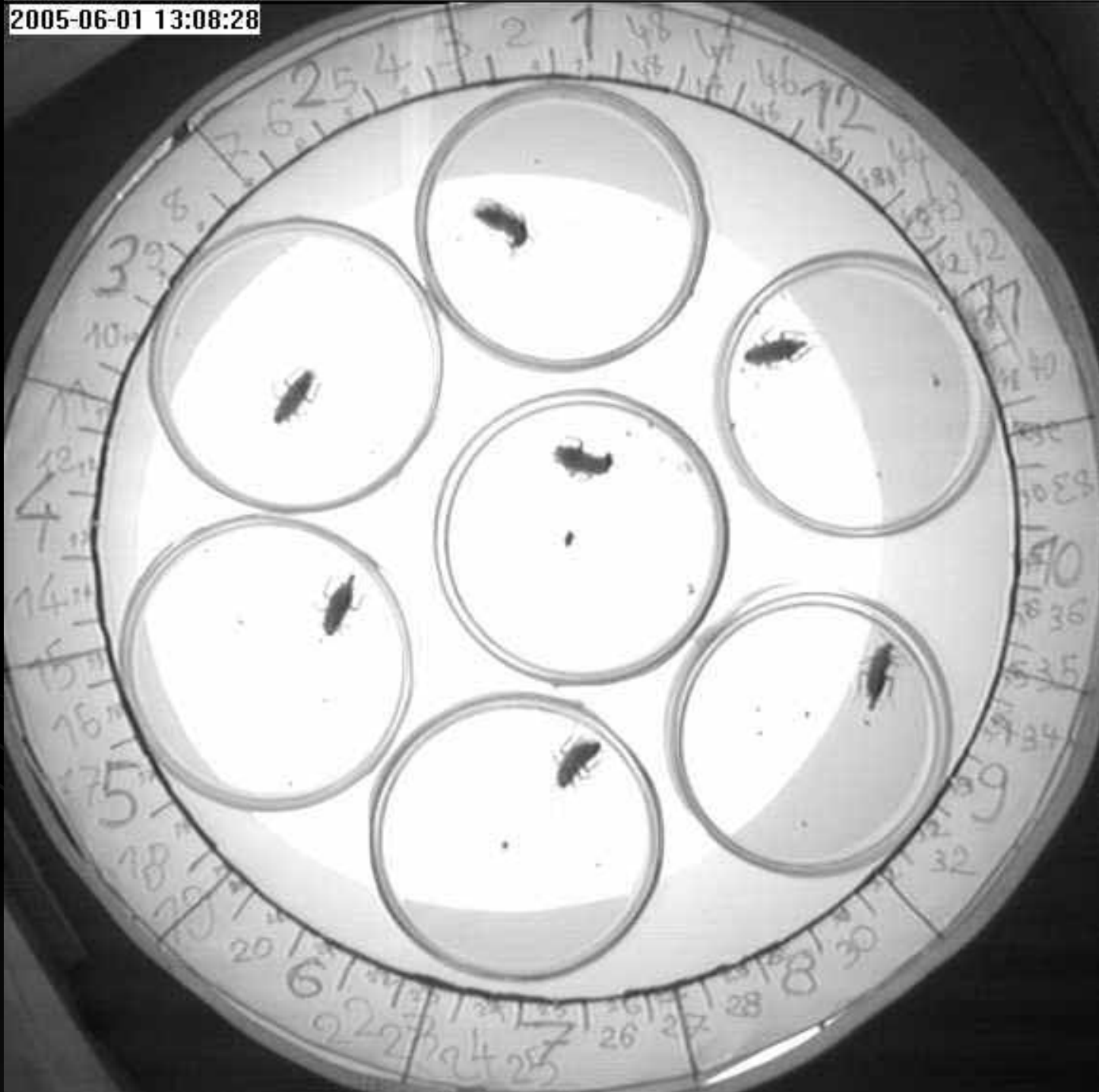
2005-06-01 13:06:30

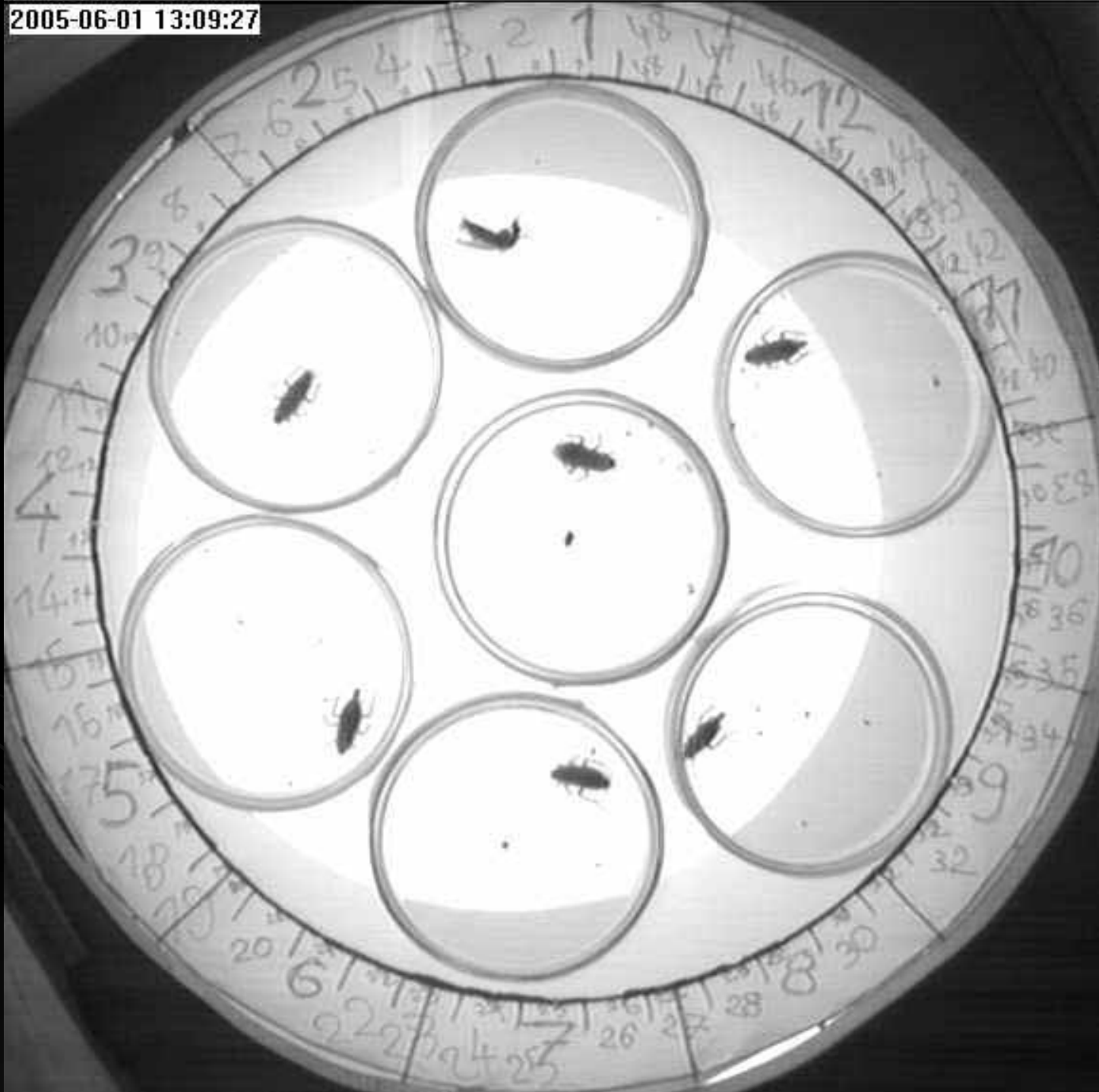
2005-06-01 13:07:29

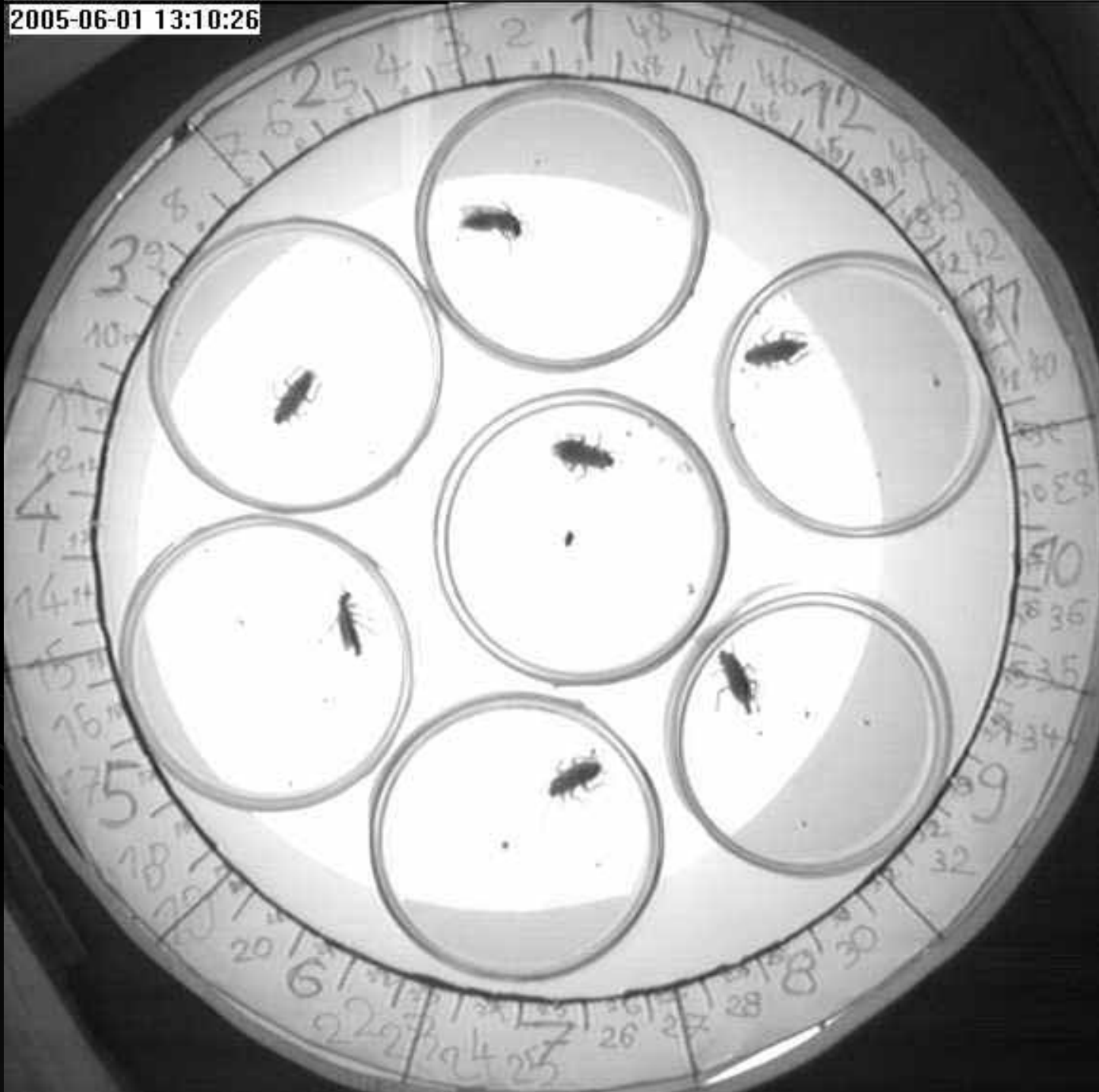
2005-06-01 13:08:28

2005-06-01 13:09:27

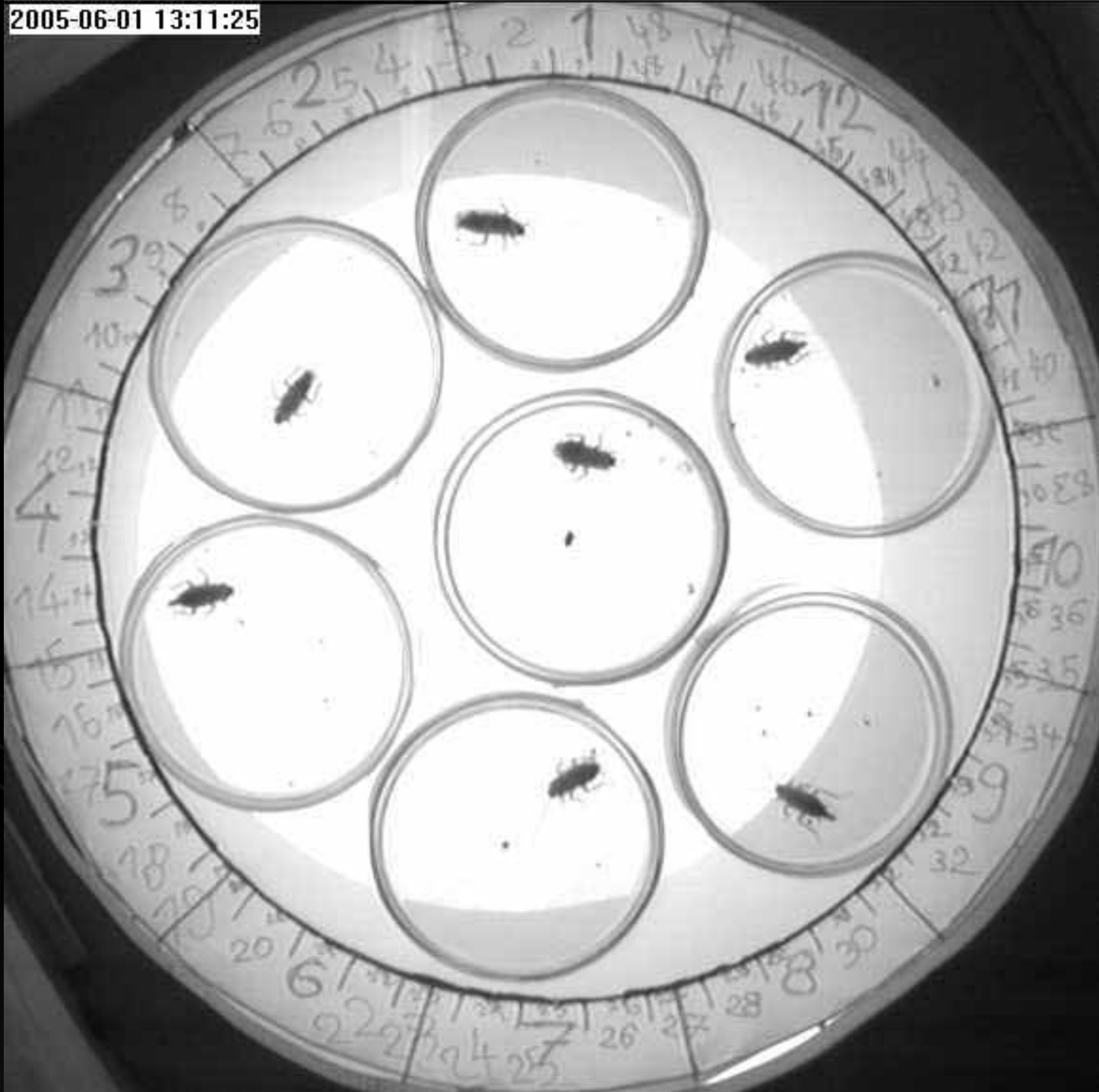

2005-06-01 13:10:26

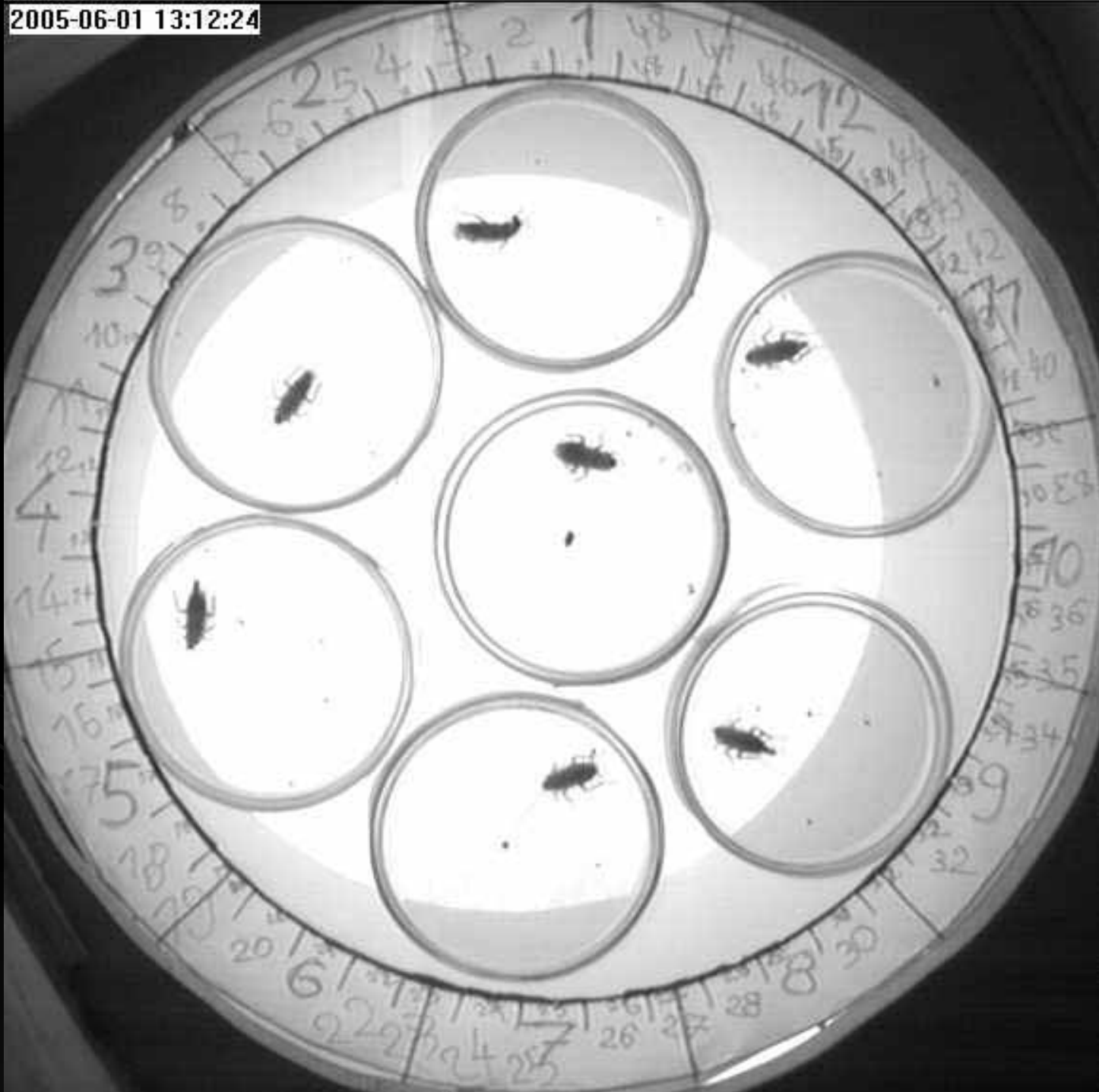

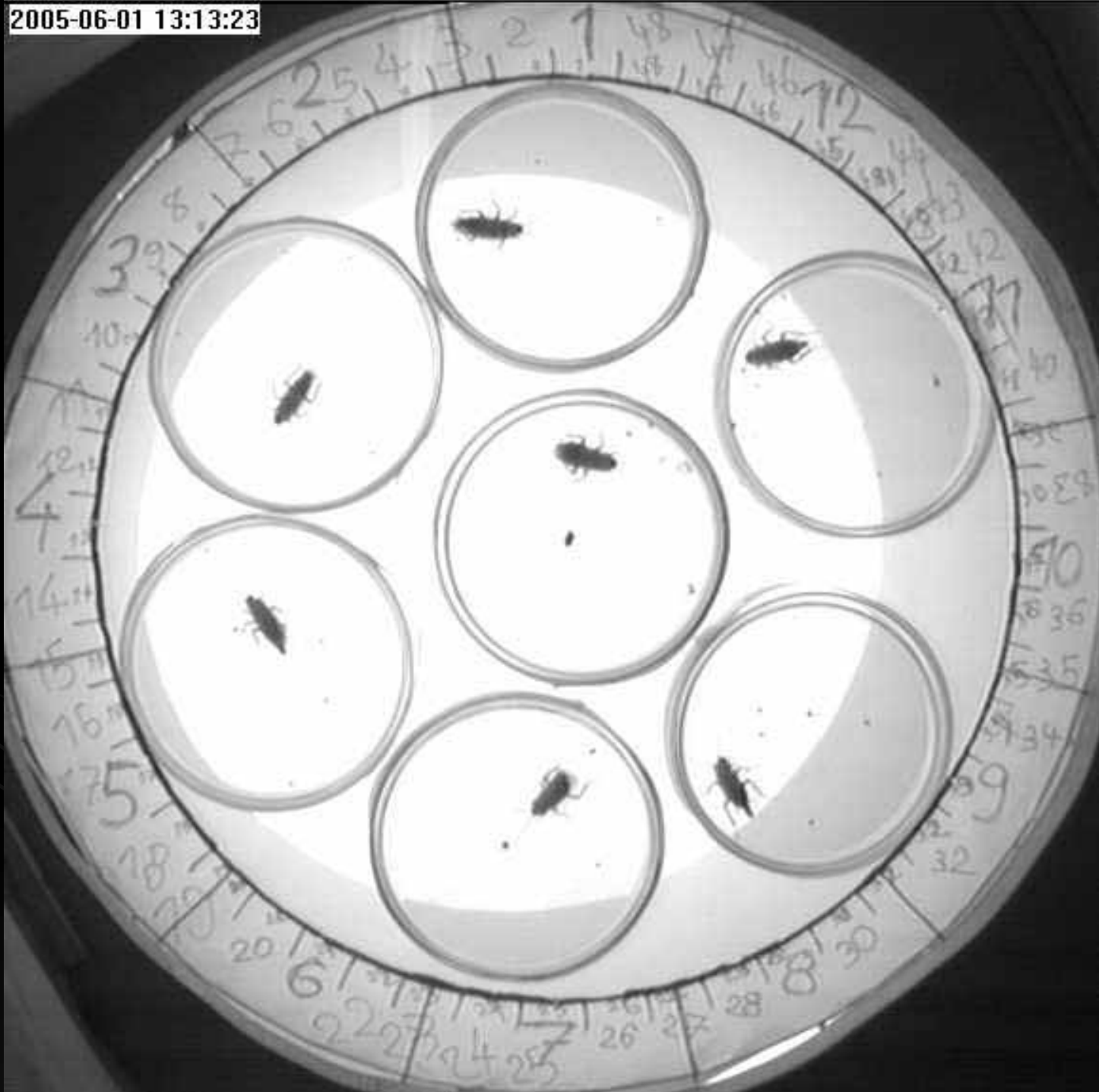
2005-06-01 13:11:25

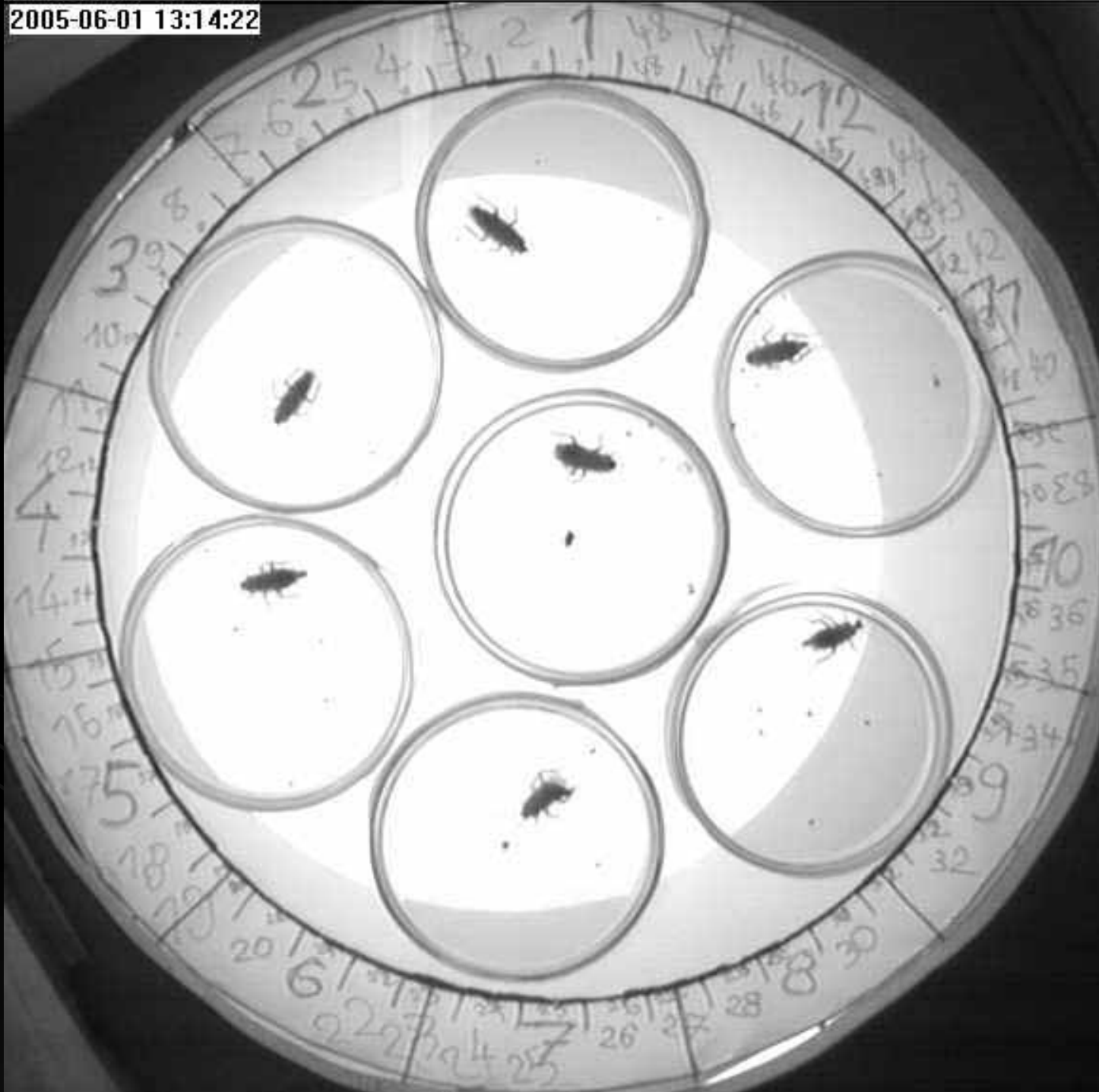
2005-06-01 13:12:24

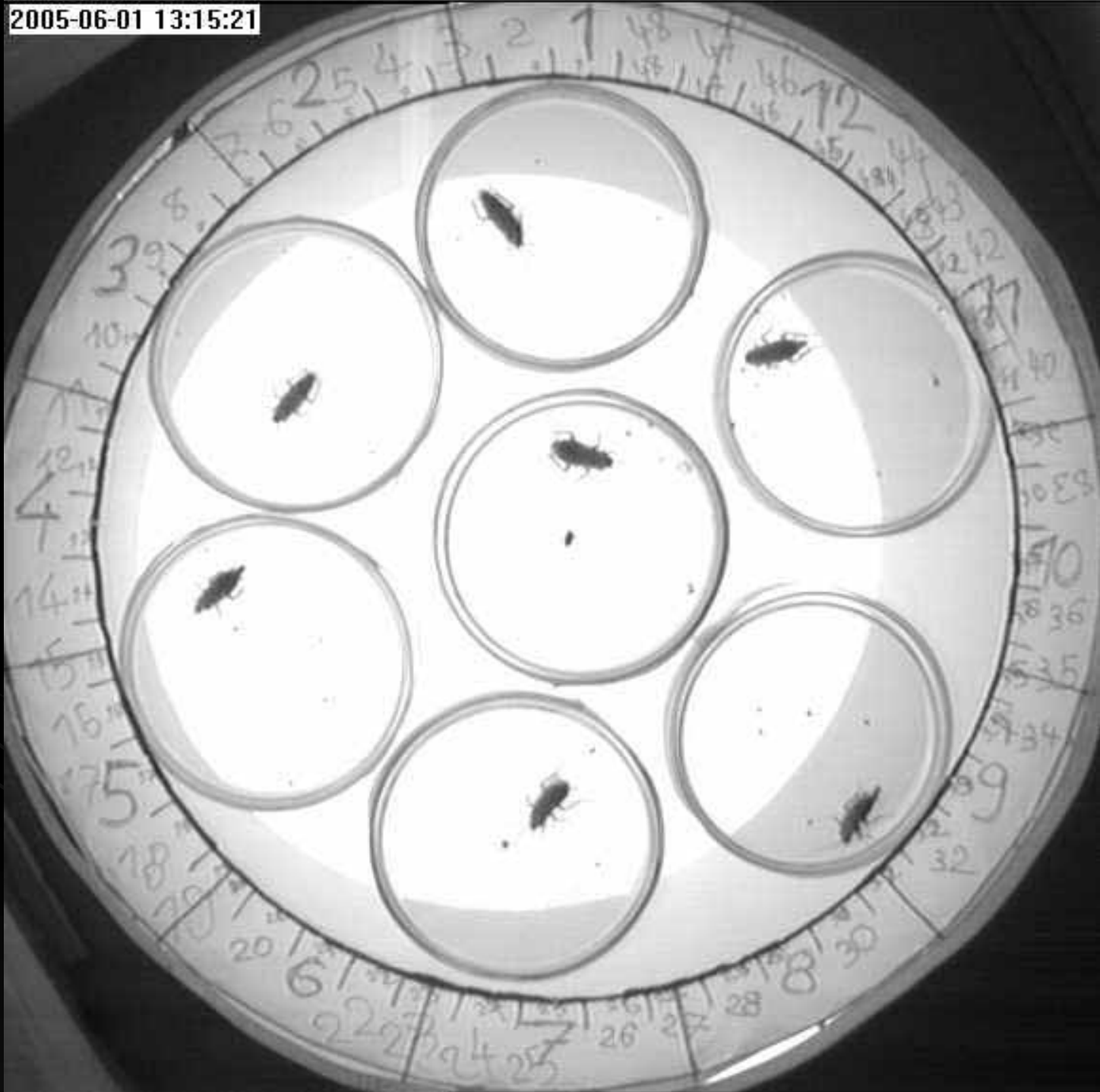
2005-06-01 13:13:23

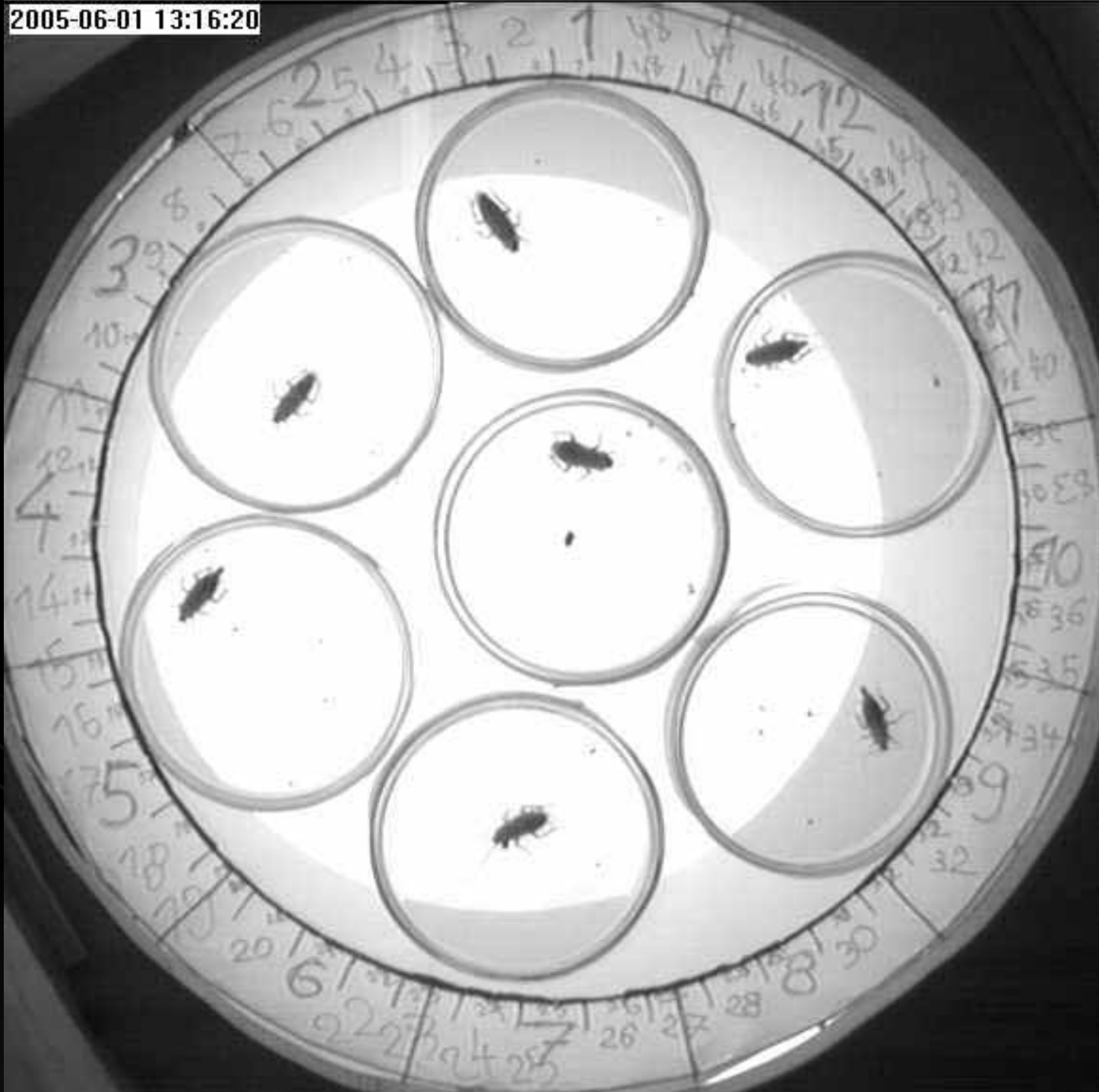
2005-06-01 13:14:22

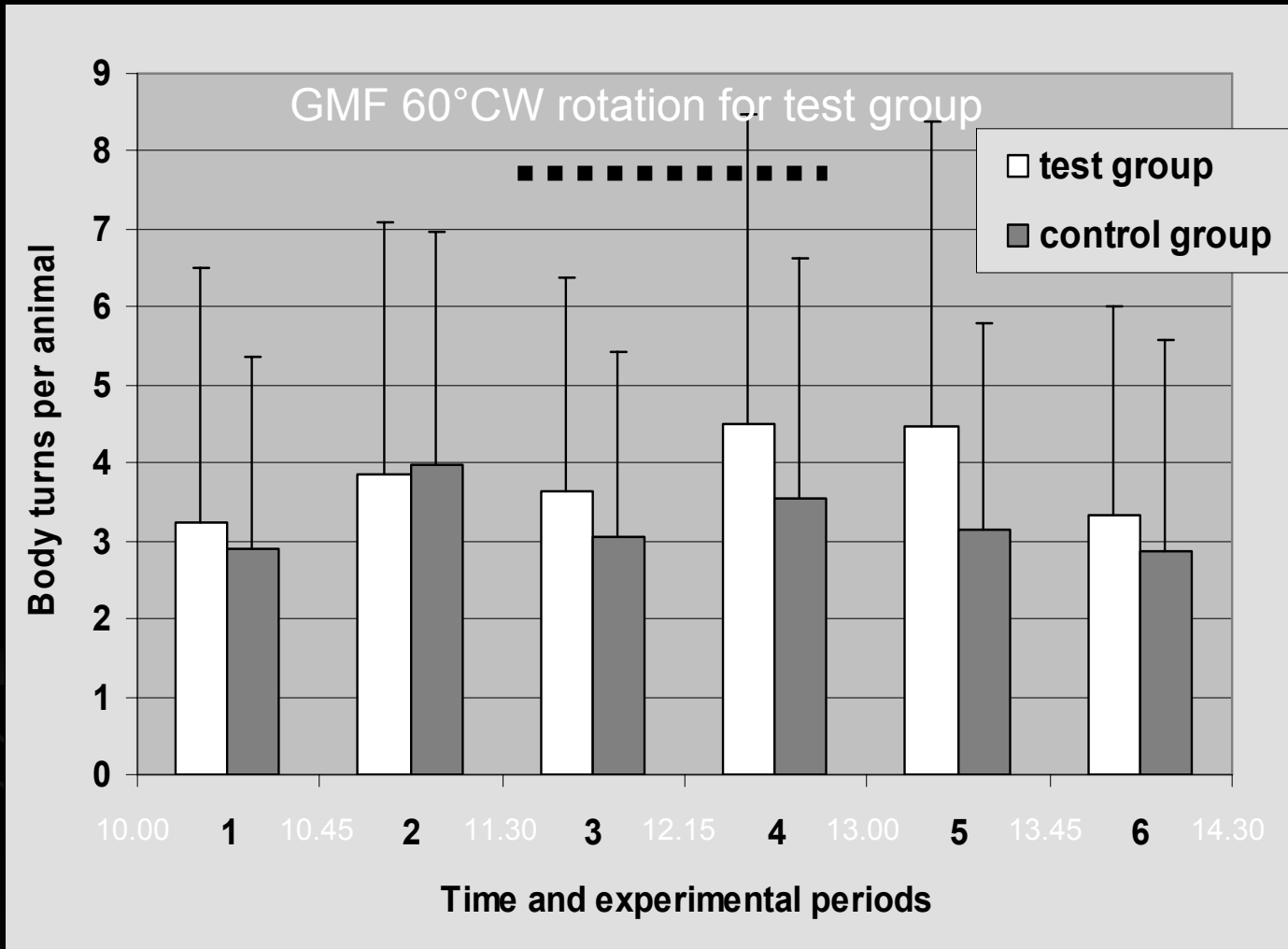
2005-06-01 13:15:21

2005-06-01 13:16:20

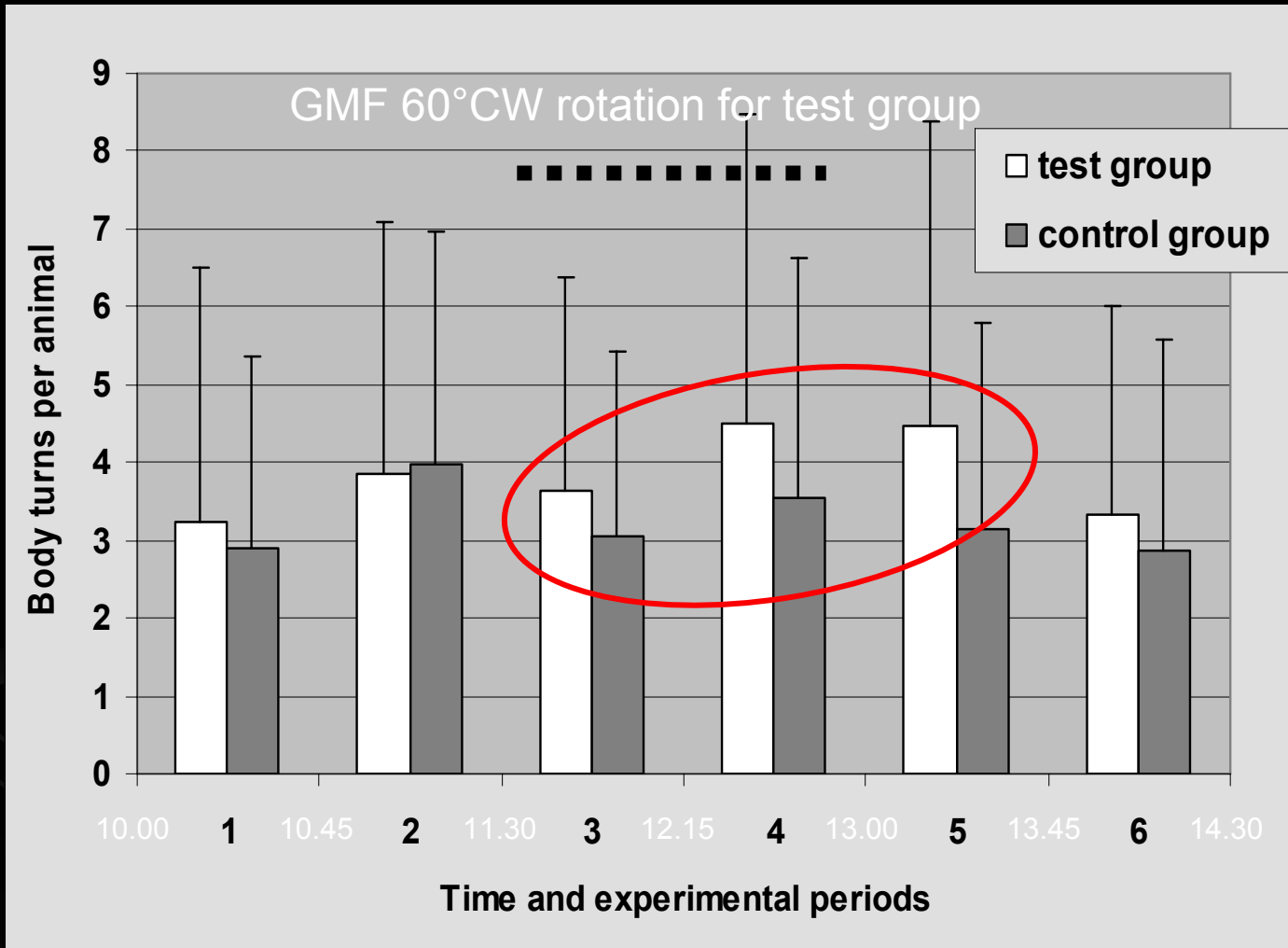

Results:

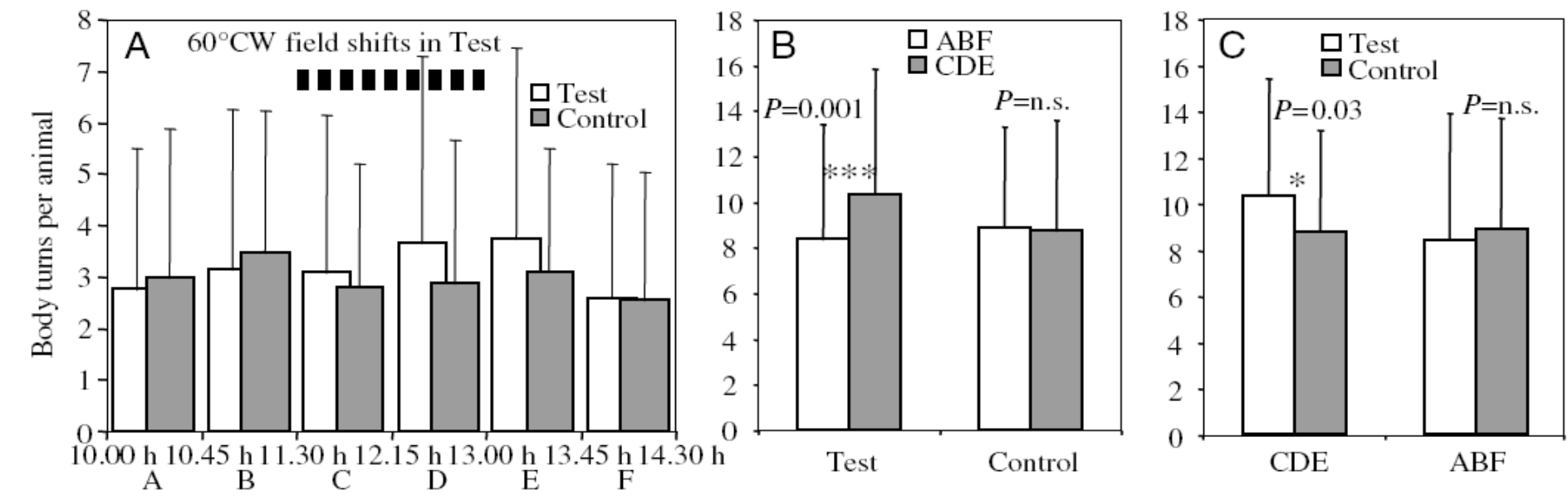
(n=62/66)

Results:

(n=62/66)

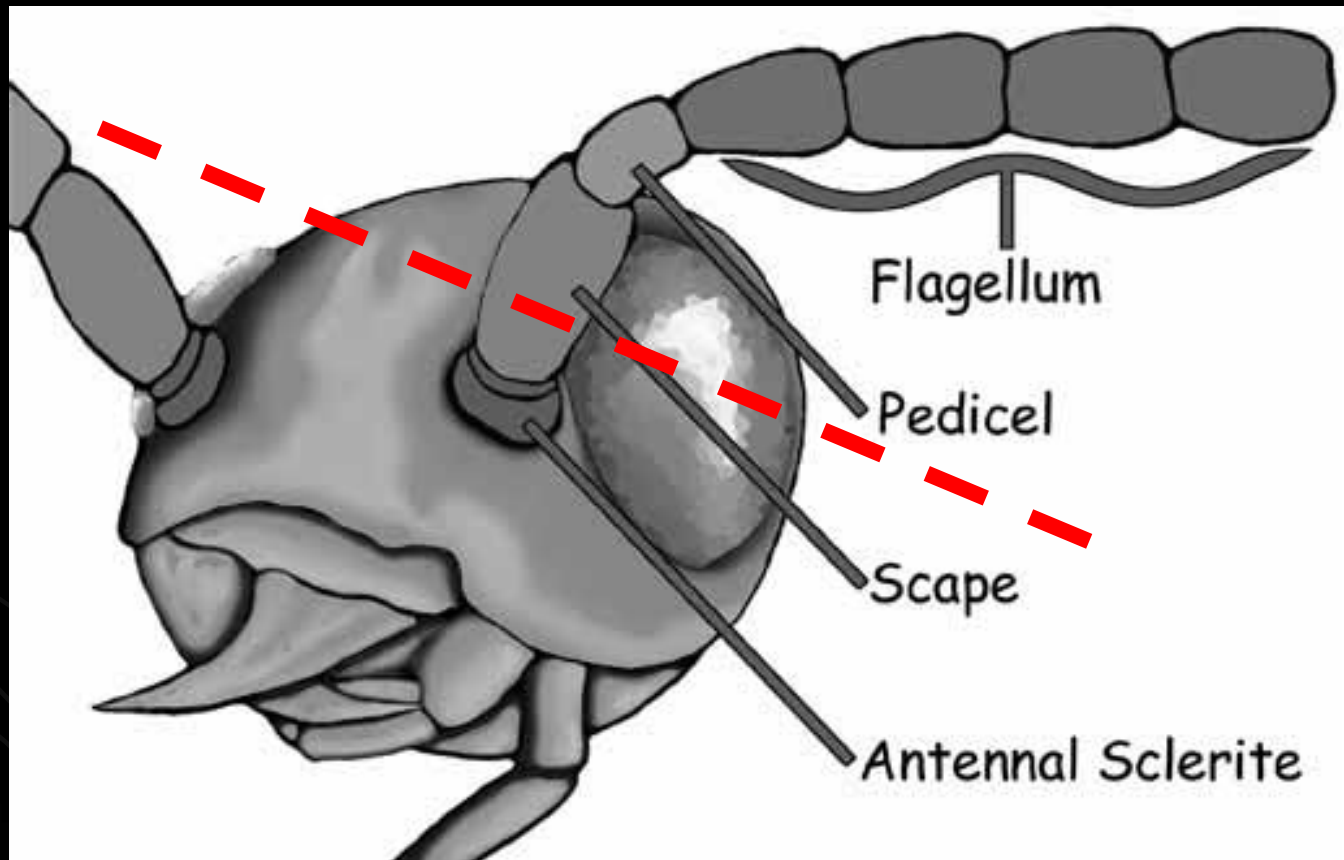

Kandidát na receptor ?

Periplaneta americana

Amputace tykadel

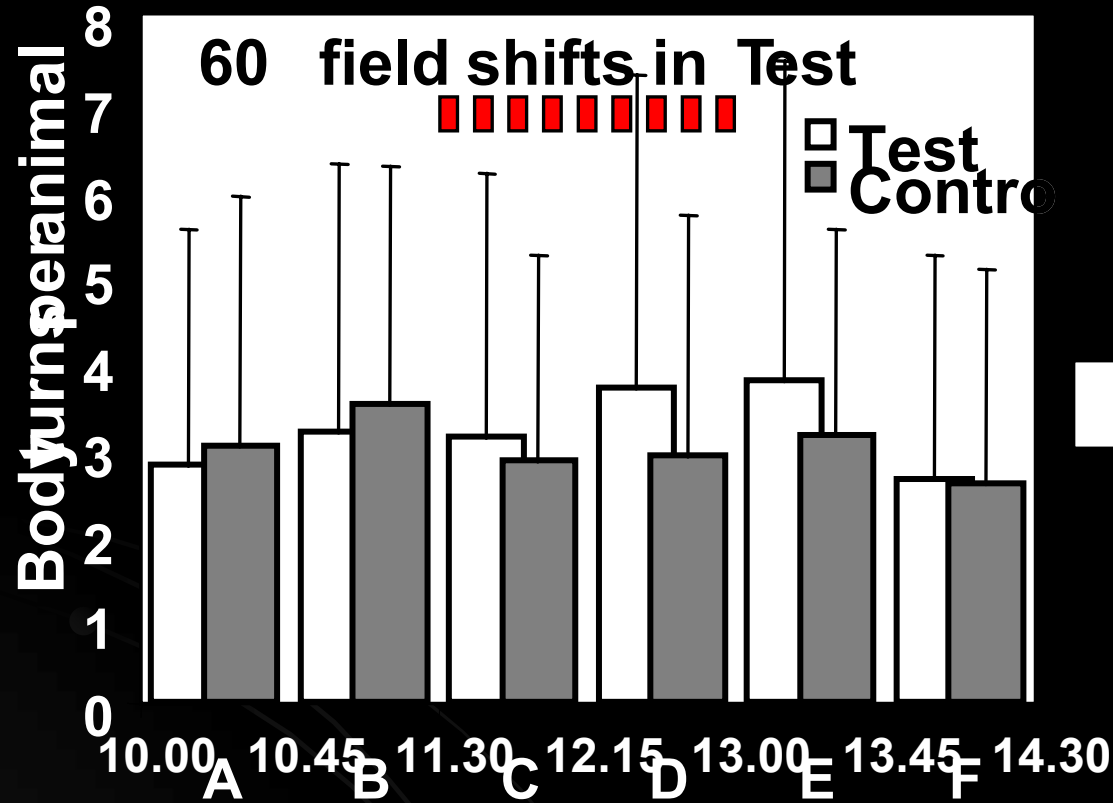
Amputace tykadel

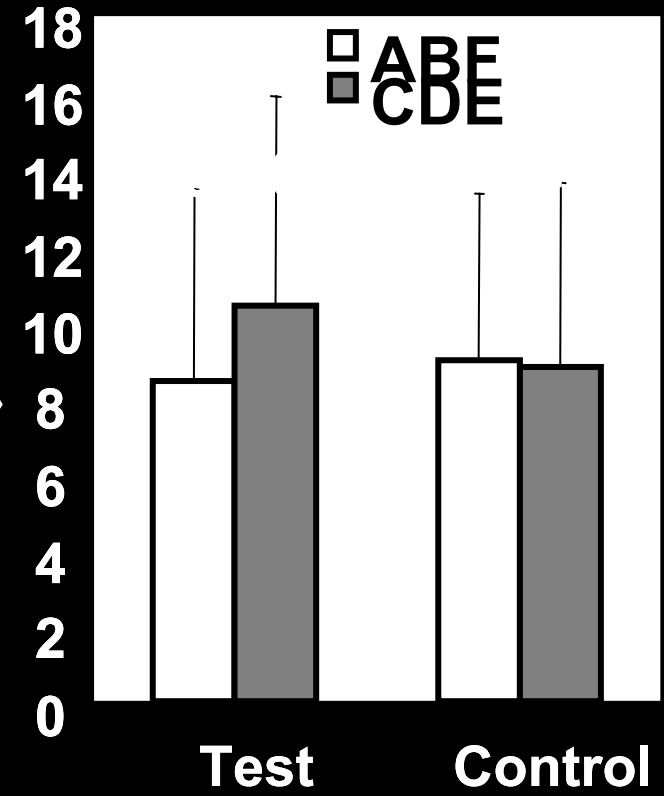
Po týdnu

Rotace pole zvýší neklid periplaneta americana

A)

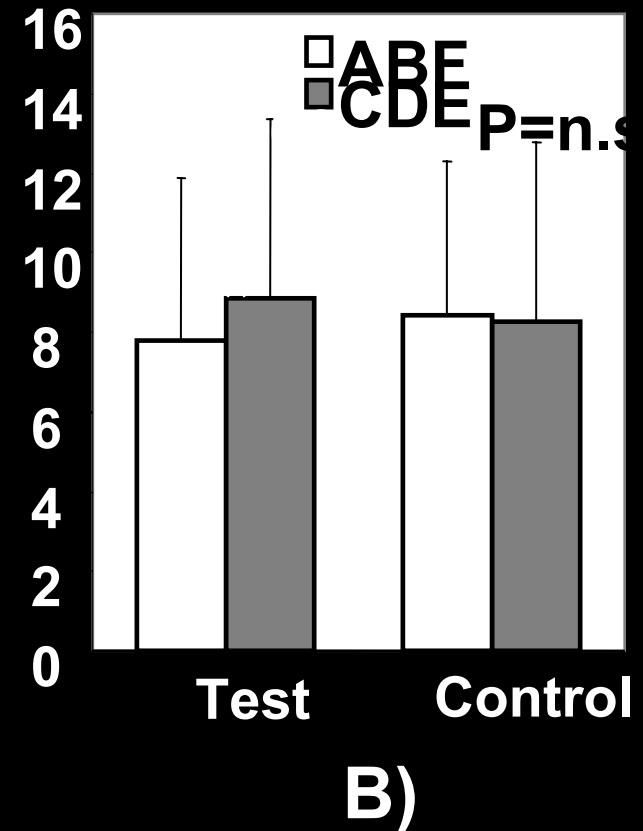
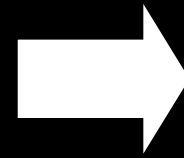
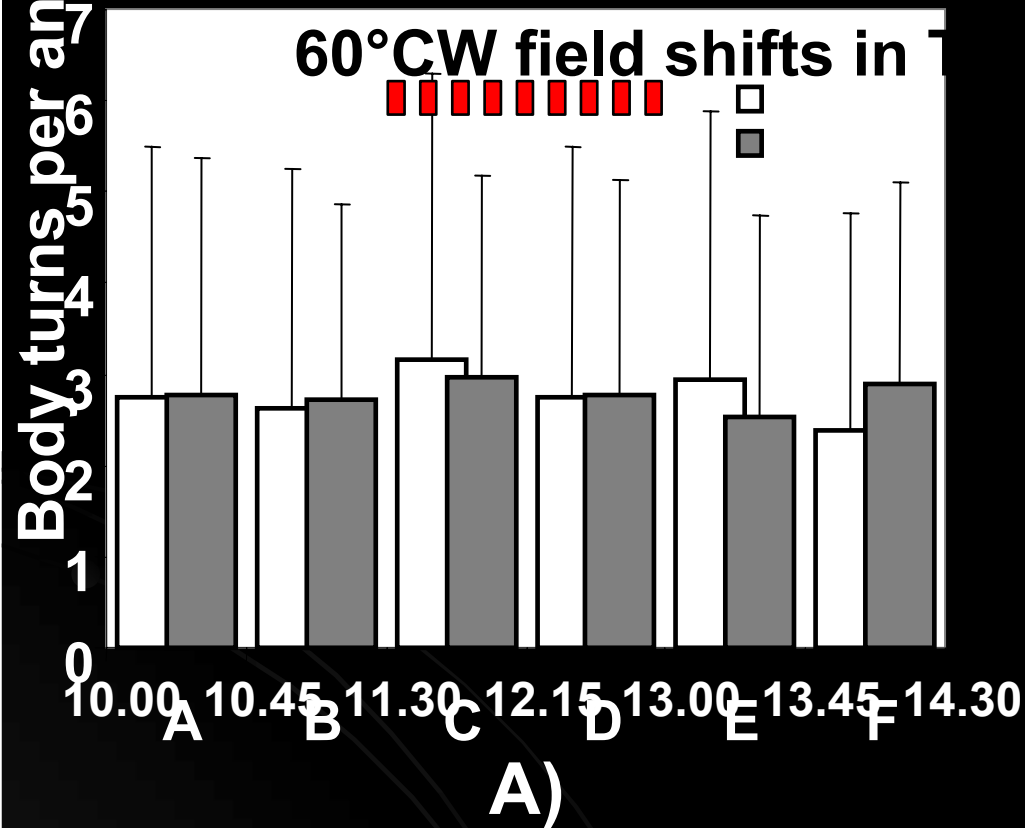

B)

Amputace tykadel:

- Ztráta sensitivní reakce – receptor je v tykadlech nebo nespecifický vliv stresu
- Zachování reakce – receptor není v tykadlech

Rotace pole zvýší neklid *Periplaneta americana* i bez tykadel

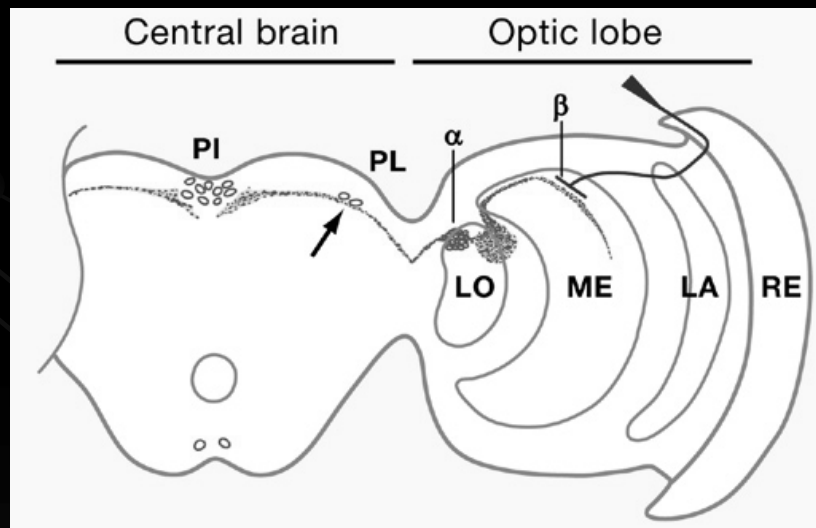

ZÁVĚR:

- Bezobratlí jsou vděčným neuroetologickým modelem.
- Podmiňování je užitečným nástrojem smyslové fyziologie a neurofyziologie.
- Bezobratlí pomáhají odhalit tajemství magnetorecepce

Projekt kryptochromy

- Metody reverzní genetiky – iRNA
- Chirurgie – léze, ablace
- Imunohistochemie

Děkuji za pozornost.

